هاوکاری
التضامن

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە لە (دار الجماهیر)ەوە دەرئەچێ   تلفون : ـ ٦٩٧٢١

نرخی ٢٠ فلسە

ژمارە : ٣٠   ساڵی دووەم   ٢٨ی ئابی ١٩٧١

سەرەك کۆمار سەرپەرشتیی کۆبوونەوەی ئەنجومەنی باڵای کشتوکاڵ ئەکات

لە هەفتەی ڕابردوودا سەرۆك احمد حسن بکر لە کۆشکی کۆماردا سەرپەرشتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی باڵای کشتوکاڵی کردووە لە کۆبوونەوەکەشدا نافذ جلال حویزی وەزیری کشتوکاڵو دکتور طه ابراهیم العبدالله وەزیری ئاوەدانو حسین سیدجبر سەرۆکی یەکێتی گشتی کۆمەڵەی جوتیارانو ئەندامانی ئەنجومەنی ناوبراو بەشدار بوون .

لە کۆبوونەوەکەشدا باسی سیاسەتو نەخشەکێشانی کشتوکاڵو چۆنیەتی ئاوەدانو چاککردنی زەویزارو دامەزراندنی سەدو لێکۆڵینەوەی تۆبوگرافی زەویو زار کراوە .

لە کۆتاییدا ئەنجومەن لە کاروباری وەزارەتی چارەسەرکردنی کشتوکاڵو ئاوەدانەوەی کۆلیوەتەوەو چەند بڕیارێکیشی لەم ڕووەوە دەرکردووە .

شەڕی نهێنی سیاوەنتێلیجنت سێرڤس لە تاراندا

شانزە دەوڵەت داوا ئەکەن کۆماری گەلی چین لە نەتەوە یەکگرتووەکاندا وەربگیرێت

سوپای ڕزگاری میللی زەفارتەنگ بە دوژمنەکان هەڵئەچنێ

شۆڕشگێڕەکانی ئۆگەندا سەربە ڕژێمی کۆنەپەرستی عیدی ئەمین شۆڕ ئەکەن

پارتی کۆمۆنیستی ئەمریکا بەشداری هەڵبژاردنی سەرەك کۆمار ئەکات

چوار هەواڵ

● پیرۆ مافی پەنابەری سیاسی ئەدات بە جەنەڕاڵ توریز ●

حکومەتی پیرۆ داوای لە حکومەتی نوێی بولیڤیا داستی‌ڕەو کردووە کە ڕێگای خوان توریز بدات بولیڤیا بەجێ بهێڵێ . ئەدگار میرکاردوی وەزیری دەرەوەی پیرۆ کە ئەم هەواڵەی ڕاگەیاندوە وتویەتی :

جەنەڕاڵ توریز کە لە ئەنجامی هەڵگەڕانەوە کۆنەپەرستەکەی ئەم دواییە لەسەر حوکم لابرا، لەگەڵ هەندێ لایەنگرانی پەنای بردۆتە بەر باڵوێزخانەی پیرۆو حکومەتی پیرۆش مافی پەنابەری سیاسی داوەتێ .

● ئاقمی پڵنگی ڕەش داوای ڕووخاندنی حکومەتی دوژمن ئەکەن ●

نزیکەی سێ هەزار لە جولەکەکانی ڕۆژهەڵات کە بە ئاقمی پڵنگی ڕەش ناسراون لە شاری قودسی داگیر کراودا خۆپیشاندانێکیان کردووە دژی ئەو جیاوازیە ڕەگەزایەتیەی لەلایەن جولەکەکانی ڕۆژئاواوە دەرهەقیان ئەکرێت . خۆپیشاندەران داوایان کردووە کە پنحاس سایبری وەزیری دارایی پێتو گوێ بگرێ لە داواکاریەکەیان . لەلایەکی کەوە ئەم ئاقمە لەناوجەرگەی قودسدا کۆبوونەتەوەو سەرکردەکەیان وتارێکی خوێندۆتەوەو تیایدا داوای کردووە کە حکومەتەکەی ئیستای ئیسرائیل دەست لەکار بکێشێتەوە ، ئەمەش بەیەکەم خۆپیشاندان ئەژمێرێت کە تائیستا لە ئیسرائیلدا کراوە .

● وەفدێکی چین سەر لە جەزائیر ئەدات ●

پێری وەفدێکی کۆماری چینی میللی بە سەرۆکایەتی شێن بوشای جێگری وەزیری ئاوەدان کردنەوە بەسەردانێکی ڕەسمی چووە بۆ جەزائیر بۆ بەشدار بوون لە ئاهەنگی کردنەوەی پێشانگای جەزائیری دەوڵەتان . ئاژانسی دەنگوباسی چینی نوێ ئەڵێ : وەفدەکە چەند ڕۆژێك بە جەزائیردا ئەمێنێتەوە .

● محاکەمە کردنی تاقمێك لە لیبیا ●

پێری لە لیبیا دەست کراوە بە محاکەمەکردنی چەند کەسێك بەتاوانی ئەوەی گوایە بڕیاریان داوە ڕژێمی فەرمانڕەوای معمر قذافی هەڵگێڕنەوەو دەست بەسەر ئیستگەو سەربازگەکاندا بگرن .

سەرۆك احمد حسن بەکر پێشوازیی دوکتۆر خضیر ئەکات

پێری سەرەك کۆمار احمد حسن بکر لە کۆشکی کۆماردا پێشوازی دوکتۆر عبدالله خضیر وەزیری یەکێتی‌وسەرۆکی وەفدی بیرۆزبایی کردنی عیراق بەبۆنەی سەربەخۆیی بەحرێنەوە کردووە . دوکتۆر خضیر لە هەفتەی ڕابردوودا بە سەرۆکایەتی وەفدێکی ڕەسمی چووبوو بۆ بەحرێن بۆ پیرۆزبایی کردن بەبۆنەی سەربەخۆییەوە . وە لەگەڵ لێپرسراوانی بەحرێندا دەربارەی مەسەلەی فەلەستین‌و کەناری عەرەب دوابوون .

لەلایەکی کەشەوە عبدالخالق‌رضا بەڕێوەبەری گشتی کۆمپانیای تەئمینی نیشتمانی لە کۆشکی کۆمارا ئامادە بوومو ناوی لە سجل تشریفاتدا تۆمار کردووە بەبۆنەی چوونی بۆ دەرەوەی عیراق .

ئا . د . ع

دروستکردنی « ٤٥ » خانوبەرەی تر لە کوردستاندا

دایرەی ئاوەدان کردنەوەی زوررووو ٤٥ خانوی تری دروست کردوە لە پارێزگەی کەرکوك بۆ ئەوانەی بەهۆی ڕووداوەکانی کوردستانەوە زیانیان لێ کەوتووە .

ئەم خانوانەش لە قەزای چەمچەماڵو ناحیەی شوان دروست کراونو نزیکەی ١٣ هەزارو ٥٠٠ دیناری تێچووە .

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ئاوەدان کردنەوەی ژوورو

وا چاوەڕوان ئەکرێت کە ڕۆژی سێ شەممەی داهاتوو ئەنجومەنی ئاوەدان کردنەوەی ژوورو بە سەرۆکایەتی کاك محمد محمود عبدالرحمن وەزیری کاروباری ژوورو کۆببێتەوە بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو مەسەلانەی لە بەرنامەی کاریدا دەست نیشان کراوە .

نوێنەرانی وڵاتی بێلایەن لە نەتەوە یەکگرتووەکان

لەم چەند ڕۆژانەدا وتوێژ لە نێوان وڵاتانی بێلایەن دەستی پێکردوە بۆ بەستنی کۆنگرەیەك لە کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکاندا چەند هەواڵێکی ڕۆژنامەگەری لە قاهرەوە والەگەیەنن کە ئامانج لەو کۆبوونەوەیە ڕێك کەوتنە لەسەر ڕاو هەڵوێستو بڕیارێك دەربارەی لێکۆڵینەوەی باری ناوچەی عەرەب بەگوێرەی ئەو بڕیارەی کە کۆنگرەی باڵای وڵاتانی بێلایەن لە لۆساکادا دەری کردوە .

محاکەمە کردنی ئەفسەرێکی ئەمریکا بەتاوانی کوشتنی ١٠٢ کەس لە ڤێتنام دا .

لە هەفتەی ڕابردوو لەفورت‌ماکفرسون لە هەرێمی جورجیا مەحکەمەیەکی سوپایی ئەمریکا دەستی کردوە بە لێکۆڵینەوەی مەسەلەی کاپتن (ئارنست مدینا) کە تاوانبارە بەوەی لە ١٦ی ئابی ساڵی ١٩٦٨ لە گوندی ـ مای‌لای ـ ڤێتنامی خوارو ١٠٢ کەسی بێ گوناهی کوشتوە .

داواکاری گشتی لەدادگاکەدا وتویەتی : تاوانباری ناوبراو بێجگە لەوە ناوە کە دوو کەسی کوشتوە . وە بەرپرسیاریشە لە کوشتنی کوژراوەکانی تر چونکە لە کاتی کوشتنو بڕینەکەی ـ مای‌لای ـ دا ئەو فەرماندەی تیپی ـ شارلی ـ بوە .

کەچی لەلایەکی کەوە چەند شاهیدێك وتویانە گوایە مدینا لە کاتی کوشتارەکەدا لەوێ نەبووە !!

ئاژانسەکانی دەنگوباس ڕایانگەیاندوە کە پێشو ڕوون ببێتەوە کە مدینا خەتابارە ئەوا حوکمی گرتنی بەدرێژایی ژیان بەسەردا ئەدرێت .

نامەیەکی ئەنجێلا دیفیس لە بەندیخانەوە

نیویورك :

خاتو ئەنجێلا دیفیس لە بەندیخانەی سان ڕافایل نامەیەکی نوسیوە ئەڵێ : پاسەوانەکانی بەندیخانە جورج جیلسونیان کوشتوە بەبیانوی ئەوەی گوایە وستویەتی لە بەندیخانە ڕابکات . خاتو دیفیس وتویەتی :

شەهیدکردنی جورج بەلای منەوە لەدەست چوونی هاوڕێو سەرکردەیەکی شۆڕشگێڕە ، جارێکی کەش گولەی دوژمن دڵی فولەرەش و ئازادیخوازانی پڕ کردەوە لەماتەمو ئازارو ئەشکەنجە !

تاس

تەرخانکردنی «٤٣٥» هەزار دینار بۆ جێبەجێ کردنی چەند پرۆژەیەك لە کەرکوك

لەناوەڕاستی مانگی داهاتوودا دەست ئەکرێ بە دروست کردنی چەند پرۆژەیەك لە پارێزگەی کەرکووکو نزیکەی ٤٣٥ هەزار دیناریش بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کراوە .

ئەم پرۆژانەش بریتین لە خەستەخانەیەکی نەخۆشی سنگو فراوان کردنی خەستەخانەی کۆماریو خەستەخانەی مەرکەزی لە کەرکووکو خانوی دادگاو دوو مەڵبەندی تەندروستی و سێ خانووی تر لە سێ قەزای پارێزگەکەدا .

لەلایەکی کەشەوە دەزگای ـ اشغال ـ ی کەرکوك خەریکی قیرتاو کردنی ڕێگای ـ توز ـ کفریو سنجارو ـ قەرەداغە بەقەبەڵی ٧٤٠ هەزار دینارو درێژایی ئەو دوو ڕێگایەش ٨٠ کیلو مەترە .

ئا . د . ع .

حزبی کەتائبی بەکرێ گیراو داوا ئەکات ڕێگای حزبەکان نەدرێت لە لوبنان

پێری وەزارەتی دادی لوبنان داوای دەنگدانی گشتی کردوە بۆ زانینی ڕای گشتی دەربارەی ڕێگادانی چوار حزبە سیاسیەکە:

پارتی دیموکراتی کورد ، بەعسی عەرەبی سوشیالست ، حزبی کومونیست ، حزبی نەتەوایەتی سوریا .

ئەوەی شایانی باسیشە لە کاتی خۆیدا مامۆستا کمال جنبلاط وەزیری ناوخۆی لوبنان ڕێگای ئەو چوار حزبەی دابوو کە کاربکەنو ئیستاش حزبی (کەتائب) ی گومان لێکراو سەر بە ڕۆژئاوا داوا ئەکات کە گوایە ئەم ڕێگادانە شەرعی نیە .

وەواش چاوەڕوان ئەکرێت کە لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی نوێنەراندا صائب سلامی سەرەك وەزیران ئەنجامی ئەم دەنگدانە ئاشکرا بکات .

جەژنی نیشتمانیی ڤێتنام

هلسنکی :

پێری سکرتارییەتی ئەنجومەنی ئاشتی جیهان بەنامە داوای لەسەد لیژنەی ئاشتیی و نشتمانی کردوە کە ئاهەنگ بگێڕن بەبۆنەی ٢ی ئەیلولەوە، جەژنی نشتمانی کۆماری ڤێتنامی دیموکراتی کە ڕۆژی سەربەخۆییەتی .

تاس

شەڕی نێوان شۆڕشگێڕەکانی ئۆگەندەو هێزە بەکرێ گیراوەکان

سەرەکی ئوگندە عیدی ئەمین بڵاوی کردەوە کە شەڕێکی گەورە لە نێوان هێزەکانی ئەوو شۆڕشگێڕەکانا لە نزیکی سنووری ئوگندەو تەنزانیا بەدووری ٢٠٠ میل لە (کەمپالا)ی پایتەخت ڕوویداوە .

ئەمین ووتویە : ئەم شەڕەکانی قەوماوە کە شۆڕشگێڕەکان پەلاماری کاروانێکی عەسکریان داوەو چوار سەربازیان بەدیل گرتوە .

لەلایەکی کەوە زانراوە کە حکومەتە بەکرێ گیراوەکەی عیدی ئەمین فەرمانی‌داوە بەسوپا کە لە کاتی گیرانی هەر سەربازو ئەفسەرێکا هیچ نهێنیەك ئەدرکێنێ تەنیا ناو پایەی ئیش‌کردنی سەربازیان نەبێت .

ئەوەی شایەنی باسە عیدی ئەمین چوار ڕۆژ لەمەو بەر بڵاوی کردبوەوە کە لەوانەیە شۆڕشگێڕەکانی سەر بە سەرەکی پێشوی ئوگندە (ملتون ئوبۆتی) پەلاماری هێزە سەربازیەکانی حکومەتەکەی بدەن .

دوا هەواڵی شەڕەکانی ئەم وڵاتەش وەك ئاژانسی ڕویتەر بڵاوی کردۆتەوە ئەڵێ لە کانونی دووەمی ڕابوردوەوە هەتا حوزیران هەزار کوژراو لە ئوگندە بوە .

سوپای ڕزگاری میللی ناوچەی زەفار

عەدەن ـ شینخوا :

ئەو بەیاننامەیەی بەرەی ڕزگاری میللی لە کەناری عەرەبی لە عەدەن بڵاوی کردۆتەوە ئەڵێت :

پیاوەکانی سوپای ڕزگاری میللی لەناوچەی (زەفار) ، لە ٣ی وە بۆ هەشتی ئەم مانگە زیاتر لە ٣٠ ئەفسەرو سەربازی هێزەکانی دوژمنیان کوشتوەو زیانێکی زۆریان لە هێزە بەکرێ گیراوەکانی بەریتانیاداوە .

و لە ٣ی ئەم مانگەدا پیاوەکانی سوپای ڕزگاری میللی لەغەمێکیان لەژێر ئوتومبیلێکی سەربازی دوژمندا تەقاندۆتەوە کە بۆتە هوی کوشتنی هەموولەوانەی لە ئوتومبیلەکەدا بون .

دوا پەلاماری شۆڕشگێڕەکانیش بۆ سەر هێزە بەکرێ‌گیراوەکان لە ٨ی ئابدا بوە لە نزیکی شیوی (ماژوب) کە لەو پەلامارەدا ٢٨ ئەفسەرو سەربازی بەکرێ گیراو کوژراون .

شانزە دەوڵەت داوای وەرگرتنی کۆماری گەلی چین ئەکەن

پەکین : شینخوا :

ئەلبانیاو جەزائیرو ١٦ دەوڵەتی کە داواکاریەکیان پێشکەش بە نەتەوە یەکگرتووەکان کردوەو تیایدا داوایان کردوە کە دان بە نوێنەری حکومەتی کۆماری چینی میللیدا بنرێت کە نوێنەری ڕاستەقینەی چینە لە نەتەوە یەکگرتووەکانو ئەم داواکاریەش کە لە ١٥ی تەموزی ١٩٧١دا داویانە بە سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکانو ئەڵێ :ـ پێویستە مافە ڕەواکانی چینی میللی لە نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کۆماری چین ڕەت بکرێتەوەو کۆماری چینی میللی بەکێتك بێ لە پێنج ئەندامە هەمیشەیەکەی ئەنجومەنی ئاسایش و دەرکردنی تاقمی چانگ کای چیك لەو شوێنانەی لە نەتەوە یەکگرتووەکاندا زەوتی کردوە .

بڕوانەمان بە حکوومەتی نیکسۆن

دەزگای هارم ڕاپۆرتێکی بڵاوکردۆتەوە ئەڵێ : بڵاوکردنەوەی ڕاپۆرتە نهێنیەکانی تێوەگلانی ئەمریکا لە جەنگی ڤێتنامدا زیاتر بڕوای ڕای گشتی ئەمریکای بە سیاسەتی حکومەتی نیکسون کەم کردۆتەوە .

ڕاپۆرتەکەی دەزگای هارم ئەڵێ : لە ئەنجامی دەنگدانێکدا کە لەم دواییانەدا کراوە دەرکەوتووە کە لە سەدا ٦٧ی لاوانی ئەمریکا بڕوایان بە سیاسەتی حکومەتی نیکسون نەماوە لە جەنگە ناڕەواکەیدا کە دژی گەلانی هیندی چین بەرپای کردوە . لەلایەکی کەوە ئاژانسی (تاس)ی سۆڤیەتی ئەڵێ :

نیوەی ئەوانەی لەم دەنگدانەدا بەشدار بوون لەو باوەڕەدان کە حکومەتی نیکسون ڕاستی دەربارەی جەنگی ڤێتنام لەگەڵ ئەمریکاو ڕای گشتی ئەشارێتەوەو ئەو گەنجانەی کە تەمەنیان لە نێوان ١٨و ٢٠ ساڵاندایە بەهیچ جۆرێك باوەڕ بە قسەکانی حکومەتی ئەمریکا ناکەن .

ئا . د . ن ، ئا . د . ع .

پارتی کۆمۆنیستی ئەمریکا ..

چەند ڕۆژێك لەمەوبەر لیژنەی نشتمانی حزبی کومونیستی ئەمریکا بڕیارێکی دەرکردوە دەربارەی بەشدار بوون لە هەڵبژاردنی سەروکایەتی کە لە ساڵی ١٩٧٢دا ئەکرێتو گیس هولی سکرتێری گشتی حزب بۆ ئەم جێگایە دانراوەو بۆ شوێنی جێگری سەرۆکی ئەمریکاش گارفیس تاینزی سەرۆکی نشتمانی یەکێتی کرێکارانی لاوان لە پێناو ڕزگاریدا ، دانراوە .

ئەم هەواڵەش هنری ونستونی سەرۆکی نشتمانی حزبی کومونیست لە کونگرەیەکی ڕۆژنامەگەریدا لە نیویورك ڕایگەیاندوە .

تاس

دەستدرێژییەکی تری ئەمەریکا بۆسەر ڤێتنام

وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بۆجاری پەنجاو دووهەم دەست درێژی کردۆتە سەر خاکی ڤێتنامی دیموکراتیو بنکە سەربازیەکانی بۆردومان کردوە . هەفتەی ڕابوردوو سەرکردایەتی سەربازی ئەمریکا لە سایگون بڵاوی کردەوە کە فڕۆکەکانی ئەمریکا بنکەکانی خاکی ڤێتنامی دیموکراتی لە نزیکی سنووری لاوس بۆردومان کردوە .

قسەکەرەکە دانی بەوەدا ناوە کە ئەم بۆردومانە بەهۆی توند بونی پەلامارەکانی شۆڕشگێڕەکانی ڤێتنامەوەبوە .

ژماره : ٣٠
٢٨ی ئابی ١٩٧١

شەڕی نهێنی سیاو ئەنتیلیجنت سێرڤس لەتاران

(ئاژانسەکانی هەواڵدەری خەبەری ڕوخانی حکومەتی دوکتۆر مصدقیان بەخۆشییەوە بڵاوکردەوە ، ڕۆژنامەکانی ئینگلستان و ئەمریکاش گۆڕانی دەوڵەتی ئێرانیان بەرێکەوتێکی باش داناو دڵخۆشیان دەربڕی، لە تاران وا قاو بوو کە ئەحمەد قوام پێشنیاری داوە بەشا کە فەرمانی بڵاوبوونەوەی مجلسی نوێنەرانی بدرێت ، وە نیازی بوو حکومەتێکی دکتاتۆری و کۆنەپەرستی بەقازانجی بێگانەکان دابمەزرێنێ)

پاشماوەی ژمارەی پێشوو

نووسینی : موکری

بێگانەکان لەو ڕۆژانەدا یەک لەدوای یەک دەچوونە لای قوام السلطنه ، نوکەرەکانی ئەمریکاو ئینگلیز لە ماڵی قوام السلطنه خەریکی جێبەجێ کردنی کاروبار بوون ، لێرەدا بەجێیە یاددداشتەکانی ڕۆژەکانی (٢٧ و ٢٨)ی پوشپەڕی (حسنی ئارسنجانی) سەرنج بدەین حسنی ئارسنجانی دەنووسێ: (بەیانی چوومە ماڵی قوام السلطنه ، لەپێشخزمەتەکەم پرسی : ئاغا خەوتووە یان نە؟

گوتی : سەعاتێک زیاترە دوکتۆر نقبال لای تەختەکەی ئەو دانیشتووە ، گوتم ڕەنگە قسەیێکی تایبەتی بێت یا بەیامێکی هێنابێ .)

دوکتۆر نقبال مەنوچەهری نقبالە کە ئێمە لەمەو بەدوای ئەم وتارەدا باسی ئەوە دەکەین کە نوکەرێکی سەر لەپێناوی ئەمریکایە ، نقبال لەلایەن کێوە پەیامی هێنابوو ؟ ئەلبەتە لەلایەنی شاوە ، کە پەیامی ئەو لەگەڵ پەیامی سەفارەتی ئەمریکا فەرقی نەبوو .

ئارسنجانی دەنووسێ : (چەند دقیقە سەبرم کرد ، لەپاشان چوومە لای قوام السلطنه ، هێشتا لەناو جێگەدا بوو ، دەی گوت کەمی ناساغ و ئارەحەتە ـ قوام السلطنه لە تەختەکەی هاتە خوارێ کە بچێ دەم و چاوی بشوا ، کوڕێک هاتەلای و بەسەر پێوە هەندێ سرتەی لەگەڵدا کرد ئەو کوڕەم دەناسی ، یەکێ بوو لە دەست پەروەردەکانی مورخ الدولە) ، ئارسنجانی لە یادداشتەکانی دا لە پاشان دەنووسێ (قوام السلطنه گەڕاوە پرسیم چ‌تۆنە کام هودە . گوتیان یەکێکی لایە ، گوتم کێیە ؟ گوتیان مورخ الدولەیە .

لەم کاتەدا دەرگای هودەکە کراوە ، دیتم مورخ الدولە فەلەمێکی بەدەستەوەیە ، وە نوسراوێک دەخوێنێتەوە ، من نەچوومە ژوورەوە بە هیوای ئەوە کە مورخ الدولة کاری تەواو بێ وە بەتەنیایی بتوانم لەگەڵ قوام السلطنه قسەبکەم ، ڕوێشتم و دوای ، چارەکە سەعاتێک هاتمەوە ، گوتیان ئێستا (مهید) لای قوام السلطنەیە . گوتم (مهید) کێیە ؟ گوتیان گوایا لە سەفارەتی ئەمریکاوە پەیامی هێناوە ،وە لەمەو پێش قونسولی ئێران بووە لە (نیویورک) دیسان دوای چەند دقیقە هاتمەوە ، گوتیان کەسێک لای قوام السلطنەیە ، گوتم کێیە ؟ دەرکەوت ئەو کوڕە بوو کە بەیانی هاتبوو (ئەسەدی) گوتی ئەوە لەلایەن ئینگلیزەکانەوە پەیامی هێناوە ، گوتم ئەمە چ جۆرە مەبەستێکە کە ئەم پەیام هێنەری بێ . گوتی نا .. پەیامی گرنگ دەهێنێ) .

لە لایەکی ئەم دێرانەی یادداشتەکانی ئارسنجانی دا شەڕی نهێنی سیاو ئەنتلجنت سێرڤس ، وە خۆفرۆشی پیاوە سیاسیەکانی ناقمی حاکمەی ئێران دەردەکەوێ . قسەی ئێدانییەکە واسطەی ئێرانیەکانی نێوان ئەمریکاییەکان و قوام السلطنه و ئینگلیزەکان و قوام السلطنه ـ ماموری لقەکانی جاسوسی ئەمریکاو ئینگلیزن لە ئێران ـ ئارسنجانی ئیعتراف بەمەش دەکاو دەنووسێ : من ئەم پەیام هێنەرانە دەناسم ، دەزانم ئەمانە پیاو (جاکسون)ن. لەو یادداشتانەدا جگەلەوانەی کە گوتمان (ابو القاسم‌پناهی) و (مقتدر شفیعا) و (ئەحمەد بود)و عی دیکەش کە نوکەری بێگانەن ، ناویان هاتووە .

ڕۆژی ٢٧ پوشپەڕ پێش خزمەتی قوام السلطنه پاکەتێکی لاکو مۆرکراوی کە مارکی (ئەشرەف پەهلەوی) پێوە بووە دای بەقوام السلطنه ، ئەشرەفی پەهلەوی لە چوار لاپەڕەدا بە دەستخەتی خۆی ئەوەی کە دەبوو قوام السلطنه لەپلەی هەوڵی سەرەک وەزیرایەتی خۆیدا جێبەجێ بکات نووسیبووی، ئەشرەف پەهلەوی نووسیبووی لە بەیاننامەی دەوڵەتدا قسە لەمەسەلەی نەوتیش بکرێ کە دەبێ بەقازانجی ئیمتیازە کانی خارجی جێبەجێ بکرێ .

ڕۆژی ٢٧ پوشپەڕ قوام السلطنه بەیان نامەیەکی توندوتیژی بڵاوکردەوە کە لەودا گوترا بوو : (٠٠٠٠ بەهەموان ڕادەگەیەنم کە سەردەمی یاخی بوون بەسەرچووە ، وە ڕۆژی سەرداڵەواندن بۆ ئەمرو ئەمی حکومەت هاتوونە پێشەوە ، کەشتیەوان سیاسەتی دیکەی بەدەستەوە گرتووە) ؟

بەیاننامەکە قسەی لە محاکەمانی گویا ئینقلابی بۆ تەرت و تونا کردنی خەڵک دەکرد بەیاننامەی دەوڵەتی قوام السلطنه کە لە لایەن سەفارەتخانەکانی دەوڵەتە ئیمپریالیستەکانەوە ئامادە کرابوو ، بە (شا) شی‌یەسەندی کردبوو ، مورخ الدولە نووسیبووی .

ڕۆژی ٢٨ پوشپەڕ (لۆی هندرسون) سەفیری ئەمریکا کە بەئاشکرا دەستی لەکاروباری ووڵات وەردەدا ، چووە لای قوام السلطنه وە سەعاتێک بەنهێنی قسەیان کرد ، ئارسنجانی دەنووسێ :

چاوپێکەوتنێکی باش‌بوو ، هندرسون بەڵێنی دابوو کە دەوڵەتی ئەمریکا پوڵێکی باش بە خۆڕایی کۆمەک دەکات تا کەموکوری بودجە چارەبکرێ .)

ئەمەش دەست تێوەردانێکی بێ‌شەرمی ئیمپریالیزمی ئەمریکایە لەکاروباری ژوورەوەی ووڵاتدا ، جگە لەو پیلانانەی کە بەدزی‌یەوە جاسوسەکانی ئەمریکایی دەیان گێڕا سەفیری ئەمریکا بەئاشکرا وەعدی دەدا کە بۆ خوێناوی کردنی جوڵانەوەی دژی ئیمپریالیستی گەلەکانی ووڵاتی ئێمە ، حازرە ملیونەها دۆلار بەخۆڕایی بدات بەنوکەرە سەرلەپێناوەکانی خۆی .

هەڵسوڕانی فراوانی (سیا) کە بووبووە هۆی دەرچوونی فەرمانی (شا) بۆ سەرۆک وەزیرایەتی قوام السلطنه ، ئەنتلجنت سێرڤس تووڕە کردبوو (مستر میدلتن) کارداری سەفارەتی بەریتانیا کە لەو وەختەدا هەموو کارێکی سەفارەتی ئینگلیزی بەدەست ئەوبوو نەچووە لای قوام السلطنه .

شەڕی نهێنی نێوان سیاو ئەنتلجنت سێرڤس درێژەی هەبوو ، هەر ئەو ڕۆژە خەبەر بە قوام دەدەن کە (میدلتن) بۆ ماسی گرتن چووتە ڕاو . ئارسنجانی دەنووسێ :

(چوونی « میدلتن » بۆ ماسی گرتن منی داچڵەکاند ، گوتم ئەچێ داوی ماسی بخاتە تاران و ماسیەکی گەورەتر بگرێ .)

مەبەستی نووسەر لەم دێرانە هەرچی‌یەک بێ ، لەو یادداشتانە دەردەکەوێ کە سیاو ئەنتلجنت سێرڤس لەناوخۆیان بەنهێنی شەڕیان بوو لەسەر ئەوە کە لەرێگەی عێنانە سەرکاری نوکەرەکانی خۆیانەوە کانگاکانی نەوتی ئێران بگرنە دەست .

ماویەتی

قوله‌ڕه‌شه‌كان و بزوتنه‌وه‌ی توندوتیژی شۆڕشگێڕانه‌ له‌ ئه‌مریکا

بەشی یەکەم :

ئاوڕێک بۆ دواوە

سەرەتا :

ئەو ڕاستییە دەمێکە سەلماوە کە بزوتنەوە شۆڕشگێڕەکانی جیهان ، کە بۆ سەربەخۆیی وڕانی ڕەوای گەلەکانیان خەبات لەکەن زنجیرەیەکی پێکەوەبەستراون ، سەرکەوتنی هەر بزوتنەوەیەک لەو بزوتنەوانە هاندەری ئەوانەی ترەو لە سەرکەوتنی تەواوی نزیک لەکاتەوە ، چونکە کەوتنی هەر هێزێکی ئیمپریالزمی و ڕژێمی سەر بە ئیمپریالزم لە هەر شوێنێکی جیهان مانای تەنگ پێهەڵچنینی ئەو هێزەیە بەگشتی و نزیک کردنەوەیەتی لە کۆتای .

لەبەر ڕووناکی ئەم ڕاستییەدا شارەزابوون و پێناسینی بزوتنەوە ئازادی خوازەکانی گەلان بەیەکتر ، بۆیە پێویستیەکی گرنگە بۆ زیاتر پێکەوە بەستنی ئەو بزوتنەوانە کە ئەمە زامنی سەرکەوتنی زووتر بەسەر هێزەکانی دوژمن بە سەربەستی و ئازادی گەلان نزیک لەکاتەوە .

ڕژێمی سەرمایەداری وولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا ، سەرەڕای ئەوەی لە دەرەوەی سنووری ئەمریکادا ، ڕوو بەڕووی لێدانی توندی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ئەو گەلانە بوە لە دەستی نارەوای بەسەردا گرتون لە وولاتانی هندی چینی‌دا لە ناوە وەش ، ڕوو بەڕووی بەرپابونی بزوتنەوەیەکی توندی شۆڕشگێڕانە بوە، کە سووتەمەنیەکەی قولە ڕەشەکانی ئەمریکایە ، جا گومان لەوەدایە گرنگی لەم بزوتنەوەیە لەوەدایە کە لە ناوەوەی ئەمریکادا تەنگی بە گەورەترین ڕژێمی سەرمایەداری دژ بەسەربەستی و ئامانجەکانی ئازادی گەلان هەڵچنیوەو ئەمە ڕێگا لە بەردەم ئەو بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەدا ئەکاتەوە کە هەمان مەبەست (سەربەستی و سەربەخۆیی و ڕوخاندنی ڕژێمی ئیمپریالزم) دروشمیانە،

سەرکەوتن بە ڕوخاندنی هێزی ئیمپریالزمی ئەمریکا لەو سەرکەوتنە زیاتر زامن و نزیک ئەبێت .

حا بۆ ئەوەی خوێنەری کوردیش (کە گەلەکەی پارچە پارچە بوی دەستی ئەو هێزە ئیمپریالزمەیەو بزوتنەوەکەی ئەمیش ئەڵقەیەکە لە زنجیرەی بزوتنەوەی ئازادی خوای گەلانی (جیهان) بۆ ئەوەی لەبزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی (ئەو ئینسانە خوێن گەرمانە) شارەزابێ چۆن دەستی پێ‌کرد ؟! بەرەو کوێ ئەڕوات ؟! ئەنجام چی ئەبێت ؟! ئەم لێکۆلینەوە پێش کەش ئەکەین .

وەرگێر : بەهرە

نیکسۆنی درۆزن

کاتێ (ریتشارد نیکسۆن) سەرۆکایەتی وولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکای گرتە ئەستۆی ، باسی گیروگرفتی قوله ڕەشەکانی ئەمریکای کردو وتی (هیچ مرۆڤێ ناتوانێت خۆی بە سەربەست بزانێت یان هەر سەربەست بێت ، لە کاتێکدا دراوسێکەی سەربەست نەبێت،جا بۆ ئەوەی بەراستی پێش‌بکەوین ،پێویستە پێکەوە پێش‌بکەوین . ئەمەش مانای ئەوەیە ڕەش و سپی ئەبێت وەک یەک ئەنتەوە پێکەوەبێ نەک دوو ئەتەوە).

نووسەرێک سەبارەت بەم قسەیەی نیکسون ووتی (ئەوەی لە کوچەو بازاڕەکانی قوله ڕەشەکانی ئەمریکادا ڕوو ئەدات ، لە لەخایک بوونی نەتەوەیەک کەمتر نیە) .

لەسەر دەمی حوکمی نیکسۆندا زۆر ڕووداوی خوێناوی قەوماوە ، ژمارەیەکی زۆر لە قوله ڕەشەکان بە هەمە جۆر بیرو باوەڕەوە ، لە خۆپیشاندان و دانیشتن لەسەر شەقامەکاندا بۆ ناڕەزایی دەربڕین و داواکردنی سەربەستی و ئاشتی لەمبیەکان بێزاربوون بەتایبەتی لەدوای کوشتنی (مارتن لوثر کنگ) کە هەڵگری ئاڵای تێکوشانی بەئاشتیانە بوو بەڵام بە ئەمانی ئەم کابرایە ، سەردەمی ئەو تێکوشانە بەسەرچو ، وە سەردەمێکی نوێ لە دایک بوو، کە تیایدا بۆ یەکەم جار لەوولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکادا قوله ڕەشەکان ، هەڵوێستی خۆراستیان بە توندو تیژی نواندو ڕێگای بۆمباو گوللەو ڕوو بەڕوو بونی ڕاستەو خۆی دوژمنیان هەڵبژارد .

لێرەوە ، پاسەرنجێکی دۆنێی دوور بدەین

حا بەسەرهاتی قوله ڕەشەکانی ئەمریکا بەسەر هاتێکی دوورو درێژەو ماوەی سەختی بڕیتیە لە چوار سەدەی ڕەبەق ، لەو کاتەوەی (جیهانی نوێ) لە دوورگەیەکی چوڵو هۆڵەوە گۆڕا بە مەڵبەندی کۆمەڵێکی دەوڵەمەندو لەوێشەوە بۆ کۆمەڵێکی پیشەسازی پێش‌کەوتو ، تا گەیشتە ئەو ڕادەیەی بێتە ئەلای پیشەسازی و بارەو تەکنەلوجیا لەجیهاندا بەڵام لەگەڵ گۆڕان و پێش‌کەوتنی ئەم (کۆمەڵە گەورەیەدا) قوله ڕەشەکان لە بەندایەتی ڕاستەو خۆوە گۆڕان بۆ بەندایەتی بەردەوام و هەمیشەی تا گەیشتە ئەو ڕادەیەی ئەو بیست‌ملیۆنەی بەزۆری زۆرداری لە مێژوو شارستانیەتی خۆیان دور خرانەوە ، وایان لێهات ناوی خۆشیان لەبیر بچێتەوەو ئاوارەو ون بو (لەناو ئەو کۆمەڵە گەورەیەدا) بژین چونکە بەنزم و لەدوابڵەی کۆمەڵایەتی و ئابوریا حسابیان بۆ ئەکرا .

لەکوێوە هاتن و چۆن ؟!

چوار سەدە لەمەو بەر قوله ڕەشەکانی ئەفریقیا کەبەنرانە ڕۆخەکانی ئەمریکاو ئەفرۆشران بەسپیەکان ، لەکاروباری زەوی و زارا (کشتوکاڵ) وەک کۆیلەو لە ماڵەکاندا وەک خزمەتکار ئیشیان پێ‌ئەکرا ، ئەوسا پەیوەندیەکانیان لەگەڵ ئاغاکانیاندا لە یاسادا بەم جۆرە دیاری کرا بو (ئاغا مافی تەواوی هەیە ، کۆیلەکەی ، بفرۆشی یان ڕەهنی بکات یان قوماری لەسەر بکات ، کۆیلەش لەسەریەتی مل‌کەچ بێت و هیچ مافێکی هاتوو چۆیی نیە بە فەرمانی ئاغاکەی نەبێت ، حەوتیان لەشوێنێکا پێکەوە کۆبینەوە ، بە لە یاسا دەرچو ئەدرێتە قەڵەم مافی ئەوەیان نیە لەهیچ دادگایەکا شاهیدی بدەن لەسەر کۆیلەی وەکو خۆیان نەبێت)،

ئەم کۆیلە ڕەشانە بەزۆر لە

بڕوانە ل ٧

بەرەو تێگەیشتنی دیموکراتی ی سەربازی بەشێوەیەکی چاکتر

شارهێزێکی ناشۆرشگێڕە ، تاشۆرش لەشاخ دانەمەزرێ

بەرێز مامۆستا شالاو
هیوادارین ئەم خالانەی خووارەوە لەنووسینی داهاتوونا ڕەچاوبکەیت

- ووشەکان گەورەتر بنوسرێت یەکجار ووردن
- ماوە لەنێوان ووشەکاندابەجێ‌بێلە
- دێر بەجێ بێلە

(هاوکاری)

لەگۆڤاری « الهدف » ـەوە ژمارە : (٩٥)ی ڕۆژی ١٠-٤-٩٧١ وەرگیراوە

نووسەر
پێشمەرگەی ج٠ش٠ت
ف « ابو همام »

وەرگێر : شالاو

٤ ـ هوشیاری سیاسی : بزوتنەوەی دیموکراتی

پێناکات تەنها لەزۆرسیشەری هوشیاری سیاسی قوولدانە بێت . پێش براتیکی دیموکراتی سەربازی پێویستە دەست بکرێت بەهوشیارکردنەوەی سیاسی و پەروەردە کردنی ئایدیولوجی و بڵاوکردنەوەی هوشیاری چینایەتی . ئاقی کردنەوەکانی پێشو لە سەر براتیکی دیموکراتی پێش بڕکردنی هوشیاری سیاسی ئەواو دەریخست کە ئەبێتە هۆی پەرت‌کردنی یەکیەتی هێزە چەکدارەکان و جۆرێک کردنی دیسیپلین و هاتنە خوارەوەی توانای شەڕکردن . هوشیاری سیاسی مەرجێکی پێویست و بنچینەییە بۆئەوەی پێشمەرگەکان تێ‌بگەن گیان بەخت‌کردن لەپێناوی جێ‌بەجێ کردنی فرمانەکە شتێکی هەرزانە لەو کاتەدا ، چونکە جێ‌بەجێ کردنێکی ئارەزوویە بۆ خزمەتی ئامانجی ئاوکۆی وگفتو کۆکردن و وەرگرتنی ڕەئی لەم ڕووەوە هیچ ئامانجێکی تری نیە تەنها هاندانی جێ‌بەجێ کردنی فەرمانەکە نەبێت . هوشیاری سیاسی دیارە بۆ سەرکردەکانیش پێویستە تاوەکو بزانن بوونیان لەسەرکردایەتی ولێبرسراوێتی ئەوە ناگەیەنی کەبونەتە خاوەن دەسەلاتێکی زۆرو جیاواز ، بەڵکو مانای ئەوەیە کەمانەنورو خۆبەخت کەرتر ئەبن ، وپتر ئەرکی لێبرسراوێتی‌هەڵ‌ئەگرن و زیاتر خۆیان ڕاڵەگرن بۆ ڕەخنە ، هەمو توشی ئەبونی ئەبن ، هەر لە سەرکردەوە هەتا جێشت‌کەر جگە لەنان خواردنی وەلایەکی هەر یەکەیان ڕۆڵەی خۆی وەرئەگرێت، بۆیە لەم حاڵەتەدا پێشمەرگەکان هیچ فسکوهوز ناکەن دژی کەس (١٠) .

هوشیاری سیاسی شتێکی زۆر پێویستە بۆ ئەوەی بەباشی لەڕەخنەو ڕەخنە لەخۆگرتن بگەین ، وە وادانراوە کە دەستاوێژێکە لە دەستاوێژەکانی دروست کردن نەک ڕوخاندن ، ولەبێت بەدڵێکی فراوان و دوور لەرق وکیانی تولەسەندن وەربگیرێت ، ووای تەماشا بکرێت کە دەستاوێژێکی بنچینەییە بۆخستەڕووی توانای دروست کەرانەی جەماوەر ، وبەرزکردنەوەی هەستی لێپرسراوێتیان بەبێ سنور ، وجەماوەر هان‌بدرێ بۆ بەشداربون لەباس کردنی گیروگرفتەکان و ڕەخنەبگیرێ لەکەمترخەمیەکانی ڕوولەدەن و چارەیان بۆ بدۆزێتەوە بەجۆرێک پێکەوەلکانی سەرکردەو پێشمەرگەکان زیاتر بکات ، وەتوانای شەڕکردنیان لەناودا بەرز بکاتەوە ، ئەوی ڕاست‌بێت مارکسی ـ لینینی‌یە هوشیارەکان ناترسن لە ڕەخنەو ڕەخنە لەخۆگرتن ، وای‌سەیر ئەکەن کە دەستاوێژێکی گرنگە بۆ پشتگیری ڕیزەکانیان ، بەشێکردنەوەی هەڵەکانی دژینی ئەتوانین بزانین چۆن خۆمان لە هەڵەکانی ئیمرو وسبەینی دوور ئەخەینەوە (١١) و ەبارتی پرۆلیتاری شۆڕشگێر ئەوەندە بەهێزە کە بتوانێ بەبێ ترس دان بە هەڵەکانیا بنێ و ڕەخنە لەخۆی و نوخنە بێ هێزەکانی بگرێت (١٢) .

مەسەلەکانی سەربازی و سیاسی پەیوەندییەکی لەوەندە پتەویان بەیەکەوە هەیە بەجۆرێک کە ناتوانرێت لێک‌جیابکرێنەوە ، بناغەی سەرەتاییە ـ سەربازیە شۆڕشگێڕە پرۆلیتاریەکان لەسەر بناغەی سیاسەتە شۆڕشگێڕە پرۆلیتاریەکان دامەزراوە لەناو هەر ڕێکخستنێکدا ناتوانرێت براتیکی دیموکراتی سەربازی بکرێت لەگەڵ هوشیاری سیاسی شۆڕشگێری پرۆلیتاری بڵاو نەبێتەوە لەناویا ئەمە ئەوەمان بێ‌دوویات ئەکاتەوە کە دیموکراتی بڵاوبێتەوە لەهەر سێ‌مەیدانەکانی سیاسی و ئابوری وشەڕدا ئەتهالەسەر بناغەی‌هوشیارکردنەوەی سیاسی و ئایدیولوجی نەبێت ئەویش هەوێنەکەی هوشیاری چینایەتی‌یە هەر هەوڵدانێک بەسەر ئەم ڕاستی‌یەدا بازبدات و براتیکی دیموکراتی بکات پێش پڕبونی هوشیاری سیاسی بریتی یە لە هەوڵدانێکی شەل و نەرێتێکی خەسیوی ڕەک براو .

٥ ـ دیموکراتی و دیسپلین:

جاران لەناو هێزە چەکدارە کۆنەکان‌دا دیسپلین ئالەتێکی بنچینەیی بو سنور دانان لەدڕندایەتی و توندوتیژی سەبازەکان و گەرەنتی بو بۆ پێکەوەلکانی کەرتەکانی سوپا بەشێوەیەک وەگو ئالەتێکی وووودکار لیشی ئەکرد بەبێ زێرایەتی ئارەزوویی یەک کەس بەبێ ئەوەی سەربازەکان ڕەئی یەک یان بەشداری یەکیان هەبێت لەدانانی پیلانەگەورەکەی باوی ئەو سالەوەبو کە پاراستنی دیسپلین پێویستە لەسەر بناغەی توندوتیژی و ترساندنو سزادان دابمەزرێت. ئەم ڕەئیە لەچۆنایەتی و دوخی چینایەتی ناوکۆمەڵ وسوپا پەیدابووە ، وبۆ سەر دەمێکی

ماویەتی

کورتە هەواڵ

شوئان لای سەر لە یۆگوسلافیا ئەدات

ڕۆژنامەی بوربا کە لە یۆگوسلافیا دەرئەچێ‌نوسیویەتی ئەڵێ : وا چاوەڕوان ئەکرێت کە شو ئان لای سەرەک وەزیرانی کۆماری گەلی چین سەر لە یۆگوسلافیا بدات .

ڕۆژنامەکە وتویەتی : یۆگوسلافیا ئارەزوی‌پەیوەندی و هاوکاری ئەکات‌بەمەرجێ لەسەر بنچینەی بەرژەوەندی و ڕێز لێ‌گرتنی یەکتری بێت .

محاکەمە کردنی ٣٦ کەس لە تورکیا

لە ئەستەمبولدا دەست‌کراوە بە محاکەمە کردنی ٣٦ کەس بەتۆمەتی ئەوەی لە مانگی ئاباری ڕابردوودا قونسلی گشتی ئیسرائیلیان فڕاندوە . ئاژانسی دەنگوباسی ئەسۆشیتدپرێس ئەڵێ ، دادگا تۆمەتی ئەوەشی داوەتە پاڵ ئەم ٣٦ کەسە گوایە ویستویانە ڕژێمی فەرمان ڕەوای تورکیا هەڵگێڕنەوە . لەلایەکی‌کەشەوە داواکاری گشتی داوای‌کردوە لەم ئاقمە ٩ پیاو ٤ ئافرەت لە سێدارە بدرێت و ئەوانی تریش لەسالێکەوە بۆ ٢٠ ساڵ حوکم بدرێن .

کۆنگۆی میلل ئیشتراکی عیلمی ڕەچاو ئەکات

لە کۆبونەوەیەکدا کە بەبۆنەی بیرەوەری ٨ ساڵەی شۆڕشی ئابی١٩٦٣وە بەستراوە ماریان نگوابی سەرەک کۆماری کۆنگۆی میلل (برازافیل) وتویەتی : گەلی کۆنگۆ بڕوای بەئیشتراکی عیلمی هەیە کە تاکە ڕێگایە زامنی ڕزگاری کردنی چەوساوان ئەکات لەژێر چنگی ئیمپریالیزم و دەست بەسەراگرتن و ئازاردانیدا گەلی کۆنگۆ ڕێگای ناسەرمایەداری هەڵبژاردوە بۆ ئەوەی کۆنگۆ ـ یەکی گەشەکردوو بنیات بنێ و زامنی ڕزگاری ئابوری و سیاسی گەلی کۆنگۆ بکات .

تاس . ئا٠د٠خ٠

ئەدەب و ژیان

گۆرانی ی یاخی ی ئازادی ؟!..

ئەنوەر قادر جاف

-١-

گیانم ، خۆمم
گومکرد لە خەمی شەوێکا..
لە وڕێنەی
هەڵبزرکاوی خەوێکا ..
هەزار وشەی - بێ سەروشوێن -
لە سینەدا بووبوو بەگڕ ..
بووبوو بە خوێن
خۆمو وشەکانم گوم بووین
لە قووڵایی :
دەریای تەمەنی ئازارا ..
خنکاین .. تیا چووین..
ئەو وشانەی ، لە ئاگرا
لە ژووری تاریکی شیعرا
مەلە ئەکەن ، لە بـــەلا ئەدەن
گڕ لـــە یەکتری بـــەرئەدەن
ئەیانەوێ ،
پەی بـــە هەوری مردن‌ببەن
لەو (سێدارە) دانراوەو..
لە تەلیسمی ژیان بگەن !!
ئەو وشانەی ،
هەزارو یـــەك مەشخەڵ‌ئەنێنە چاوی شەو
بۆ ڕۆژی ئەو ..
بۆ بەهەشتـــی خۆشەویستی ، چاو پڕ لە خەو
ئەکشێن بۆ ناخ ، پڕ بۆسۆو خوێن
هەر ئەسووتان ، - بێ‌سەرو شوێن - ..
تاکوو لە پڕ - دەلاقەیەك -
وەکوو زامی پێشمەرگـەیەك
وەك خۆر لەسەر
سنگی لاشەی سووتاوی‌شار
دەرکەوت لە دوای هەزارەها نووکە نەشتەر
لێی ئەتکا - تۆڵـــەو ئازار -
بەبێ ئـــەوەی خۆم بزانم
روانیم کە دڵۆپێ خوێنـــم
لەو زامەدا .. لەو زامەدا
لە گڕی ئـــەو تروسکەدا
خۆم ، وشەمم ، دۆزیەوە
لەو دەلاقەو لە فرمێسکی ناوچەوانی
سوورو شینی
رەش‌و رووتەکانا ، ئازاری خۆم بینی
لە قەفەسی گۆڕستانی ،
تێسکی رەشی سووتێنراوا
لەناو لاشەی سەر بڕاوا
لە ژیلەمۆی ئاگردانی
هەزار چاوی هەڵکوڵـراوا
وێنـــەی گوم‌بووی خۆمو ئێوەم
دۆزیەوە .. هاوڕێکانم !
بەبێ ئەوەی خۆم بزانم
منیش سروودەکەی ئێوەم
ئەوتەوە .. هاوڕێکـــانم
هاوارم کرد ، .. چریکانم..
منیش - یاخیم -
دەنگی منیش لە سروودەکەی ئێوەدا
ترکەیەکە ..
لە خەمو بروای نەبەزیوی ئێوەدا
کلپەیەکە ..

-٢-

تاکەی ئیتر هەر ئاوا بین؟!
بێنو بچین وەك شـــەووڕۆژ
مل بنێـــنو بڕوێن ...لۆژ .. لۆژ
بەبێ ئەوەی هیچ تێ بگەین
بۆچی ئەشێنو چی‌ئەکەین ؟
بەبێ ئەوەی ..
بۆ هەنگاوێکی گورج‌و گۆڵ ، لووتی پێمان
دابێتەوە ..
بەبێ ئەوەی ..
بۆ جەنگـــەڵی پڕ دڕکودالی سەر ڕێمان
رقو خەمو ئەشکەنجمان
بروسکەیەك ..
ئاگرێـــکی تووڕەی یاخی‌بنێتەوە ..!!

-٣-

تاکەی ئیتر یاخی نەبم ؟!
هازارەها دەرووونی پیس ، - گیانی چلکن -
بوونەتە کۆتی گەردنم

بروانە : ل ٧

هۆنراوەی ئازاد

کوردستان موکریانی

لە ژمارە - ٢٥ - و - ٢٦ـی ڕۆژنامەی هاوکاری‌خۆشەویستدا کاك (عەزیز گەردی) لەژێر ناوی هۆنراوەی کـــوردی‌و عەرووزی عەرەبی - رەخنـــەوە لێکۆڵینەوەدا دەربارەی ئـــەو پێشەکی‌یەی کە لە نێو دیوانی دڵداردا نووسیبووم ، رەخنەی لێ‌گرتووم‌و بەم هۆیەوە لـــە هۆنراوەی ئازادیش کۆڵیوەتەوە .

کاکە گەردی :

هۆنراوەی ئازاد ، ئـــەو هۆنراوەیە نیە وەکـــوو تۆو هەندێك کەس وای تێ‌گەیشتوون وە یا هەوڵ دەدەن وای پیشان بدەن کەوا لە ســـەرواو کێش‌و ئاواز بێ بەری‌یە .. نەخێر ، ئەمە هۆنراوە نی‌یە ..

هۆنراوەی‌ئازادیش دەربەستی هەندێ کۆت‌و بەندو زنجیرە ، بەڵام ئەوەندە هـــەیە پەیڕەوی کردنی ئەم کۆتانە وەکوو لـــە هۆنراوەی کۆندا بوو بەم رادەیە لە نێو هۆنراوەی ئازاددا نیە .

ئەو سەربەخۆیی‌و ئازادی‌یەی لە هۆنراوەی ئازاددا لـــە باری ســـەرواو کێش‌و ئاوازدا .. هەیەو پەیدا بووە .. پێویستی ژیان هێنایە کایـــەوەو پەیدای کرد .

هۆنراوەی ئازاد زۆر کەس بە تنۆکێك ڕۆنی دەچوێنن کە لەسەر گۆمێـــك ئاودا پەرت‌و بلاو دەبێتەوەو زۆر دەبێ هەتا سەری گۆمەکـــە هەمووی داگیر دەکا .

گەر ئارەزوو بکەن‌و ئەکـەن .. ئەوا هۆنراوەی ئازاد داهات و پەیـــدا بوو پەخش‌و بلاوبۆوە .. بەڵام کاکی برا ئەو باسەی کە دەربارەی بە هەڵە ناوناوی (الشعر الحر) لە نێو هۆنراوەی عەرەبیدا بۆ منی باس دەکەی.. بە من چی ؟! چ پەیوەندیەکی بە منەوە هەیە .. هەتا لـــەم بارەوە رەخنە لە من بگری .

کاکە : من نە خاتوو (نازك الملائكة)و نە بەهەشتی (بدر شاكر السياب)م کە لە بنچینەو بنەڕەتی هۆنراوەی ئازادیان لە نێو وێژەی عەرەبیدا دارشتووە .. هەر وا من نە ئـــەم جۆرە هۆنراوەیەم ئەوســـا لە وێژەی عەرەبیدا داڕشتووە .. وە نـــە ناوی (الشعر الحر)م لـــەم جەشنە هۆنراوەیە ناوە . ئازانم بۆ لەبەر ناوناوی (الشعر الحر) لە وێژەی عەرەبیدا رەخنە لـــە من‌دەگری .. تێ‌ناگەم لەبەرچی بەهۆی منەوە باسی ئەم بابەتە کە لەم شوێنەدا کەلێ بێ جێیە بۆ دەکەن ..؟.

کاکە ! جا ئەگـــەر دکتۆر (محمـــد النويهى)و جەنابی ئێوە بڵێن‌و ئەڵێن .. حـــەز بکەن‌و ئەکەن ، وا ناوی (الشعر الحر) لە نێو ئەوەی ئەمڕۆدا بلاوبۆوەو ناوەکەی چەسپاوەو جێگای خۆی گرت .. ئـــەو هۆنەرانـــەی ئـــەمڕۆ هۆنراوەی ئازاد دەهۆننەوە ئازە هەرگیز دەست لـــە هۆنینەوەی هەڵناگـــرن .. چونکە ئەمڕۆ چەرخی راپەڕین‌و شۆڕشە .. پچڕانی کۆت‌و بەندو زنجیرە.. رزگاری‌یە لە دیلیەتی .. ڕۆژی ئازادی‌و سەربەســـتی‌یە ..

کەوابە ئـــەم هۆنراوە ئازادەی ئێمە بە دی دەکرێ ناوەکەی بۆ بەخۆیەتی چونکە ئاوێنـــەی راستەقینەی ئەم ســـەردەمەو چەرخەیە .

دەربارەی ناوناوی (هۆنراوەی ئازاد) لە وێژەی کوردیدا ، ئەم ناوەش من لێم نـــەناوە . بەڵکوو کاتێ خوێنـــدکارێکی بەشی کوردی بووم‌و بۆ یەکەمین جار بە زمانی شیرینی کوردی وانەم خوێند ، مامۆستایانم ئەو مامۆستایانەی بە جەشنـــی شارەزای زمان‌و وێژەی کوردین کە دەتوانم بڵێم لـــە نێویدا تواونەتەوە .. بەڵێ لەوان‌ناوی هۆنراوەی ئازاد فێـــر بووم‌و ئیتر ئەم ناوە لە نێو مێشکمدا نەخشا .. نووسرا .. چەسپا .. لەگەڵ ئەوەشدا باوەڕم بە راستی ئەم ناوە هەیە بۆ ئەم جەشنە هۆنراوانە .. بۆیە ئیتر ناتوانم بەکاری نەهێنم .

کاك عەزیز گەردی !...

دوای لێکۆڵینەوەو لێکدانە- وەیەکی زۆر دەربارەی‌هۆنراوەی - خەندەکەی بابی - ی دڵداری نەمر گەیشتوومە ئەم چەمکە : (کەواتە ئەم‌هۆنراوە بەرزەی دڵدار هەم خاوەن سەروایەکی دیارو دەست نیشـــان‌کراوەو هەم لەسەر عەرووزی عەرەبیش ئەڕوا بە حوکمی لەســـەر عەرووز ڕۆیشتنیشی ئاوازێـــکی زۆر ڕێکی لێ هەڵئەستێ) .

کاکە ! هەروەکوو لەسەرەتای ئەم باسەدا ڕوونم کـــردەوە هۆنراوەی ئازاد وەنـــەبێ بێ سەروا بێ ... سەروا دارە .. بەڵام هۆنراوەی کۆن نیە .. بە درێژی کێشانی پارچە هۆنراوەکە لە سەر یەك سەروا ناڕوا .. بۆیە وتوومە لەســـەروا دوور کەوتۆتەوە مەبەستم لـــەوەیە کەوا لەسـەر یەك سەروا ناڕواو خۆشت ئەوەت لێکداوەتەوەو دان بەوەدا دەنێی .

فەرموونە (ئەم پارچـــە هۆنراوەیە لەســـەر کێشی عەرووزی عەرەبی دەڕوا .. بە حوکمی لەسەر عەرووز ڕۆیشتنی ئاوازێکـــی زۆر ڕێکی لێ هەڵئەستێ) .

برا !.. نەك تۆ کە لە گێتی رەخنەو لێکۆڵینـــەوەی وێژەی کوردیدا شارەزاو زانایـــەکی بێ‌هاوتای..بەڵکوو ساکارترین کەسی بەمەرجێ گوێی مۆسیقیو جەشنەی وێژەیی هەبێ .. ئەم پارچە هۆنراوەیەی دڵداری نەمر بخوێنێتەوە یا گوێی لێ بگرێ .. یەکسەر هەست بەوە دەکا سازەکانی ئەم پارچە هۆنراوەیە لەسەر یەك ئاهەنگ نەڕۆیشتوون بەڵکوو گۆڕانێکی تێدا هەست پێ دەکا .. گۆڕانی ئاهەنگ بەڵگەیە بۆ ئەوەی کە ئاوازەکەی یەك ئاواز نیە ، بە واتا ڕێـــك نیە . لێرەدا کێشی عەرووزی عەرەبی ئەو کێشەیەی کە لـــە هۆنراوەی کوردیدا بـــە زۆری پەی دەکرا لەم دەقەدا پەی ناگرێ‌و دڵدار ڕێچکـــەی کۆنی لەدەستداوە.. ئەمانە هەمووی بوونە هـــۆی ئـــەوەی پارچـــە هـــۆنـــراوەی ناوبراوی دڵداری نـــەمر ناوی ئازادی بەسەردا بچەسپێ .

سێ بەند لە یاسای سروشتی ئادەمیزاد

محمد رشید فتاح

بەندی یەکەم - چەخماخە -

دڵۆپی ئەسرین وەك یاقووت‌بە گۆنای بلووورینی‌یەوە بەند بووبوو.. هۆن... هۆن سینەی‌سالی بێ‌گەردی بەفرینیشی بازاڕ ئەکرد .. گوێی مەنـــگی‌شینی ئاسمان بە پەڵە هەورێکی رەشی ناوەخن هاتبووە ئەسرین‌ڕشتن .. وەك خـــۆی لـــە دووچاوی ئەوا ئەبینی ، تالـەزیوینی‌یەکانی تیشکی ڕۆژ ئاو بەناو جەشنی ئەوقە لـــە پەرچەمی خورمایی‌یەوە گیر ئەبوون ، ئەت ووت جوانـــی سروشت لە جوانی ئـــەوا تواوەتەوە .. منالە ... ی ناو کۆڵانەکە لە خۆشی‌و جوانی سروشت هەڵپەڕو دایەڕێکیان بوو بە هەر چـــوار پـــەل سەمایان ئەکردو قاوقیژێکیان دەست پێ کردبوو ئەت ووت ستایشی دایکەڵەی سروشتیان ئەکەن بەوەی وا بە دڵی ئەوان خۆی ڕازاندۆتەوە ..

● گورگە زێ‌یە.. زێ‌یە.. زێ‌یە ..

بەڵام سروشتی ئادەمیزاد دەستی ئەدا بە ڕووی جوانـــی سروشتاو .. لە پارچە جەرگی خۆی بێ‌دڵی ئەکرد :

● بێ دەنگ بن .. هەتیو سەرتان هەڵ ئەکەنم ..

● گوناهیان

● لەسـەریان هەڵمەدەرێ..

منالی من نین .. بیان‌بە بـۆ تۆ .. دەی ملتان بشکێنن !.

● هەروا زوو لەبەر چاوت رەش بووین ..

پەڵە هەورە ڕەشـــەکە چەخماخەیەکی کێـــو بڕی لـــێ هەستاو گرمەیەکی کـــرد .. منالەکان داچڵەکین .. کەمێك بێ دەنـــگی کردن . سروشتی ئادەمیزادیش کەوتە چەخماخە وەشاندن ..

● سەد جارم ووت .. تـــۆ کەڵکی ئەمڕۆی ژیانی منت پێوە نیە .. لە کۆڵم بێتـــەوە باشترە .. ئەگینا .

● ئەگینا چی ؟!

● ئەگینا ئەت کوژم ..

● لەسەر چی ؟ خرایـــەم.. گوناهم ..

● بە هەوەس .. بـــە ئارەزوو .. ئەتوانم هـــەزاری جوانی‌یە .. دەروون پـــڕ

وەك تۆ لەناوبەرم .. ئـــەی گوایە ئەو هەمـــوو جەکانە نابینی لەبەر چاوت ..

● ئەمە.. ئادەمێزی بوو.. دەســـت ماچ ئەکـــرد .. ئەمڕۆش لە بای هیچ بووینە شتو خەڵك ئەکوژێ ..لەسەر حسابێ ئەو خەڵکە ساویلکەو رەش‌و ڕووتەی پەناو ماڵت بۆ ئەســـەندن !!.. هـــەمدیسر هەمان سروشتی خۆ لێ گۆڕاو کەوتەوە گرمە گـــرم‌و ناڵـــە ناڵ ..

● ئاخری ئەنـــکوژم .. بەسە دەم درێژی .. مـــل بشکێنە .. بڕۆ .. بـــڕۆ .. دەی لەبەر چاوم وون بە ..

● ئەوا ڕۆیشتم .. ئـــەوا مل شکان .. هیـــوادارم .. ڕۆژێك بێت لەناوت بەرن .. تۆڵەت لێ‌بسێنن .. ئەوانەی .. بەسەریانەوە خـــۆت بـــا ئەدەیت‌و .. بە خۆڕایی ئەیان ڕووتێنیتەوەو ..

.. .. .. !!

● بابە .. بابە ..!!

بەندی دووەم - گوڵەباخ -

بولبولی شێت‌و شەیدا لـــە ڕۆژانی بەهاردا .. تا مانەوو ئەبێت لە سەودای عەشـــقا بە ڕووی گوڵەباخدا هـــەڵ ئەدات ، پەپوولەی باڵ نەخشین وەك پەروانە بێ ئارام لەنـــاو جوانی تیشکی ڕووناکی خـــول ئەخوات .. چاو بەندی خوای لە گرو تاسەیە بـــۆ ڕووی خۆشەویست .. هەنـــاو لـــە چۆکدایە سەر لە ڕێدایە .. ووتە لە بەڵێن‌دایە .. بـــیرو هـــۆش لە گـــفتو ڕازی بووندایە ..

● بە ڕاست منت خۆش

ئەوێ ؟!.

بە کڕنوشەوە سروشـــتی ئادەمیزاد بەڕۆش وەڵامی ئەم پرسیارە بوو ..

● بێ گومان بە .. زۆریش ئەم خۆش ئەوێ ..

● ئاخر ..

● ئاخر چی .. هەزاری.. دەست ناڕوا ..گوێ مەدەرێ من ئەت ژیەنم ..

سروشتی ئادەمیـــزاد لـــە تەریقیا سەری داخست .. قەیرێك بێ‌دەنگ بوو.. ووتی باوەڕی بەم ووتە شیرینانـــە ئەبێت .. تا سروشـــتی ئەو هێنایەوە سەرخۆی ..

● خۆشەویستی ڕاســـت جیاوازی لە میانەی هەژاری‌و دەوڵەمەندی‌دا ناکات ..

زیاتر هەنگوینی ئەمـــوو بە دڵو مێشکی ئـــەو سروشتـــە بێ ڕوومدا ..

● لەسـەر ئەو بیرە لاچۆ.. پشت بە من ببەستە .. نایەڵم بێ بارە بیت .. دەســـت ئەگرم ..

● باوەڕ ناکەم .. ئـــۆ بڵێی گەورەترین لە خـــۆ بووردن بێت ؟!.

● بەڵێ گەورەتـرین لـــە خۆبووردن‌و ڕاسترین پەیمانە. هەمان سروشتی شـــەیدا باوەشی بۆ گرتەوەو بڕی بیـــا کردو .. نووســـاندی بـــە خۆیەوەو .. زمانی بـــە لـــە دایك‌بوونی گەورەتریـــن لە خۆبووردن‌و جوانتـــرین پەیمان بڕا :

● گوڵەباخی .. گوڵەباخی ڕاسپیت .. خۆشەویستـــی ڕاستەقینەمیت .. بڕیار بێ تا دواهەناسەم بت‌پەرستم .. لەبیرت ئەکەم .

بەندی سـێیەم - دۆزەخ -

ئاگری دۆزەخ بڵێسەی کڵپە ئەستێنێ .. ڕۆژی هـــەزاران ئاوابار بە پشکۆ زڵەکانیـــا ئەجزێ‌و داخ ئەبن‌و ئەبرژێن. ئەوانەش لە ڕۆخەوە چاوەڕوانن ..بەو دیمەنە ئەتۆقن‌و لەهۆش خۆیان ئەچن‌و پەنجـــەی پەشیمانی ئەگەزن‌و ، کاڵـــەك بە ئەژنۆ ئەشکێنن ..

سروشتی ئادەمیزاد لە ڕۆخی دۆزەخا دەست‌بەرداری هەموو پەیمانێك بوو :

● چلێم ناچارە .. کـــە پەجێت بێڵم .. شەمی ژیان‌و مردنە .. ئەبێ بەشداریم تیابا ..

● چاوەڕێت ئەکەم .. تـــا مردن .. لەســـەر پەیمانی خۆمم ..

پێی نایە دڵی خۆی‌داو پەیمانی سەرلەنوێ تازە کردەوە :

● چاوەڕوان بکە .. تـــا شتێکیشت بۆ بێنم ..

● ئادەی خێرا .. بـــا دوا نەکەوم ..

یاسای سروشتی ئادەمیزاد پشکۆیەکی دەست دایـــەو جزاندی بە بن دەستیاو .. بڕیاری خنکاندنی‌داو لە کوێنجی لە بیرچوونەوەدا کەوتـــە سزادانی .. بەوەی هەرچی خایەو مایەی هەبوو لـــە بنی هێناو جێ‌هێشت ..

بروانە : ل ٦

دوو پارچە هۆنراوەی شاعیری شەهید لۆرکا

١ - ئـــەم ئەموستیلەیە ،بهاوێژە ناو .. ئاو ..
پەنجەی سێبەرەکە لە پشتماچەقیوە ..
ئـــەم ئەموستیلەیـــە ...بهاوێژە ..
تەمەنم لە سەد سالی کپ ..تێپەر بوو ..
هیچم لێ مەپرسە ..
ئـــەم ئەموســـتیلەیە ...بهاوێژە ناو ... ئاو .

◉ ◉ ◉

٢ - بۆ کوێ ئەڕۆی ...ئەی ئاو ..؟!
من ... دەم بە پێکەنین ..
ئەڕۆم بەرەو کەناری دەریا..!
بۆ کوێ ئەڕۆی ... ئـــەی‌دەریا ..؟!
من ... لە سەرکەوتنا ..
ئەگەڕێم بە دوای سەرچاوەکەم ..
بۆ ئەوەی بحەسێمەوە ..
تۆش .. ئـــەی درەختی‌ چنار ، .. چی ئەکەیت ؟
من .. نامەوێ هیچت پێ‌بڵێم ..
لە لەرزین بەولاوە .. چی‌ترم‌بێ‌ناکرێ ..
ئاوانەکـــانم بهاوێمـــە ...کوێ ..؟
رووبار .. یا .. دەریا ..؟
چوار چۆلەکـــە ... بێ‌مەبەست ..
لەسەر چنارە بەرزەکەدا ..
هەڵنیشتوون ..!!

گۆڕینی : هیوا سەرهەنگ

پاشماوەی : لەگەڵ نیهات یوسفی

نێرە ، نوێ‌دبێژی بدوشە .. ئەزدێ فی ئەونەی نیشا تـــە دەم دا تو بزانـــی چـــەوا پشگیریا مە دکەن ..

ڕوژەکێ ئـــەز چووبـــە (لاوان) ، وانژی زانی ئەزێ هاتیمە ج .. هەر ژ پێرڤـــە گوتە من هەرە (شەهرەبانێ) کو پانێزیکی (بەعقوبـــە)یـــە لوێ‌رێ ئاهەنگەك یا هەی ، من گوتێ دێ بلا ، بەلێ ما ئەز دێ بێنێ چەـ ئاهەنگێ ؟ گوت : یا هەتا تو کە تو بێ بێنێ...!! فێجا ما ژنێ بێنڤـــەتر دێ چ بێژنە من ؟!!

بلێ چەندێ مە ئـــەڤ لاوێ زیرەك هێلا ئاڤ ســـازو ئاوازێ ئەمیورا ژێرین .. دیارە هوسا کەروان ئاگەهیە مرادێ ، دیارە هەکە دەستێ پێ وەکی (نیهات)ی ئەگرێن‌و هاریکاریا وان ئەکـــەین‌و پشگیرێت وان نەبین ، ئەوژی سالەکێ دووا .. ســـوریا .. دێ دلشـــکەســـتی‌و دل‌برینداربن‌و ئەشێن پەیاما خویا پڕوژ دخزمەتا ئاوازێن کوردیدا سەرکەفتی بکەهینن خوزی من دیتی ئەم خودان .. خودان ..

بەخشانی نوێ

لە پێناوتا

- سامی شۆڕش -

مێخی ڕێگـەی تاریکو تەنگ ئەهاڕم .!
هەتا .. سەرلەنوێ ...لە ئاسمانەکەمانا ..
بکەونەوە سەما ..
لە سایەی لێوەکانتەوەیە..
لوولەی تفەنگی ئاگـــربڕێنم
کردۆتە ئەشکەوت
هەتا .. هەر مژێکی ...تەمەنێکی لاویم بێ ببەخشێ !
لە سایەی تووەیە
دەریای ئارەقەی شین ...شەق ئەکەم
هەتا .. هەتا هەتایی بۆمن بێت !

گیانە ..
ئەی ئـــەو شـــۆخەی لـــەپێخەفی
برژانگەکانتا ،
گیانی ماندووم .. پشووئەدا ..
شەونمە گەرمەکانی سەرپەڕەی گوڵی گوڵمەکانت
بە شنەی زەردەخەنە ..
وشکیان کەرەوە ..
سەر بنێ ســـەر سنگی‌پەمووینی فریشتەی خەو ..
بیر لەوە نەکەیتەوە ..
گوایە .. لە زســـتانی‌زیندانا ..
کام باوەشی گـەرم ئەملاوێنێتەوە ؟
یا .. لە شەستەی بارانی‌گوللەو باڕووتا ..
کام سنگی پتەو ئەبێتـەقەڵغانم ؟
نا .. گیانە .. نا ..
بۆ دوارۆژم . چـــاونەخرێتە گۆمی گریان ..
لە سایەی گلێنە کزەکانتەوەیە
سواری کێو بووم ..

ئای .. خۆزگە ئەو ئەزموونەی لە گیانمایە ..
تۆزقالێکی لە گیانی تۆدانەبوو ..
نا .. بزانیایە ..
ئاسن .. چ مۆمێـــکی‌نەرمە
لە بەردەم ئاگـــری بیروباوەڕدا !

◉ ◉ ◉

باوەڕت بێ .. ئارامی دڵ
بەیداخی سەرکەوتن لـەسنگما ئەچەقێنم ..
جا .. ئەگەڕێمەوە بۆت..
چونکە ئەو سروودەی لـەهەگبەکەمایە
گیانی ئەمری کوردستانە..
ئاوازەکەی بزەی تێکـەڵ‌بە خوێنەوە بووی
شەهیدێکی بیروباوەڕە .
دڵنیاش بە .. نابەزم ..
هەتا لە خەرمانەی خۆرا
چەپکە تیشکێکی گەشت‌بۆ نەهێنم !..

هاوکاری

ژمارە : ٣٠
٢٨ی ئابی ١٩٧١

ئاهەنگی بیرەوەریی «٢٥» ساڵەی دامەزراندنی پارتی لە شاری هەڵمەت و قوربانی

شاری سلێمانی ، شاری هەڵمەت و قوربانی ، شاری خەبات و تێکۆشان شاری شەهیدانی حوزەیران ، بەگەرمییەوە پێشوازیی بیرەوەریی ١٦ی ئابی مەزنیان کرد ، ئەو ڕۆژە مێژووییەی کە لە پێش چارەکە سەدەیەک لەمەوبەر تیایا پارتی دیموکراتی کوردستان دامەزرا . پارتی و ڕێکخراوە پیشەیی و کوردستانییەکان و خەڵکی شار کەوتنە ئاهەنگ گێڕان لە هەموو کونج و قوژبنێکی شارەکەمان ، کۆڕی هەڵپەرکێ و زەماوەند لە گەڕەکەکاندا هەر لە ئێوارەی ١٥ی مانگەوە گەرم کرا بوو تاوەکو ئێوارەی ١٦ی لە سەرچنار ئاهەنگی گەورە کرا بەئامادە بوونی ئەندامە سەرکردەیەکانی پارتی و ڕێکخراوەکان و لێپرسراوانی میری و سەدان میوانی شارەکانی تر لەگەڵ جەماوەرێکی زۆر . لەکات ژمێری شەش و نیودا ئاهەنگەکە کرایەوە بە دەقیقەیەک وەستان بۆ گیانی پاکی شەهیدان بەکۆتایی سروودی (سڵاو لە پارتی) پێشکەش کرا . ئینجا ووتاری لقی چواری پارتی دیموکراتی کوردستان خوێندرایەوە لەلایەن کاک عبدالقادر جەباریەوە ، ئەمەش تەواوی ووتارەکەیە :

بەناوی لقی چواری پارتی دیموکراتی کوردستانەوە گەرم ترین پیرۆزبایتان پێشکەش ئەکەین بەبۆنەی تێپەڕ بوونی ٢٥ ساڵ بەسەر دامەزراندنی پارتیمان . میوانە بەڕێزەکان :

لە ئەنجامی هەڵسەنگاندنێکی تەواوی زروفی مەوزوعی و زاتی میللەتی کورد لە کوردستانی عێراقدا لەلایەن هەموو هێزە سیاسیەکانی کوردستان کە ئاڵای پێشڕەوایەتی بزووتنەوەی ڕاستەقینەی کوردایەتییان هەڵگرتبوو ، لە ١٦ی ئابی ١٩٤٦ لە بەغدا ، کۆنگرەی یەکەمی پارتیمان بەسترا ، کە ڕووداوێکی زۆر گرنگ بوو لە مێژووی کوردایەتی ، چونکە هەیئەتی دامەزرێنەری پارتی لە مەهاباددا بەسەرۆکایەتی سەرۆک بارزانی و سەرکردایەتی (شۆڕش) و (ڕزگاری) چاکتریان بۆ ڕوون بووبوو کە ئاڕاستەی بزووتنەوەی کوردایەتی ڕاستەقینە دەگات بەئامانجەکانی دوور و نزیکی ، بەڵگرتنی هەموو خاوەن بیر و باوەڕێکی پێشکەوتووی کوردایەتی و ڕێکخستنیان و ئاڕاستە کردنیان و سەرکردایەتی کردنیان لە ڕێی پارتیدا چاکترین شێوەی ڕێکخستنە لە خەباتی نەتەوایەتی کوردا بۆ ئەوەی بەزووترین کات وە کەمترین زیان میللەتی کورد لە کوردستانی عێراقدا بگات بەئامانجەکانی نزیکی کە لە سەرووی هەموویانەوە (ئۆتۆنۆمی) یە بۆ کوردستانی عێراق .

بێگومان ١١ی ئەیلولی ١٩٦١ وە ئاوڕکەوتنە مێژوویی یەکەی ١١ی ئازاری ١٩٧١ ئەم ڕاستییەمان بۆ میللەتی کورد بەگشتی و بۆ سەرکردایەتی پارتیمان و هێزە سیاسیە دیموکراتیە نیشتمانیەکانی عێراقی و عالەمی بەتایبەتی ڕوونتر بووەوە ئاشکراتر بوو ، چونکە بزووتنەوەی کوردایەتی بەگشتی و شۆڕشی کوردستانی عێراق بەڕابەرایەتی پارتیمان بەسەرۆکایەتی بارزانی بەتایبەتی سەرکەوتنی باشی بەدەست هێنا .

بێگومان ئەم سەرکەوتنە ئەڵقەیەکە لە سەرکەوتنەکانی گەلی عێراق بەکورد و عەرەب و کەمایەتیەکانی نەتەوایەتی و ئاینی ، هەروەها ئەڵقەیەکە لە زنجیرە سەرکەوتنەکانی میللەتانی سەرزەمین لە ڕەو گەیشتن بەمافی چارەنووسی خۆیان کە ئەمڕۆ بەمافێکی دان پیاهێنراو دائەنرێت لەلایەن هەموو میللەتانی سەرزەمینەوە ، واتە تێکۆشانی بێ وچانی پارتیمان لە پێناوی بەهێزکردنی یەکێتی نیشتمانی لە کوردستانی عێراقدا بەشێکە لە یەکێتی نیشتمانی عێراقیدا خەباتێکی ئاڕاستە کراوی گونجاوە لەگەڵ هۆی دامەزراندنی پارتی و دەوری پێشڕەوی لە بزووتنەوەی کوردایەتی ڕاستەقینەدا کەلەم پلەی تێکۆشانی نەتەوەی کورد گەیشتە بە ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان وەکەشە پێ کردن و خەملاندن و یەک داکۆکی ئینێسی لە زاخۆ وە تا خانەقین سەرەڕای ئەوەی بەشداربوونی پارتیمان لەگەڵ پارتی بەعسی سۆشیالیستی لە نیشتمان بۆ لەخشتەکێشانی سیاسەتی ئەمڕۆ و داهاتووی ئابووری و کۆمەڵایەتی دەوڵەتی عێراق چونکە هەر دوو پارتی ڕابەری بزووتنەوەی نەتەوایەتی میللەتی یەکێتی سیاسی عێراقی بەکورد و عەرەب و نەتەوەی مەزنی کورد و عەرەب ... هاتووە وە ئەبێ پارتی بەعسی سۆشیالیست ئەگەر بەسەرکەوتن بەردەوام بێت لە چەسپاندنی ... بڕوای لە عێراق و لە وڵاتەکانی عەرەبیدا ئەبێ بەهەموو توانای هەوڵ بدات بۆ بەهێز کردنی پەیوەندی لە نێوان هەردوو

فەهمی قەرەداغی
پەیامنێری هاوکاری
لە سلێمانی

نەتەوەی تێکۆشەری کورد و عەرەب لە ڕێگەی پتەوکردنی هاوکاری و هاوبەشی حوکم بەباشترین و ڕاسترین شێوەی ڕژێمی سیاسی لە وڵاتێکدا کە لە دوو نەتەوە بە مەعنای عیلمی پێک هاتووە ، جگە لەم ڕاستیانە ڕاستی تریش خۆی لە هەموو کاتێکی ڕابوورد و دوودا چاکتر ئەسەپێنێ ئەویش پێک هێنانی بەرەیەکی نیشتمانی یەکگرتوو لە هەموو هێزە سیاسیەکانی نیشتمان بەرەوڕوو دیموکراتی و پێشکەوتووی عێراقی کە پاراستنی کیانی عێراقی بە سەربەخۆیی دوور لە ڕێڕەوی ئیمپریالیزم و نۆکەرەکانی بەپێویستێکی نیشتمانی سەرشانی دەزانێ . واتە زروفی سیاسی ڕۆژهەڵاتی نزیک و ناوەڕاست لە سەرمان دەسەپێنێ ئێمە و پارتی بەعسی سۆشیالیست وە هەموو هێزەکانی دیموکراتی و نیشتمانی عێراقی کە پێویستە لە هەموو کاتێکی ڕابووردوودا واتە پێش ڕۆژە مێژوویی یەکەی

بڕوانە : ل ـ ٧

بەڕێوەبەری دەزگای ترانسپۆرت لە هەولێر بۆ «هاوکاری» ئەدوێ

یەکێک لە نموونەی پێشکەوتنی وڵات لە ڕووی ئابووریەوە هەروەها بایەخ دانی میری بەباری ژیانی ڕۆژانەی هاو وڵاتیان بریتییە لە بڵاوکردنەوەی خزمەت گوزاری گشتی ، بۆیە نموونەی دڵسۆزی کاربەدەستانی میری لەوەدایە کە دەزگاکانی خزمەت گوزاری گشتی زۆر بکەن ، بۆ ئەوەی کۆمەڵانی خەڵکی وڵات زیاتر سوود لە چالاکی کۆمەڵایەتی میری وەرگرن ، بەتایبەتی ئەوانەی پلەی ژیانیان نزمە .. هەروەها پێویستە ئەم جۆرە دەزگایانە ڕۆژ بە ڕۆژ فراوان و زۆرتر بێ ، بۆ ئەوەی لەگەڵ خواست و پێویستەکانی کۆمەڵانی خەڵکی بگونجێ .

ممتاز حەیدەری

ئەوەی شایانی باسە دەزگاکانی خزمەت گوزاری گشتی بەهۆی باری ئاڵۆزی ئەو ـ١٠ـ ساڵەی کوردستان لە ئاستی پێویستیەکانی گەلەکەمان دواکەوت .. ئەمڕۆکەش پاش ساڵ و نیوێک لە دوای ڕێکەوتنی ١١ی ئادار ناوچەکانی کوردستان زیاتر ئاوەدانتر و خەڵکی زۆر گەڕاوەتەوە بۆ ناو شارەکان ، بەڵام بەداخەوە لەگەڵ ئەوەشدا دەزگاکانی خزمەت گوزاری گشتی لە ئاستی خواست و پێویستیەکانی کۆمەڵانی خەڵکی نییە بەتایبەتی لە شاری هەولێر ..

بۆ نموونە دەزگای ترانسپورت لە هەولێر تاکو ئێستا کار و فەرمانی دانیشتوانی ناو شار جێبەجێ ناکات هەروەک پێویستە ، هەر چەند بەم دواییە هەوڵ و تەقەلایەکی تایبەتی هەیە لەم ڕووەوە بەڵام لە ئەنجامی « ڕوتینێکی بێ مەعنا » و کەم تەرخەمی هەندێ لە کاربەدەستانی میری مەسەلەی دەزگای ترانسپورت لە هەولێر بۆتە یەکێک لە تەنگوچەڵەمەکانی ناو شار .. بۆیە ئێمەش بە پێویستمان زانی بە بۆنەی دامەزراندنی بەڕێوەبەری تازە تێکۆشەر عبدالرزاق پێتوشی ئەم گفتوگۆیەمان لەگەڵ مامۆستا پێتوشی کرد :

هاوکاری :

دەزگای ترانسپورت بایەخێکی گرنگی هەیە لە ژیانی ڕۆژانەی کۆمەڵانی خەڵک ، لەلایەکی تریشەوە دانیشتوانی هەولێر زیاتر ـ ١٣٠ ـ هەزار کەسە ، کە پێویستە ئەرکی ئەم دەزگایە لەڕادەی فراوانی خەڵکی بێ ، کەچی دەبینین خەڵکی هەولێر گلەییەکی زۆریان هەیە ، ئایا هۆیەکەی چییە و ئەکەوێتە ئەستۆی کێ ؟!

مامۆستا پێتوشی لە وەڵاما ووتی :

بێگومان دەزگای ترانسپورت دەورێکی زۆر دەبینێ بۆ ڕایەڕاندنی کار و باری ڕۆژانەی خەڵکی شار ، بۆیە پێویستە هەردەم ئەم دەزگایە خواستی خەڵکی جێبەجێ بکات . وە ئەو گلەییانەی کە دانیشتوانی شاری هەولێر هەیانە دەربارەی دەزگای ترانسپورت زۆر بەجێیە ، چونکە ئەوەی ڕاستی بێ ژمارەی پاسەکانی دەزگای ترانسپورت زۆر کەمە بەگوێرەی ژمارەی دانیشتوانی شاری هەولێر .. بەڵام ئێستا زۆر هەوڵ و تەقەلا دراوە بۆ کڕینی چەند پاسێکی تر بۆ چارکردنی ئەم مەسەلەیە .. وە بەتایبەتی بەڕێز پارێزگاری هەولێر زۆر جار ئاگاداری کاربەدەستانی بەغدای کردوە لەم ڕووەوە ، بەڵام کاربەدەستانی بەغدا هاوکارییەکی ئەوتۆیان نەکردوە بۆ کڕینی چەند پاسێک وە هەوڵ و تەقەلا بەردەوامە بۆ چارەکردنی مەسەلەی وەدەست هێنانی چەند پاسێک . هیوادارین کاربەدەستان پارەکەیان بدەن لەم ڕووەوە .. ئەوەی شایانی تێبینی ئەم چەند « قابیل معاملاتی » کڕینی پاس بکەن کە چەند زۆرە !! بەڵام چار چییە ؟!

پرسیار : باشە بۆچی هێڵی پاسەکان ئەوەندە دوور و درێژن؟ بێگومان ئەمەش ماوەی گەیشتنی پاسەکان بە ئیستگەی کۆتایی زۆر دەکێشێ هۆی چییە و چۆن چاری دەکرێ ؟

وەڵام :

دووری درێژی هێڵی پاسەکانمان هۆی کەمی پاسە وەکو لە سەرەوە باسم کرد .. لەم ڕۆژانە لیژنەیەکمان پێکهێناوە بۆ لێکۆڵینەوەی باری هێڵی پاسەکان ، بێگومان بە پێی توانا ئەم لیژنە هەوڵ ئەدەن چارێکی ئەم مەسەلەیە بکات .. هەروەها پارێزگاری هەولێر بڕیاریدا ئۆتۆمۆبێلی ئەهلی « تاکسی » لە ناو شار کاربکەن تاکو خەڵکی زۆر پەرێشان نەبن .

هاوکاری :

بەڕێزتان چەند ڕۆژێکە بەڕێوەبردنی ئەم دەزگا گرنگەتان گرتوتە ئەستۆ ، هەروەها یەکێکن لە سەر کردەکانی پێشمەرگەی کوردستان ، کەواتە نەک تەنها کە فەرمانبەر بەڵکو کە ڕۆڵەیەکی دڵسۆزی میللەتی کوردن چۆن تەنگو چەڵەمەی دەزگای ترانسپورت لە هەولێر چار دەکەن ؟!

وەڵام :

بێگومان پێویستە گشت هاو وڵاتیانی دڵسۆز لە هەر کوێکا بێت بە ئەرکی سەرشانی خۆی هەڵسێ ، بەتایبەتی ئەوانەی کە خۆیان بۆ میللەت بەخت ئەکەن ، پێویستە زیاتر دەوری خۆیان ببینن ئەگەر کاربەدەست بن لە میریدا .. وە کاربەدەستانی ئەم دەزگایە بەپێی توانایان ئەرکی سەرشانی خۆیان دەبینن .. منیش گشت توانام دەخەمە کار لەم ڕووەوە وە بۆ ئەوەی بەجوو سەرە ئەرکی سەرشانی خۆم جێبەجێ بکەم ، واتە کە فەرمانبەر کە ڕۆڵەیەکی پێشمەرگەی کوردستان . ئەوەی شایانی باسە بۆ چارە کردنی مەسەلەی کەمی پاس ، بەڕێز پارێزگاری هەولێر و یاریدەری پارێزگار مامۆستا محسن قوجە زۆر هەوڵ دەدەن تەنگوچەڵەمەکە زوو چار بکرێت ...

پرسیارێکی تر :

بێگومان باری ژیانی کرێکار و ئیشکەرەکانی ئەم دەزگایە کاری خۆی دەبەخشێ لە لایەنی سستی و چالاکییەوە ئا چ جۆرە گیروگرفتی ئەو توجهیە لەم ڕووەوە ؟

وەڵام :

هەر چەند من ماوەیەکی کەمە هاتووم بۆ ئەم دەزگایە ، بەڵام ئەوەی بۆم دەرکەوتووە ئاشکرایە کە باری ژیان و گوزەرانی گشت کرێکار و ئیشکەرانی ئارادەیێک مایەی ڕەزامەندی هەموو لایەکە ، وە بەپێی توانا هەر داوایەکی هەیان بێت بۆ بەرز کردنەوەی ڕادەی گوزەرانی ژیانیان بۆیان جێبەجێ ئەکەین .. وە ئەوانیش هیچ گلەییەکی ئەوتۆیان نییە بەرامبەر بەئێمە .. ئەوەی شایانی وەڵامە کار و

بڕوانە : ل ـ ٧

لە ڕۆژانەی کرێکارێک دا

ماوەی چەند ڕۆژێک بوو کرێکارێم دەست نەئەکەوت ، بەبێ ئیشی مابوومەوە ، بەڵام بەهۆی پاشەکەوتی ڕۆژانی کارکردن ژیانی کولەمەرگیمان ئەبردە سەر ، .... ئەکبەتی لێرەدا نەوەستا ، بەڵکو نەخۆشییش چنگی چەپەڵی بۆ کوڕە گەورەکەم درێژ کرد و دووچاری لەرز و تایەکی بەهێزی کرد کە بەتەمای ژیانی نەمابێ ... لێ ووتم نەخۆشخانە مەڵبەندی پیاوی هەژار و کلۆڵی وەکو منە ،..... پارەی چوونە لای دوکتۆری نیە !!

کوڕەکەم بە هەرچی حاڵێک گەیاندم نەخۆشخانەکەو لەوێ دەرزییەکیان لێداو تۆزێ ئاویان بۆ نووسی ، کەچی ئالەعات نەخۆشیەکە تینی ئەسەند و لەگەڵیا ئاگر لە دڵم بەرز ئەبۆوە ، کوڕە گەورەکەمە هیوای ژیانمە ... گوڵچانی دەستی پیرێتیمە .

کەزانیم ئەوە سوودی نەبوو ناچار بردم بۆ لای دوکتۆر تا چاری بکات ، لەوێ ماوەیەکی زۆر وەستام ئاتۆبێم هاتە سەر پێش چوونە ژوورەوەم کابرای فەڕاش نیو دیناری لێ سەندم ئینجا چوومە لای دوکتۆر .

دوکتۆر کەوتە پشکنینی کوڕەکەم وە لە پاشا پەڕەیێک ناوی دەرمانی نووسی و ووتی :

ـ ئەم دەرمانانەی بۆ بکڕەو پێویستە شتی سوکی بدەیتێ وەک ئاوی مرشلکو بسکویت و ئەگەر تاسێ ڕۆژی تر فەرقی نەکرد بیهێنەرەوە .

منیش ڕەچەتەکەم لێ وەرگرت و لەگەڵیا بیرم لە پارەی ئەم دەرمانانە ئەکردەوە کە بە چارێ ماڵم ویران ئەکات لەم بێ ئیشیەدا وە لەلایەکی ترەوە دڵم بەچاک بوونەوەی کوڕم خۆش بوو ، ئازاری بێ پارەیی لەیاد بردبووەوە ، هەرچی چۆنێک بێ دەرمانەکانم کڕی کە بایی سێ دینار بوو .

سێ ڕۆژ ڕۆیشت ، بوو بە چوار ، بەڵام کوڕەکەم هەر چاک نەبووە ، وە تا ئەهات کوڕەکەم لاواز ئەبوو ، منیش لەسەر قسەی دوکتۆر بردمەوە بۆ لای ئەمجارەش پێش ئەوەی بچمەوە لای دوکتۆر کابرای فەڕاش ووتی :

ـ نیو دینارم بدەرێ .

منیش پێم ووت :

ـ ئەوە نازانی سێ ڕۆژ لەمەوبەر لێرە بووم و نیو دینارم دایتێ ، خۆ دوکتۆر خۆی ووتی ئەگەر باش نەبوو بیهێنەرەوە ... ئیتر ئەم سەرانەیە چییە؟

فەڕاشەکە بە تووڕەییەوە وەڵامی دامەوە ووتی :

ـ من ئەمانە نازانم ئەگەر وایە بادکتور خۆی لە ژوورەوە بتداتەوە .

ناچار پارەکەم دایە دەستی و چوومە ژوورێ بۆ لای دوکتۆر ، منیش خێرا پێم ووت کە ئەوا فەڕاشەکەی نیو دیناری لێ سەندوم ، ئەویش ووتی :

ـ ئەی چۆن بۆچی ئێستا کوڕەکەت ناپشکنم !! ئیتر چیت ئەوێ !! با سێ ڕۆژیش لەمەوبەر لێرە بوویت ، ئەوە حەقی هیلاکییە !!

ئیتر قسەم نەکرد ، ئەویش کەوتە پشکنینی کوڕەکەم و پاش تۆزێک تەواو بوو ئینجا ڕووی کردە من ووتی :

ـ ئەو دەرمانانەی بۆت کڕیوە ئیتر بەکاری مەهێنە ، ئێستا دەرمانی تازەی بۆ ئەنووسم ئەگەر باش نەبوو بیهێنەرەوە ، پاش هەفتەیەکی کە !!

بەڕاستی لەو کاتەدا ئاگر لە چاوم دەرپەڕی و خۆم بۆ نەگیراو پێم ووت :

ـ کابرا تۆ ئەڵێی دوکتۆر نیت ، ئەم هاتو بردەیە چییە؟ بۆ ئەوەندە ناڕاستی ، بەڵێ هەرئەبوایە ئەو کاتە بمزانیایە کە تۆ گیرفان پڕکەری نەک دوکتۆر کە بەم بەرگە دراوە پیناویانەوە هاتمە بەردەمت کە ئاشکرا هاوار ئەکات و ئەڵێ لە نانی ووشک زیاتر هیچی ترم بێ پەیدا ناکرێ ، بەڵام بەزەیی یەک لە دڵتا نەبوو ، بەڵکو چارێکی تریش نیو دینارت لێ سەندم لەگەڵ ئەوەی نەخۆشەکەش هەر لەشوێنی خۆیەتی ، وە ئەتەوێت ئەمجارەش بێمەوە بۆ لات بۆ ئەوەی بەتەواوی ڕووتم کەیتەوە ، لە لایەکی تریشەوە پارەی دەرمان کڕین ... ئاخر بەچی بیکڕم ، چۆن بژیم ، تاکەی هەژار ئەڕووتێننەوە ، تاکەی ... چەرمەسەری و خوێن مژین و گیرفان پڕکردن ......

ئیتر هاتمە دەرێ و کوڕەکەم هێنایەوە بۆ ماڵەوە و .... دامە دەست خوای گەورە .

نەریمان فەرهاد مەستی

باخچەی گشتی و شارەوانی سلێمانی

ئاراس مصطفى

ئاخ .. کە دەردت گرانە شارەوانی سلێمانی !.. دەردت زۆرە .. بەڵام نازانێ بۆ بێ دەرمانە !.. شارەکەمان چاوەڕوانی زۆر کارن لە شارەوانی .. بەڵام وا دیارە بەشیان هەر نائومێدییە ،

ئەگەر خوانەخواستە .. هاوڕێیەکی بێگانە بۆ سەردان و دیدەنی بێتە سلێمانی و قووڕەتە باسێکی هاوینەهەوار و شوێنێکی حەوانەوەی بۆ بکەین .. ئەگینا ئەبێ بیبەیت .. بردنەکەشی مایەی پەستی و ناخۆشییەکی تفت و تاڵ ئەبێت .

باخچەی گشتی ، کە لە ڕاستیدا ئەبێ نموونەی خۆشی و ڕازاوەیی بێت کەچی لەم ساڵانەی دواییدا بۆتە نموونەی پەستی و ویرانەیی . ئەتنیا هەر بە ناو باخچەیە .. ئەگەرچی (خوا خێرمەندان بەر قەرار کات) زیاتر لە(١٠) باخەوانیش لەسەر حیسابی ئەم باخچەیە ئەژین . بەڵکو بۆتە چەقەڵستان و چرپەیەک لە وسەری دیار نەبێ .. خۆ گڵۆپەکانی لە (١٠) دانەی یەکێکیان بە هەزار حاڵ دائەگیرسێت ئەویش بە پرتە پرتێکی کزەڵانەوە .

ئەم باخچەیە چوار دەرگای گەورەی تیدایە ، لە یەکێ دەرگا زیاتریان ناکرێتەوە .. وا دیارە نهێنییەکی گەورەی لە دواوە بێت .. یان شتێکی وا لە ئارادا بێت کە ئێمە وامانان نەیزانین .. سەرەڕای هەموو ئەم کەمتەرخەمییە لەم دواییەدا بیستانی و ئاوی زێرابی ماڵانیان کردۆتە سەر .. لە هەمووی سەیرتر حەوزێکی تێدا نییە ، ئەنانەت کرێیەکێش هیچ نەبێ بۆ ئاو خواردنەوە .

خۆزگە ئەنیا جارێک لێپرسراوێک هەر پەرێکەوت پەوێدا تیپەڕ بیوایە تا چاک لەمەی لا ڕوون ئەبووەوە .

دواجار بە ناوی هەموو ئەوانەوە کە مانەوەی ئەم باخچەیەیان لا مەبەستە داوا لە شارەوانی بەڕێز ئەکەین نوێنەرێک بنێرێت نەک بۆ چارە کردنی باخچەکە .. بەڵکوو هەر بۆ درۆو ڕاستی .

بەرپەرێ زاراڤ

یەکەم کۆبوونەوە یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی دهۆك

رۆژی ١٢ـ٨ـ١٩٧١ بە سەرپەرشتی موحافزی دهۆك هەڤال ـ هاشم عەقراوی ـ یەکێتیی نووسەرانی کورد ـ لقی دهۆك بۆ یەکەم جار کۆبونەوەیەکی گشتیی پێشك هێنا بۆ لێدووانی کاروبارو کیروگرفتییەکانی .

لەم کۆبونەوەیەدا کۆمەڵێك رۆشنبیرو ئەدیبو نووسەرانی رێکخراوە کوردستانییەکان بەشداربوون . هەروەها وەندی یەکێتیی نووسەرانی کورد مەرکەزی گشتییش بەشدار بوون کە برێتیبوون لە (دوکتۆر احسان فواد محمد امین عثمان)و نوێنەری کۆمەڵی رۆشنبیرانی کورد کاك عبد الوهاب عبدالرحیم .

لە سەرەتای کۆبوونەوەکەدا هەموو بەشداربووان دەقیقەیەك بەماتی بۆ گیانی شەهیدانی کوردستان راوەستان . دوای ئەمە کۆبونەوەکە دەستی پێ کرد و چەند وتارێك بەو بۆنەیەوە خوێندرایەوە .

پاش ئەو وتارانە دەست کرا بەهەڵبژاردنی دەستەی بەڕێوەبەر کە ئەنجامەکەی بەم جۆرە بوو .

١ ـ شێخ ممدوح بریفکانی ـ سەرۆکی دەستەی بەڕێوەبەر .
٢ ـ کاك محمد حویز ـ جێگری سەرۆك .
٣ ـ کاك خلیل صالح ـ سکرتێر .
٤ ـ کاك علاء الدین سعید ـ امین صندوق .
٥ ـ مەلا عبدالکریم ابراهیم ـ ئەندام .

لەوەی شایەنی باسە هەڤال ـ هاشم عەقراوی ـ موحافزی دهۆك و ئەندامی یەکێتیی بۆ هاندان و دەستگرتنی لقی یەکێتیی (١٠٠) دیناری پێشکەش کردو هەروەها لقی یەکێتیی مامۆستایانی کوردستان لە دهۆك کەلو پەلی نووسینگەی تەواوی بە دیاری پێشکەش بە یەکێتی کرد . وایش نیازە کەسانو رێکخراوی تر دیاریی بە یەکێتیی بدەنو دەستی بگرن .

پاشماوەی ژمارەی پێشوو هندەکێت شەمزالەخبارێت ئامێدیێ دبێژن : حەمکێ(١) نەمر لسەر چاخو دەمێ محەمەدێ تەیار پاشای بو ئو زیبری و سمایلی بو . هندەکێت دی دبێژن : نەخێر ، حەمك لسەرچاخو دەمێ قوباد پاشایێ کورێ سولتان حسێنێ وەلی بو ٩٨٤ مشەختی ـ ١٥٨١ زایینی هەر وەکی سەیدایێ مەلا ئەنوەرێ کتێبا خودا گۆتی .

حەمەکورێ ئەمر پشتی کو بحەمکێ ئاقدار بویی خودێ بوی خەلاتی خەلاتکر ، بیناهیژێ ستاند ، ئانکو ژدینێن زربەهرکر ، بخەلاتەکێ دی خەلاتکر ، داکو بویبەرفەبینیت ، ئەڤ خەلاتێ کو پێ خەلاتکری دەنگخوشی ئاوازسازو دلفەکەری بو . ژبەر ڤێ یەکێ میرێ بەهدینا ... یابتەختێ میرگەها خولامێدیێ ئینا داکو بکەتە سترابێژێ شانەشینێ و کوچك و دیوانێ . پاشای تێزیکی خوکر ، هندەك ستران بێ دانە گۆتن ، بو مهانە پاشی مهانە ژاکری کو بلۆفە چویی و بێ فەنوسیایی برە ئك خو . رۆژبو رۆژێ ئاڤو دەنگێ وی پتربەلاڤبو . سترا وی لئەسمانێ لیوری .

هۆزانڤانێ کوچك و دیوان و شانەشینا حەمکورێ نەمر

صادق بهاء الدین

کوردی هونەرمەندێ گەشترو پرروهنو روناهی تر لێ هات . پشتی ئالا پاشایی قەیوری بوی بەرەبەرە بو دلۆڤانو خوشتفی للێل هەمی کەسان . رۆژەکێ پاشایی ڤیا ژحەمکێ بشترا است جیبت کا راستە هەر وەکی ژێ دبێژن مرۆڤەکێ بکێرهاتیو بترخو بهاو خوشتفێ هەمی کەسانە گۆتێ : حەمکا بخازە کانە ج دڤێت ؟ حەمکێ ژێڤە سەرمکر ، داخازا دلێ خو بێژتە پاشایی ، بەلێ پاشی پاشای گوتەکێ لێ گری ، داڤێت خو بەرخاندن هزرێت خو گرێ جاڤێ پاشای لحەمکێ بە کا دێ ج بێژیت ، پاشی هەیامەکی هزرێت خوکرین گوت : « پاشای خوشبیت ، من دڤێت بالۆلکی(٢) بدەیە من ژدەولەت سەرێ خو ؟! » گاڤا پاشای گول لداخازا حەمکێ بوی ، ما هزرێت خوکرن جیابێ بالۆلکی ، وی بۆجی بە پاشی گوتێ : ئەرێ حەمکو کوینو سەرگردانو ئوتا بێژی بە من ، تە جیابێ بالولکی بوجی بە ؟!

حەمکێ دجهدا بەرسڤا پاشایی داڤە گوت : « پاشای خوشبیت من بالولك بو توفیبت بێ کەسو سەرگەردانە دا دەبارا خو بێ بکەن ئانەکێ بێ دەنگیو سەرفەهایی بخۆن . دارا دێ ژێ برن فروشن . بەرێ دارا ژێ هەر حەوا بیت دێ جمالکەك ژێ بدەست کەڤیت کو بجو رەنگا ئالوقەتێ ئامێدیێ یا نابێ ، دێ شێن قەدەر ژێن ، ئەز ژێ دێ ئالەکێ هەلبوم .

تێزیکی کەسو کارێت خو بەم کەنگی من ڤیا دێ سەرا وان دەم .

جارەکێ حەمك لدیوانا پاشای بو لئامێدیێ پاشای ئەڤ پرسیارە ژێ کر گۆتی : « ئەرێ حەمکو تە چەوا ئەڤ ستران و لاڤژێن فەهاندێ ئەو بەدەنگێ تو ئاواز گۆتی نە گوتینو؟! » حەمکێ گۆتێ ، پاشای خوشبیت ، ئەز هێژ لتۆڤێ بوم شەڤەکێ ژشەڤا من دخەوێدا ددیت هێژ ئەز رابوم لخێڤزالکەکێ بکەرم کونەروی بەکا دگەروی یا من هلدایی پاشای خوشبیت ، زراڤێ من بردیا ، ترسێ کەفتە باخلا من ژترسادا ژخودێ باوەر بکە ، حەویەك لدا کەفتە من ، ئەز مامە دوان هزرادا کا ئەڤە دێ ج بیت دێ بسەرێ من هێت ؟! هەر دوێ شەڤێدا ، خەو ئەجو چاڤێت من ئەز رابوم لخێڤزالکەکێ بکەرم داکو ژێ بپسیارکەم کا دێ بو خەونا من دیتی ج بێژیت ، هەکە ئەز حەتا سپێدێ دێ دەرزو مالخولیادا میتم . پاشی ئەز گەریایم هەیامەکێ خوشی ئەز وەسا گەرخ بویم کو جو هێزا وەسا ددەستو بێت من دا نەمایی . بێژە ئەز بسەر خێڤزالکێ ژی نە دیت ، بەلێ دل روهن و

من خەونا خو ژسەری هەتا بنی بو گوت . پاشی ژنەمەت جکارە کێشانەکێ بسەرڤەچویی من ژێ پسیارکر ها خێڤزالکو تو بو خەونا من ج دبێژی ، من هاژ خو لێ نە ژوێ گاڤێ وەرە هەتا نهو دلێ من هەلاویستی یە! خێڤزالکێ گوتە من : خو نەترسی نە ، پشتراست بە ئەو مزگینی یە ، دیارە یەزدانی تو خەلاتکری ، بەلێ دێ ج دەیە من ؟ ج ژدەستێ من ئێت ئەز ژتە قەناگرم بەسی تو بێژی کا دێ ج بسەرێ من هێت ! جو بسەرێ تە ناهێت ئەڤە من خەلاتێ خو ژێ بتە هێلا . تو دزانی دێ ج بێت حەمکو ؟! نەخێر ! ئەز ژبەر وێ جەلدێ هاتمە . یان دێ تو بیە هوزانڤان ، یان ژی بەلیڤانێ ، سترانبێژێ شاهی دارمتو کوڤەنو شەهیانا ، ئان ژی دێ بیە زانایەکێ بەرکەفتیو بوسوزو شەهرمزا .

گوتنا وێ خێڤزالکێ پاشای خوش بیسو ... بو هانەڤە ، هەر پاشی وێ خەونێ ئەز بومە لاڤژەبێژو داستانانو ئاوازڤان ، بەلێ ئەز نەبومە زانا و دانا ، ئەز هەر نەزان مام . حەمك کورەکێ حوتمبو جو سیناهی بەرێ ژێ نە دیت ، بەلێ دل روهن و

هوشیار ، جلکو جست بو . پاشای ڤیا بزانیت کا راستە هەر وەکی دبێژن کەلەکێ لسەر خو ئو رژدە . پاشای دەست هاڤێتێ مهانە هاڤێتنە بسەر پاشی حەمك بسەرکەفتی ، هەمی مهانە(١) هەلاندین و بسەرکەفتی گومان لنك پاشای نەما کو حەمك دل روهنە ، هەما بو ئێتو هەر وەکی هوشیاری یەکا ئەیەنی لنك هەیە . بەلێ دبیا هەروەکی دبێژن ئێسناهی یا دلێ پاشای نەهاتو ژێ پشت راست نەبو دڵێ خودا دگوت : ئەز دێ هندە پسیارێت دی ژێ کەم ، دا باش بزانم هەتا ج رادەیەك بوسوزو شەهرمزا ئو مەلڤانە دداستانو بەیتو ستران و ئاواز گۆتن و ڤەسیت دلفەکەر ؟!

دەمێ سالێ کاملانا بهارا سەبەهیو تازەو رەنگینا کوردستانێ یە لجهەکێ جیایی بێ بلندو هەلکەفتی وەکی ئامێدیێ ، کو ژلایێ باکورێڤە لهنداڤ روبیاری وێ نهالا گوێز ، یابێ دارو بار ، بڕ جۆمو جەلال کو دسەردا دیمەنێ دلداری سەبەهی و رەنگینێ سوپلیێ ئو مزوێرکا بێ لئاڤیێرا بەحنا خەلیل ئاغای و

ئەحناکانێ یا خاتوینێ ژلایێ رۆژئاڤا ئو رۆژهەلاتێڤە ، رێژجیایێ مەتینا بسەرو شکێرو زنارڤە ژلایێ باکورڤە ئەڤ هەمی بلنداهیێت ، بدارو بارو بەراشا خەملاندینو بئاڤو کانیو دەراڤە بروبیارو سوپلاڤە یواژو ئلۆرو ئاوازێت سازکارڤە . دیمەنەکو دیندارەکێ دلخازە . هەر کەسێ لژوبرکا ، یان سەر دەریێ شاڤولیاتای ، یان لەدرسا مەلا یەحیایی یان ژی لحەوشامیرا بەرێ ژێ هەل بدەت زێنێ شوبرهێ دێ بەردا کانی یا سویر ـ کانی یا حسنو حسینان ـ پاشی شێخ باهدین ورەزێت لچارنکار ، شیڤا روبیارێ یالێن کانیکا شیخێ و رەزێت روبیارێ بیت وەکی حەودا دریژ ، رێژ لسەر رێژێ و ئوبلاغ ، کو ئەڤ رەزەنە هەژ سەرێ سۆزیا دریژ دبن هەتاکو خو لکانی یا مالا ددەن ، هەر چەند رەزەکا کانیەکا ئاڤی لێ دزێت کو هاڤینگەهی ئاڤێ ژێ دبەن هاڤینان . لهنداڤێ کانیا مالا کانی یا سنجێ یا برەزو باخو لهنداڤ وان رەزو باغا بالۆلکە کو داخازا حەمکێ نەمر بو ژپاشایی خاستی کو بدەتێ دا توفی دەبارا خو پێ بکەن ، بشێنی کو گوێکا مەتینا لوێرێ دیسا لهنداڤە ، دسەردا هەکو ژگەلێن کانی یا سنجێ دەرباز بوی ژومێت هاڤینێن لبەرێ سوپلێ کو دبەرێدا سپێدە زوی یا شیشلتیێت بترێ قانان بێت مەنجەلوکێت ماستی ددەستادا ، یاروزینکێت سەرئوێ و لۆرگێو لیفکێ و بەنیری بیشتنیڤە رێکا ئامێدیێ گرتیە بسەر شیشلتیێت دارقانا هەلدبون دگەلدا بێت دجولنە جالیا دارا . لهنداڤ بەرێ سوپلێ یا بڕ جومو کانی جیایێ ئەلهوییە کو وەکی ئەلهوی کو وازەکێ ژبەرخو دەرکەتێ . بێ بسەهمە لڕاستا رێژە جیایێ مەتینا دریژدبیت بەلێ سەرێت بلند ژنشیبی بلندترن .

ئەڤ دولا کو دەمێ بهارێ

بەلێ ژلایێ رۆژهەلاتا ئامێدیێڤە ، هەکو مرۆڤ لبورجا بەلەکێ ، لکارگەها مێرێت بەهدینا ، یان لسەر دەرگەهێ ، دەرگەهێ زۆری ـ زێبارێ ـ یان لبێ بەرویکێ ، یان لەیدانێ لنك سنقدرویکا سولتان حسێنێ وەلی بەرێ خو بدەتە رۆژهەلاتێڤە ، هندی جاڤ فەترەدکەن دێ دولەکا نەیا کویر ژدویرڤە بینت چەند نێزیکی کەلا ئامێدیێ دۆل دێ کویرترلێ هێت هەتا کو لێڤ سەعەتێ ژێ دویر بیت هەڤبەری بلندی یا کویر بیت هەڤبەری بلندی یا کەلێ .

وەکی مەحفوبرەکا کەسك لێ ئێت بگولو کولیلکو گولیزارا رەنگ رەنگ دبیت هەمی گولێو ئاڤاهی نە . هەکە ژلایێ باشوری ـ ژیری ـ ڤە ژێ لهنداڤ شویرها قەما ، یا ئیشقەلایێ ، یان جەفتیکێ بەرێ خو ژوردا بدەین . رێژە جیایێ کارەیە ، دبەردا ، ئانکو دبەرێ بەنیدا ، رێژە کانیو زومو گولدێت ئاڤایە پاشی رێژە جیایەکێ دی بێ ئزمترو بنارو رێزە گوندێت ئاڤا هەتا خو لسینەی ددەت کو نهال کویر دبیت پاشی بەر کەلا ئامێدیێڤە هندە ئێڤ دەشتێك لێ هەنە وەکی بویکێت (حەجی

دوماهی هەیە

بیرهاتنەك

محمد علی ابراهیم

شەڤەکا تاری
شەڤێت ژڤستانێ
شکەڤەکا بێ رەنگ
ل کوردستانێ

خێزانەکا برسیو هەژار
نە قوێت نە روناهی نە نار
دەنگێ بچویکەکێ برسی
ژ دەیکا خو دپرسی

داێ ...... دایێ
بوچی سەرمایە
بوچی شکەفتێت تەنگو تاری

هێدی ... هێدی . بنەرمی لسەر خو
دایێ کر گری بابێ گووت کورێ خو
کورێ بابێ خو گیانێ دەیکا خو ...
خو راگرە بلا ئەم هوسا بین
رێتو رسواو بێخاس بین

بەلێ : سوبەهی
دەما بیەت تەناهی
شەوقا خوینا خەباتێ
بتازەهی ... شەڤ تاریا
بو مە دێ کەت روناهی
هینگی ئەم دێ چین گوندو بازێرا
سەربەست ... ئازاد ، وەکی مێرا
ئەو رۆژە بومە دێ پیروزبیت
ئاگری هلکێن جیژن نەوروز بیت

دگەل هونەرمەندێ خورت نیهات خالد یوسفی

عبدالرحمن علی

ژبەرکو کوردستانا شرین گوڤەندەکا سازو ئاوازو نەغمەوسترانێن بێ دوماهییە ، هەر ژ جوم و جەلالو کانیو ریبارا بگرە هەتاکو دولو نهالو دەشتو گرو کەندالو چیاو بەروژو ئزارو گەلو کتیرێن بلندێن نزیك ئەسمانێ هەتاکورەزو بیستانو دارستانو چیمەنو لەیلانو دیلانا بگرە .. ڤیداوەرە فێ کوردێ هندە دلتەرو کەیفخوش و سەرخوش و مستێ جانێو شرینیو شوخوشەپالیا پەریو زەریستێن کوردستانا دەلالو رەنگینو

هێشتا نوی بویك .. هەمی .. هەمی .. خوێندەڤانێ بەرکەتی ، بەندە سترانەکا زەلالو هەرا ژێندیا دوو لێڤێن پڕ خوینێن ئەڤیندارێن ژیانێ نە ..

وەلێ کورە بێ چاڤێن من ، ئەڤ وەلاتێ شوێن بەهەشتێ لدلێ کوردێ بەلنگازو بەرومویای گرتی .. بێ دەستو بێ خوێو خودانو هەڤالو دوستە ..

لەورا .. دگەل بلندبونا دەنگێ زولالێ گەورێتێن پڕ ئاخێنو ڤیغانو ئالین ، دەنگێ تقەنگو ئانگو تووپا راسترینو خوشترین بەرسڤە .. ژبو بلویرا شڤاناو تەمبیورا دلتەرو ئەڤیندارێن ئازادیا کوردا .. ژبو حەیرانو بەندو لاڤژو بەستێن بیرڤانێن ئەڤرو بێ بێتری ..

ئەڤ ریبورتاجا برایێ هێژا (عبدالرحمن علی) پێشکەشی وەدکەین .. دگەل لاوەکێ خوینگەرمو دلتەرو سەرخوشو مستێ ئەڤینا کوردستانا بێ خودانە .. دگەل برایێ خوشتفی (نیهات یوسفی) .. بێ کو وەك هەمی لاوو تولازو خورتێن وەلاتی ، بێن بێقەهاتیو ژیرەك .. بێ بێ خودانە .. بێ خودانە .. بێ خودانە .

« هاوکاری »

ئاشکرایە سترانبێژێن کورد بێن بێقەهاتیو ژیرەك گەلەك دکێشن ، ژبەر ئەڤ ئاخاندنا وان

لخاندنگەهێن هونەریو ژبەر نەبوونا بیتەبێدانو هاریکاری کردنەکا راستو دروست ، ئەڤە ژبلی هندێ کو گەلە دکێشن ئەو کەسێن هەر ژ بچیوکاتی دەست داینە تەمبیرو بلویرو کەمانێ و هەتا دیماهیا رێ بیەتە سەر ، ئان ئەو ئەڤینو سەودا ستران گوتنێ ددلێ واندا هەتا دیماهێ بمینیت .. دیارە ئەڤ رەنگە سترانبێژو هونەرمەندە گەلە دکێشن . ئەڤێن هەی ژێ بزانێ ئاکەن داکو بێتکانەکێ بێشڤە بچن .. هەر ژبەر ڤێ چەندێ مە خوگەهاندە سترانبێژو هونەرمەندێ لاو برایێ هێژا (نیهات یوسفی) ژبەرکو هەر بچویکینی ئەڤینداری سازو ئاوازو سترانا بو ئو هەتا نوکە بێ بێقە گرفتارو مژویلەو لخاندنگەها هونەری ئێنکە ژوان سوختێن ژیرەکو بێقەهاتیو سەرکەفتی .

هەروەسا (نیهات) گەلە پێتەی ددەتە ساخ کرنو زیندیکرنا سترانو سازو ئاوازێن فولکلورێن کوردی .. بێ گومان ئەڤە جەلەکیو برافەکا پیروزە ئەم هیڤیدارین .. برایێ (نیهات) سەرکەفتی بیت تێداو هێڤیا مە ئەوە ئەڤێن ژ رەنگێ (نیهات)ێ مشە بنو بشێن مەبەستو ئارمانجێن کوردایەتی بن دناڤدا سازو ئاوازو سترانێن ئێن بشتکەشی دونیایێ بکەن .

پرسیار : ئەز حیفیدارم تو هەرێ سەرکەفتی بی . هەر دڤێ تو هندەك ژ ژیانا خو بو خوێندەڤانێن هێژا روون بکەی ؟

بەرسڤ : ئاڤێ من (نیهات خالد)ە ژ . بنەمالا (یوسفی)یا ، ئەزێ ل (ئامێدیێ)ێ بوویم . بەلێ بابێ من (بامەرنی) یە ، ژیێ من بیستوئێك سالە . ئەز هێشتا بێ دخوینم لخاندنگەهێ .

پرسیار : باشە تە بوچی ئەڤ رێکە گرتیە ؟

بەرسڤ : براستی هەر ژبچویکاتیا خو من حەز سترانا دکر ، هەروەسا من وێنە دچێکرن ، خاندنگەهێ گەلە بدلێ من نەبوو من دڤیا ئەز لخاندنگەهەکێ بخوینم کو من فێری سازو ئاوازا بکەت ، هەروەکی تو دزانی جو خاندنگەهێن هوسا ...

خو هوی ئالەتەکێ موسیقی بکەم . نوکە زانینا من تەڤیە یا لبەر چاڤێن تە .

پرسیار : تە کێ ژ سترانبێژ زەحمیا پتر دڤێت ؟

بەرسڤ : براستی سترانبێژێ مەزن (شەمال صائب) من زەحمیا پتر دڤێت ، هەروەسا سترانبێژێ گەنج (تەحسین طاها) ، من ژ ئالەتێن موسیقی پتر دەلکی تەمبیورو کەمانجێ بێ خوشە ، ئەز نوکە (تەمبیورێ) لێددەمو من گەلە سوود ژ فێرکرنو خوێندنا لخاندنگەها هونەری یا وەرگرتی .

پرسیار : باشە تو بو بەشدار نابی دگەل تیپێت موسیقی یێن کوردی ؟!

بەرسڤ : ما ئەز ل ج دگەرم بەلێ کانێ !

هزار جارا ئەزێ چویمە ئێزگەهی .. بەلێ کەسێ لدویڤ بانگێ من نەئێز نەکر .. ئەز چبکەم .. کەس بێتە بهونەری ئادەت وەکی پێدڤییە .. هەروەسا ئەزێ چویمە لك (لاوان)و (رەوشنبیرێن کورد) .. بەلێ کەسێ بێتە بمن نەکر .. مادێ هوسا جەوا بچیتە سەری .. هەر گوتنو بەس ، ئەم پێدڤی کریارا ئین ، ئەڤرێ نوکە تینە !!

پرسیار : وەکو ئەم دزانین ئەڤ کومەلە بێن هاتینە دەینان ژبو پێشکریا بزاڤێن وەکی بزڤا تە !!

بەرسڤ : ئەز هەری دیتم

پروانە ل ٧

وەرن داهوی زمانێ کوردی ببین

دلسوز بەهدینی

پاشماوەی ژمارەی پێشوو ئەڤ کوژیە ژبو وان کەسانە یێت کو دڤێت هوی زمانێ کوردی بتیپێت عەرەبی بن . بەلێ نەشەهرمزایێت زاراڤێت (اصطلاحات) کوردی نە . ژبەر هندێ ئەم دێ رێ لبەر کورتو خوش کەین دێ بزمانێ عەرەبی ژێڤە بونڤیسین هەتاکو بەرە ـ بەرەهوی زاراڤێت کوردی بکەین . هەکو هوی بون دێ ئێکسەر بکوردی بو نڤیسین . بڤی رەنگی برایێت خو یێت عەرەبی دزانن و دڤێت هوی زمانێ کوردی بین دێ هوی کوردی کەین بسانا هی .

الدرس الثاني (دەرسادووێ)من الاحرف الصائنة (تیپێت دەنگدێر) وهي ـ

الدرس الثالث (دەرساسێ) أعدنا ما قدمنا في الدرس الرابع (دەرساچارێ)في بداية

ا ـ (ئە ـ ە) أو ما يقابل الفتحة في اللغة العربية مثل :(ئەز ، ئەم ، ئەڤ ، ئەو ، ئەمە ئەڤە ، دەرگەهـ ، پەنجەرە ، سەرەدەر ، سەروەر ، شانەدەر ، بالبەر ، بەران ، گەزان ، کەلان ، رەڤان ، بەز ، گەز ، بەز ، لەز ، رەز .

ب ـ (ێ ، ێ ، ێ) وهو من الاصوات أو الاحرف الطويلة حيث يفتح الفم فتحا تاما عند اخراجه بالاضافة الى انه موجود في اللغة العامية البغدادية في عدد غير قليل من الكلمات مثل : (ژێن ، وێن ، خێبر ، وهو اما في بداية الكلمة (بێژە) أي قبل الحرف الساكن أو الصامت (تیپادەنگدار) مثل : (ئێش ، ئێم ، ئێك ، لێکچار) . أو بعد الحرف الصامت (تیپادەنگدار) مثل (دێ ، بێ ، لێ ، خوێ کێ) . أو بعد حرفین صامتین (دودەنگدارا) مثل (خێڤ ، لێڤ ، مێڤ ، شێڤ ، دێو ، مێو ، ژێو ، بێر ، شێر ، فێر ، کێر ، مێر) . أو في نهاية الكلمة مثل : (بەرێ ، زینێ ، جارێ ، کەفزکێ ، فزکێ ، بوتکێ) .

وفي الدرس الثالث (ددەرسا دووێدا) قدمنا الحرفين الصوتيين (دوتیپێت دەنگدێر) ، التاليين :

١ ـ (ئی ، ید ، ی) وهو من الاصوات أو الاحرف الصائتة الطويلة حيث يفتح الفم لصف فتحة . ماوێتی

ڤیان

عبدالرحمن مزوری

لاموو برویت دێم دوورێ
تیرو خەدەنگێت دلبەرێ
مەستم ژچاڤێت رەش بەلەك
کەفتیمە بەر چەرخا فەلەك
سوتم وەکی پێشو پەلەخ
هەردەم دنالم ئوخو ئەخ
زەهردو لێڤا مەی دەنوشم
نەمایە قەت عەقلو هوشم
مەمکا نەز خارم هەیهەوار
بارا مەن ئێشو ئازار
روێ تە یارم مەهوەشە
نکەن ئەوە (بەرێ رەشە)
کەزی روحانێ ئاتانە
کێ ژبەر عەقلو هش مانە ؟
شەپالە روی سێڤو خوخە
لەو ئزی دل خوینو ژوخە
دەلالو نازکو شەنگی
کەرکەر کرم تە بێ دەنگی
حوریا باغێ بەهشتێ
ژیانا من هەمی تشتێ
سورگولا مێرگێ بهارا
مامزا جولو بەیارا
کەفوکا جوانی یان پوری
خودانا گەردەنا بەموری

ئاگرەك بسەردا هناڤا
وەشیانە جەرگی ژچاڤا
گەستم ئەوان بسکێت خەلەل
نینە من حویان ج گاڤا
کوشتم کرم تەرهو کەلەخ
برینداری کەتمە داڤا
شەڤو رۆژێ بێ سەرخوشم
نەشێم پالێزم ج گاڤا
ئێخسیر کرم کرمە هەزار
هەوارە ژگەردەنێ زراڤا
ئەلسەر هەیە خالەك رەشە
ماچی دکەم هەمی گاڤا
تە بێ گوهـ بەفرا ئوزانە
کەتم وێرێ وەکی خاڤا
مەژبەر هەر ئاخو ئوخە
برشتم وان سەرو چاڤا
عاشقم کلشم ژرەنگی
ئەڤە حال نینە هال ئاڤا !!
توتیا شرین سروشتێ
جان ماسیا لێنێ ئاڤا
نرگزا رەزلو نزارا
ج توف نێچیری بو راڤا
بەرێ رەنگی صفەت حوری
ژمن تو بگرە سلاڤا

مارکسیزم و زانستی زمان

محمود زامدار

پاشماوەی ژمارەی پێشوو

بۆیە زمان بۆ ماوەیەکی درێژتر لەهەر ژێرخانێك وهەرسەرخانێك ئەژێت و لەمێنێتەوە هەر ئەم مەسەلەیەشە کەپەیدابوونی ژێرخانێکی دیارکراو سەرخانەکەی ونەمانیان ئەکاتەوە . نا بەڵکو پەیدابوونی گەلێ لەژێرخانو سەرخانە هاوجووتەکانی و لە پاشا داڕمانیان لە - مێژوودا - نابێتە مایەی نەمانی زمانێکی دیارکراو ولاچوونی بناغەکەی و دوروست بوونی زمانێکی تازە شان بەشانی ناوەرۆکێکی فەرهەنگی تازەو ڕژێمی گراماتیکێکی تازە . لە ئەمرۆماندا پتر لەسەد ساڵێك بەسەر کۆچی پۆشکینی شاعیرا ڕۆیشتوە، هەر لەو چەرخەوەش هەردوو ڕژێمەکەی دەرەبەگایەتی تاد ....) ئاوو خاکو جیاوتاد .... یا ناوێکی تری بتریێ ؟ باشە ئەی چ سوودێك لەوە دایە کە بە گوێرەی گراماتیکی کۆن و ووشەکانی زمان و تەرکیبی ووشە لەوسەرەدا دوروست نەبێ ، بەڵکو بەپێی گراماتیکێکی کەی جیاواز پێنە دوروست بوون ؟ لەپاشا شۆڕشەچ دەسکەوتێك لەم جۆرە پۆشکینەو دارژتنە گراماتیکیەی **ونارۆکی سەرەکی فەرهەنگی ئەم زمانە هەبێ ، بەسەرجەمی ئەو شتانەی کە لە کرۆکی ئەم زمانەیە ، وەك خۆی مایەوە وەلا بنچینەیەلا بۆ زمانی ڕووسی هاودەم . بێگومان ئەم قسەیەش زۆر ڕوونو ئاشکرایە . باشەلەدوای بەرپابوونی شۆڕشێك** چ سودێکی وا لەلابردنی بناغەی زمانی ژیاو ولادانی قاڵبە گراماتیکیەکانی وناوەرۆکی سەرەکی فەرهەنگەکەیدا هەیە، بۆ ئەوەی شتێکی تازەبابەتی بخەینە شوێنی ، هەروەك چۆن ئەم مەسەلەیە لەگۆڕینی سەرخاندا ڕوونەدات ؟ باشە ئەی کێ سوود لەوە وەرئەگرێ کەبەمانە ئەوترێ (ئاو - خاك - چیا - دارستان - ماسی - مرۆڤ - و - ڕۆیشت - کردی - هێنایەبەرهەم - بازرگانی و سەرمایەداری لە ڕوسیادالابردرانو ڕژێمی سێیەم ،ڕژێمی سوسیالیزم دامەزرێنرا، کەواتە ، دوو ژێرخانو دووسەرخان لابردران . ژێرخانێکی نوێی سوسیالیزم وسەرخانێکی نوێی بۆ دوروست کرا . لەتەك ئەمەشا ، ئەگەر بمانەوێ زمانی ڕووسی بکەین بەبەڵگەیەك لەبینین کە ئەم زمانە لە نێوان ئەم ماوە دووردورێژەدا چ گۆڕانێکی گەوتوی بەسەرا

لەهاتوە وزمانی ڕووسی هاوچاخ لەبناغەکەیدا چ جیاوازییەکی وای لەگەڵ زمانی پۆشکینا نیە .

باشە ، هەر لەوکاتەوە ، چ شتێ لەزمانی ڕووسی دا هاتە گۆڕان ؟ بێگومان فەرهەنگی زمانی ڕووسی زەنگینتر بوو . ژمارەیەکی زۆر لە ووشە بێ کەڵکو ڕزۆکەکان لێی لابردرا ماناکانی کۆمەڵەیەکی زۆر لە **ووشەکان گۆڕدرا . ڕژێمی گراماتیکی زمان چاکترو گەشتر بومەوە . کەچی ئەوەی کە بەندیواری بەبناغەی زمانی** کودەتایانەی زمان وەدەس ئەخا ؟ . مێژوو بەشێوەیەکی تێکڕایی ، هیچ شتێکی بنەرەتی واناکات ، ئەگەر هات و پێویستیەکی تایبەتی لەپاڵیا نەبێ . دیارە مرۆش ئەکەوێتە پرسیار : باشە چ پێداویستیەك بۆ ئەم جەشنە کودەتا زمانەوانیە هەیە ، مادام ئەو ڕاستیە بەجەسپاوو ڕوونە لە زمانی ژیاودا . لەتەك بناغەکەی بەتەواوی لەبنچینەدا بۆ پێداویستیەکانی ڕژێمی نوێ ئەگونجێت ؟ بێگومان ئەبێ وپێویستیشە لەچەند ساڵێکا سەرخانی کۆن لابەردرێ و شتێکی تازەجەشنی لەشوێنا دامەزرێت بۆ جڵەو بەرەڵاکردنو دەرگاوالاکردنی بۆ گەشەسەندنی توانستی بەرهەم هێنەری کۆمەڵ . بەڵام چۆن لەچەند ساڵێکا ئەتوانرێ زمانی هەبوو بروخێنرێ بنیات بکرێ ، بێ ئەوەی ببێتە مایەی خولقاندنی هەراو ئاژاوە لەژیانی کۆمەڵایەتیدا بێ ئەوەی هەرەشەو گوڕەشەلە کۆمەڵ بکرێت بە ترازانو دابڕکردن وگەئاندنی ؟ . کەواتە ، کێ، لەبیرمز دۆنکیشوتیەکان ، ئەتوانێ ئەم جۆرە ئەرکانە بخاتە سەرشانی خۆی ؟ لەپاشا هەر لێرەدا ، جیاوازییەکی بنەرەتی لەمەیان سەرخانو زمانا هەیە . چونکە سەرخان بەراستەوخۆیی ئالکێنە بەرهەم وجوستوچالاکی بەرهەم دوروستکردنی ئادەمیزاد ، بەڵکو بەشێوەیەکی ناراستەوخۆ پەیوەندی بەبەرهەمەوە هەیە لەرێگای ئابووریەوە ، لەرێگای ژێرخانەوە . هەر بۆیەش سەرخان بەکتوپڕی وبەراستەوخۆیی نابێتە ئاوەزووی گۆڕانەکان لەئاستی هێزەکانی بەرهەم دادەرا ، بەڵکو ئەم ئاوەزووکردنە لەپاش ڕوودانی گۆڕانەکان لەژێرخانا ڕوو ئەدات ، لەمیش بەئاوەزووکردنی گۆڕانەکانی بەرهەم لەگۆڕانەکانی ژێرخانا دێتەروو . ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێ کە ماوەی کاروباری سەرخان زۆر تەنگەبەرو تەسك وسنوورداره . کەچی زمان بەپێچەوانەی ئەم مەسەلەیەیە،

یەکسەر بەرەنجی بەرهەم داهێنەری مرۆڤەوە بەندە ،نەك هەر بەم ڕەنجە بەرهەم داهێنەرە وبەس بەڵکو بەهەموو جوستوچالاکییەکی مرۆڤ لەهەموو ماوەکانی ئیش وکاریا. هەر لەبەرهەمەوە تا ژێرخان ، هەر لەژێرخانەوە تاسەرخان . هەر بۆیەش زمان زۆر بەدەست وبردی وراستەوخۆ ئاوەزووی هەموو گۆڕان وگەشەکردنێکی بەرهەم دەرئەخات . بێ چاوەنۆڕی کردنی گۆڕان لەژێرخانا لەبەر ئەمەش ماوەی کاروکردەوەی زمان ، کە گشت دەرفەتەکانی ژیان وجوستوچالاکی مرۆڤ ئەگرێتەوە ، زۆر فراوانترو جۆراوجۆرترە ، لە ماوەی کاروکردەوەی سەرخانەوە . تا بەڵکو لەمەش زیاتر،بەشێوەیەك کە زۆر زەحمەتە سنوورێشی بۆ بکێشرێ .

هەر ئەمەشە ، بەر لەگشت شتێك ، مانای ئەوە بەدەستەوە ئەدات کە بۆچی زمان ، یا بەجەشنێکی قوولتر ، بۆچی شیرازەی تەرکیبی فەرهەنگەکەی لەحالەتی گۆڕانو گەشەکردنا بەتەواوی نایچێ ؟

لەراستیا ، ئەشونماکردنو گۆڕانی پیشەسازی وکشتوکاڵ وبازرگانی وگوێزانەوە وتەکنەلۆژیاو زانست بچرانیان بۆ نیە ، بۆیە داوا لەزمان ئەکرێت کە بەئەنگەوەی ئەم مەسەلەیە بێت ، ئەمیش بەتێرو تەواوکردنی فەرهەنگەکەی بەجۆرەها ووشەی تازەبابەت ودەستەواژەی نوێی پێویست بۆ (کار) لەم مەیدانانەدا . زمانیش کە یەکسەر ئاوەزووی ئەم ئاتاجی وپێویستیانەیە ، هەوڵئەدا کە فەرهەنگەکەی بەووشەی تازە وبەبوخت کردنو ڕێکخستنی ڕژێمی گراماتیکەکەی تەواوترو بەهادارتر بکات . کەواتە .

أ - بۆ هیچ مارکسیەك ئالوێ زمان بەسەرخانێکی سەر بەژێرخانەوە بەسێنێت .

ب - هەر تێکەڵاوی کردنێك لە نێوان زمانو سەرخانا ئەبێتە مایەی هەڵەیەکی گەورەو پاشاگەردانیەکی زل .

لەوەرگێرانی : محمود زامدار

پرسیار : ئایا ڕاستە کەزمان هەر لەکۆنەوەبەردەوام مۆرکێکی چینایەتی پێوە لکاوە ، یا گوایە هیچ زمانێکی ستانداردی هاوبەش وبەکگرتوو نیە بۆ کۆمەڵ ، زمانێکی بێ مۆرك ، یازمانی تێکڕایی هەموو گەل ؟

وەڵام : نە ، ئەمە ڕاست نیە .

خۆ زۆر زەحمەتیش نیە ، مەردم دەرك بەوە بکا کە هیچ ماوەیەك بۆ زمانێکی چینایەتی نیە . لەکۆمەڵێکی بێ چینایەتیدا هەروەك چۆن ڕژێمی سەرەتایی کۆمۆنیزمیەی ، چینایەتی تێدا ماوتی

جوانی و کۆمەڵ

لە سەرەتای مێژووی ژیانی مرۆڤەوە ، و هەر لەو کاتانەوە کە کومەڵی ئادەمی زاد ژیانێکی سادەو بێ ڕێکخستنی کومەڵایەتیان هەبووە ،وژیانیان سروشتی کیوی وجەنگەڵ هەبووە .. مرۆڤ جێ پێی جوانی لە زۆر کەلەپووری ئەو سەردەمو سەرەتایەدا داناوە . ئەوەی کرتکو سەرنج ڕاکیشە ، هەست بەوە ئەکرێت کە مرۆڤ پێش ئەوەی فێری قسە کردنو دەربڕینی بێت ، بەوێنە لە سەر دیواری ئەشکەوتەکانا ، یا بەبزواندنو تورەو بونو پاخی بوون لەهاوڕێکانی کەیشتوە ولێی گەیشتون !.. کەواتە هەر لەو دەمەوە ،ئوستاتیك ، زانستی جوانی دەستی پێ کردوەو لە گەڵ ژیانی کومەڵی مرۆڤایەتیدا گە شەی کردوە ، بەڵام ئەوەندەش بووە کە مرۆڤ خۆی بەبێ زانینیکی نەخشە کیشراوی جوانی . وبەسادەیی وبێ

بیرکردنەوەی مەوزوعی ئەوانەی کردوە .. وەبەلای ئەوەوە تەنها بۆ بەسەربردنی کاری ڕۆژانە بووە !.. وەبۆ نموونە ئێستا زۆر لەو ئاسارانە ماونەتەوە ، بەڵام پاش تێپەڕ بوونی دەیان سەدە ، ئەوە دۆزراوەتەوە ، کە بەراهاتێ هەست بە جوانی ئەکرێت ؟! وەبۆ نموونە هونەری خانوبەرە (المعمار) کە لە بەتوانایی و قاڵبوی مرۆڤەوە لەگەڵ ژیانی ڕۆژانەدا بە دەست هاتوە ، وئەو بناغە زانستیەی بۆدۆزراوەتەوە .. وە ،براکتیك، ئەنجامی جوانی و جنە پرسەی مەزنی بۆ ئەو هونەرە داناوە . وەبو پایە بەرزی ئەوە ، پێیات تراوە کۆنەکانی ئیگریکیەکانو قوطی یەکان ، چاکترین بەڵگەن بۆ نرخی جوانیو بەپێوەوەستانی هونەری خانوبەرەولێ هاتوی و شارەزایی ئەو هونەرمەندانەی ئەو دەمە !.. کەواتە سەرەتای بایەخو نرخ پێدانی هونەروو جوانی ، لەوجیگەیەوە دەست پێ ئەکات که هەستیاری جوانی لەهەمودلو دەروونێکدا دروست ببێت چونکە ئەگەر وانەبێت .. دورنەرۆین بۆ نموونە .. حەماڵێك کەسەیری تابلویەك ئەکات وابزانم لە تەختەو جوارچێوەیەکی ڕەنگ کراو زیاتر ، بەهیچ جۆرێك ناتوانێت بۆ دوورتر بروات ..بۆ ؟ چونکە ڕاهاتوی نەبووە ، یا پارچەیەك موسیقای ڕۆژئاوا .. کە تا چ ڕادەیەك کارئەکاتە شوانێکی کورد ، یا هەستی ئەبزوێنێت ؟ .. ئاشکرایە وەکو هەستی نابزوێنێ .. بێ تاقەتیشی ئەکات ! چونکە

کوێچکەی ئەو ڕاهاتوی نەبوە، وخانەی ئەو هەموو ئەوزەمو دەنگە قولانەی ئاوازەکانیانی تیا دروست نەبووە .. لێرەدا ئەتوانین بڵێین کەتیـژی هەستکردنو بیرکردنەوە ، مەرجێکی سەرەکیێ بۆ سوود وەرگرتێ لە هونەر .. وەلێرەدا مەبەستمان ئەوە نەبوو کە بلێین شوانێك یا حەماڵێکی کورد شایەنی ئەوەنین کە هونەریان هەبێت .. نەخێر ، بەڵکو ئەوە ئەڵێین کە ،خۆشی بینێ بەراهاتنو هەست کردنی ناسکە ، .. واتە ئەبێت ئامادە کراوەی بینینی هونەری بۆ سوود وەرگرتن مەرجێکی سەرەکی بێت ، وە دەربارەی زۆر ڕای بێ سەرو بێ جێ لەسەر هونەر .. کەئەبێت چۆن بێت ، وە بۆکێ بێت .. هتد ؟

هەندێك ئەڵێن هونەر ئەبێت هەروەك کامێرا ئاوێنەبێت ، و هەندێکی کەش ئەڵێن : هونەرمەند خۆی خاوەنی هەستو هۆشی بیتر خۆی ڕاچەنینەکانی بخاتە سەر بەرهەمە هونەرییەکانی ، وە بەڕایەکی کەش ئەوەمان بۆ دەر ئەکەوێت کە :

هەموو شتێکی تازە ، هەتا ئەگەر هیچی تیا دروست نەکرابێت هەرشتەو بۆبەر دەوامی ژیانی کۆمەڵایەتیە . سەیر ترینیان ئەوەیە کەلەم سەردەمەدا کە مرۆڤ پایەو پلەیەکی مرۆڤایەتی خۆی بە وەرگرتێ دەست نیشان کردوە، هەندێك ئەڵێن چی تیایە با هونەرمەند دوبارە وێنەکانی ژیانمان وەك خۆی بکاتەوە ، بەڵام ئەوەش زۆر ڕایەکی ساکارانەیە بەرامبەر بە هونەرو تێگەیشتنی جوانی ، ولەهەمان کاتا مەزاق کردنێکە بەزۆر بیروباوەڕی پیشکەوتوو کە هونەرمەندێك وەك ، ئالەتێکی ، کامیرای بێ گیان سەیر بکرێت ، وە هەروەکو ئاشکرایە هونەر کردەوەیەکی مروڤایەتیەو ، لەسەر بناغەی دروست کردنو داهێنانی هەستو دەروونەوە بنیات ئەنرێت ، وە جوانی هونەریش ڕوداوێکی خۆشیو خۆشەویستیە وزوبانێکی حاڵی گیانی هونەرمەندە بۆسەر ڕاچەنینو هەست پێکردنی .. وە هیچ گومانیش لەوەدانیە کەهەموو سەردەمێك شێوەیەکی تایبەتی بۆ دەربڕینی خۆی هەیە ، وهەر هونەرمەندێش هەروەك سارتەر ئەڵێت ، ئەبێ خۆی پەیوەندی داری ژیانی ئەو دەمەی بکات کەتیایا ئەژی ،

وهەرگیز نابێت خۆی لێ جیابکاتەوەو لەبورجێکی عاجدا بژی .. ، بەرجورە بووە .. وەبۆ کاری هونەریو داهێنانی، مەرج نیە هونەرمەند هەر شتێك دروست بکات ، بەلامانەوە هیچ بێت .. نەخێر بەڵکو ئەو ئەورەنگو هێڵەی کەتیا بە کار ئەهێنیت ،هۆکەی پالپیوەنەری هەیە ، وەبۆ جیهانی ڕاچەنینی ئەو هونەرمەندە خۆی ئەگەڕێتەوە وهەر لەواقعی ژیانی کومەڵیشەوە وەرئەگیرێت ، و مەرجەکانی جوانی خۆی تیادایە .. و ، فلوبیر ، ئەڵێ :

ئەوە بزانە کە هەرچیەك دروستی ئەکەین و دای ئەهێنین شتێکی ڕاستەو بووە ؟! وەئەو بەرهەمانەی کەلە تابلوی هونەرییدا بەدی ئەکەین چ سیوێکو ئەماتەیەك بێت تابلوەکەو چ سوارێکی دوڕاو .. یا ڕۆژێکی سەرماو سوڵە .. یا هەژارێك .. هتد ، هەمووی لە ئەنجامی ڕاچەنینو خوخواردنەوەی دەروونی هونەرمەند هاتوتە دەرەوەو نرخێکی خۆی تیادایە .. وەهیچ مەرج نیە کەئیمە هونەرمەند پەیوەندی داری ئەوە بکەین کە خۆمان کارەکانی بە ئارەزوی خۆمان جیابکەینەوە .. فلوبیر ئەڵێ : ڕاستیو دروستی لە هونەردا لەسەر بناغەی جوانی بەندە .. و هەرگیز لەهونەردا مەوزوعێك نیە جوانبێتو یەکێك ناشیرین ، مادام شێوەو ڕیباز چاکترین بێ‌وانەبێت لەبینینی هەموو بەرهەمێکدا ، .. جا هەروەکو ئەزانین کە جیهانی هونەر جیهانێکی فراوانو بێ‌بنە وهەتا لێی بکولرێتەوە ، هەر لە کوتایی نایەت ، و دەربارەی ئەوە لینین ئەڵێ ، مێژوی هونەر چ مەیدانێکی سەر سوور هێنەرە جەند کاری تیا بەبۆ مارکسیزمەکان ، دوێنێ ئەم توانیوە ڕێگەیەك بۆ خەو بدۆزمەوە هەتا بەیانی ئەوکێبانەم یەك لەدوای یەك هەڵداوەتەوە ، و ماتەمینی دایگرتبوم کەکاتم نەبو ، وەنیمە بۆ ئەوەی بچمە قولای مەبەستی هونەرەوە ، .. بەڵام بەپێی بیرکردنەوەی ئەمرۆی هەندێك سوشیالیزم خوازی ئەتەوەی کورد، ئەبێ هونەرمەند وەك کامیرایەك دەوری خۆی ببینێت .. وئەوەش سەیر کردنێکی زۆر ساکارانەیە بۆ جیهانی هونەرو جوانی ، وە ئەوەی بەلای ئەوانەوە گرنگە وێنە ، فوتوغرافیو ئاتقیە ، کانی شۆڕش فیتنامە کەوەك ڕۆژنامە گەری بۆکاری ڕۆژانە بەکاری ئەهێنێ .. وەئەڵێن هونەر ئەگەر وەك ئەو چەند وێنە فوتوغرافیە دوبارە کراوانەبێت ، بەهیچ جۆرێك ناوی نابێت ، ئیتر بەبێ ئەوەی کەمێك فراوانتر سەیربکەن و ئاوڕێك لەمێژوی هونەری مرۆڤایەتی بدەنەوە ؟! لینین ئەڵێ ، هەموو هونەرمەندێك مافی سەربەستی دروستکردنی هەیە ، وە بۆی‌هەیە کە ئەوەی بەپیرۆزی ئەزانێت پەیرەوی بکات ، بەبێ ئەوەی بەهیچ شتێکەوە پەیوەندی داربکرێت، ، و هونەر هیچ کاتێك سەرکەوتو نابێت ئەگەر ئەچێتە نزیکی گەلەوەو ئەگەر گەلیش ئەچێتە نزیکیەوە .. ، وە پیشکەوتنیش هەروەکو هیگل ئەڵێ بەبازدانێك نایەت ، بەڵکو بەرەبەرە لەبێت ، .

جوان

پاشماوەی : چیرۆکی ژمارە ..

● ئەمەبوو دۆزەخ .. ئەمەبوو ئەو ڕۆژەی لێی ئەترسام بە دەستی خۆم..خۆم تووش کردو .. گۆڕم بۆ خۆم هەڵ کەن.. ئەتوت لە ورۆژەی بەدیم کرد ..

تا ماوەیەکی دوورو درێژ.. سروشت توخنی ئەکەوتو خۆی لە جوانیا ئەتوانەوە .. بەڵکو قێزیشی لێ ئەکردەوە .. بەڵام دڵی هەڵقرچاوی هەر بۆ بەڵێنو بەیمان لێی ئەدا .

● فەیناکا .. ئەگەڕێتەوە .. دێتەوە .. بیرم ئەکات .. ناکوژێت .. دەست بەرداری نابم .. خۆشم ئەوێ .. خۆشی ئەوێم .

بۆ ،گۆرانی بەنۆتەی ، ئاواز

-١-

من حەز ئەکەم
بەئاگری لێوەکانت ..
بتوێمەوە ..
من حەز ئەکەم ..
بەبرژانگی چاوەکانت
سەری زامی ئازاری کۆن ..
هەڵ بەمەوە ...

-٢-

من حەز ئەکەم ..
بۆ لێوی تۆ ...
بۆ چاوی تۆ ..
نەوەك هەڵبەست ..
بەڵکو داستان بنوسمەوە ..
نەمربێ وەك داستانەکەی
(خانی)کە نەمر ..
بەتام بێ وەك شیعرەکانی
بیسارانی
بەهێزبێ وەك ئاوازەکەی (سێلوراکیس) ..
ئاوازی (زۆربای یونانی) ...

-٣-

بسوتێنە ...
بەئاگری لێوەکانت...
بسوتێنە ...
بمخنکێنە ...
لەقولای چاوی گەشتا ...
بمخنکێنە ...
کچەکە گیان ..
تۆ زۆر جوانی ...
جوانتر لەئاسوی بەیانی
من حەز ئەکەم ...
بۆ لێوی تۆ ...
بۆ چاوی تۆ ..
خۆم کەمە قوچی قوربانی ...

-٤-

دیاریم بۆ تۆ ، نازدارەکە ..
ئاڵی پرچی هەتاوی زەرد ...
ئەکەم بە دەزووی ملوانکە ..
ئەستێرەکان وەکو مورو ئەهونمەوە
باسی لێوو چاوی جوانت ..
بە خوێنی دل ئەنوسمەوە ..
خۆشم ئەوێی ...
خۆشم ئەوێی ...
بە ماچێکی لێوی ئاڵو ...
سەرنجێکی چاوی ئاگر ...
هەرچیم هەیە ...
ئەیگۆڕمەوە ....

عبدالله عباس

ئێستاش

محمد حمە باقی

وەکو ئەوسای کوێلایەتی ...
کاتێ مرۆڤ داخ ئەکرا
داخی دیلی پیا ئەنرا
بەپێی خواستی چاو برسیەکان ،
بۆ گۆڕەپانی شەڕ ئەبرا
ئەوقی قورسی ئەکرایە مل
داپێچ ئەکرا بەرەو : ڕوماو ، میسرو ، بابل
« هەرەم »ی فیرعەونی میسرو
دیواری « چین » ،
« باخی هەڵواسراوی بابل »
بەشانو قوڵی ڕەش و شین
لەژێر زەبری قامچیو دارکاری زۆردارا
دروست ئەکرا !!
ئێستاش لای ئێمە وەلا ئەوسا
ئەوسای جاران !!
زەبرو زەنگی ئاغاو بەگو زۆردارەکان
سکی برسیو پشتی ڕەقی
هەژارەکان ، دائەماڵن
ئێستاش دەربەگو میران
خاوەنی بەرهەمی ساڵن
هەتا ئێستاش ....
لەلای ئێمە !!
ئێمەی گەراوە ، پاشەوپاش
لەسەر شانوی چاوی زەقی هەمووماتا
لە ئازارگای زۆردارانا
جووتیارو هەژارو پاڵە
لەسەر ووشەیەك سەرپێچی
ئازار ئەدرێن ، تەمێ ئەکرێن بەفیشەلاو دارو قامچی
سەرخۆشیو دەستخۆشی‌ی کردن
لەکردەوەی پیسی ، ئاغا
چاو سوورییو ، فاڵ بوون سەرئەخا
تا ناوچەی ڕاوگا کانیشمان
نابێ کەس ، ڕاوبان تیابکا
تایبەتیو تەرخان کراون
بۆ وەچەو خزمانی ئاغا
کامان زۆر هەژار پەروەدرێن
دڵسوزو گەورەکانیشمان
بەنانێکی جەوری ئاغا
لایەنی زۆردار ئەگرن
چونکە هەموو درۆزنین
هیچمان دڵسۆزی هەژارنین ....
هیچمان دڵسۆزی هەژارنین .

بەخشانی سادە

ئومێد عەزیز

پیرەمەگروون

ئەی یاری دێرینی کورد ، قەدپاڵت لەتلەتو کون‌کون تژە لە دڵی پڕلەداخی من بۆ کورد . سەر لوتکەکانت سپی هەڵگەڕاوون دیارە پیری کاری تێ کردوی . بەڵام چەند پیری هەر بەرزیو ئەنەو وەك دوستە لەش پتەوە دڵ ئەلەرزەکەت خاوەنی بەرزیت کەفرمیسکی خوێنێ هەڵ ئەرێژێ لەناو دووبەرەکیو دوژمنایەتی ..

من بزانم توش هاوەڵێت بۆیە بە لەشێکی فریشتەییەوە بەکاری ئیشکی ژیرینی خۆر وورده وورده پەردەی سپی بەفرینی دووبەرەکیت ئەتوێنێتەوە و بەرگیکی مەیلەو ڕەش ئەپۆشی بەسەرخۆتا وەك یەکیك بلێ لەگەڵ دوستەکەتا بویەك ئەگرێن .

بەڵام ئەوەندەی بێ ناچی هاوینی گەرمی داخ لەدڵ ئەبڕێتەوە و بەڵەبەڵەی بەفرینی سپی لەدڵە ساڵەکەتا بسەچی ئەمێلێ ...

دیسان پاییزیش چەند گەڵاریزانو خەزان بکا ، تۆ بەدڵیکی قایم تر لە پۆلا ڕووبەڕووی ئەوەستی ، دوای ئەم زستان دەست بەشیوەن و گریان ئەکا بەسەرتا وەك دوستێکی گیانی گیانی بۆ خۆشەویستەکەی بگری بەدڵێکی پڕ قولپو کولەوە ...

بەڵام بو تۆو کوردی هەژار ئاگری بەڵکو ئەیەوێ بەهۆی لافاوی گریانەوەتووو هاوڕێکەت بەفوتێنیو لێتان کەم کاتەوە ..

بەڵام بەداخەوە ، زۆر بەداخەوە کە ئەی سەرماو لافاو بەفرو ڕەشێلەی زستان بوەتوش ئەی گەرمای هاوینی پڕداخ کە دەستان خستوتە ناو دەستی دوژمنەوە بۆ فەوتاندنمان ، هیچ کاتێ ناتوانن کار لە کوردو پیرەمەگرون بکەن ، چونکە دڵقایمین و لەش زیندوو ...

توش ئەی پیرەمەگرون خەفەتو خەمو دڵ ناخۆشو لێو هەڵقورچانی ناوێ ...

کاتێك ئەزانی بەرەبەیانی سەربەستی بەهارمو سەوزە گیاو گوڵ لە دەورت کۆئەبنەوە کە بە خوێنی شەهید ئاوو دراون ...

شەماڵیش بەدڵیکی پڕ سوزو ئاوازەوە مزدەی سەرکەوتن ئەچرپێنی بەگوێتاو لە گەڵ شاخەکانی بەرامبەرتەوە ڕۆژی ئازادیو ڕزگاری هەڵ بەت .

پاشماوەی : پارتی کۆمۆنیستی سۆڤییەت ...

دووبارەی ئەکەینەوە ، وەکە لە ووتارەکەیدا لە کونگرەی لاواندا لە (٥ نیسانی ١٩٢٤)دا ووتویەتی :

(پارتیەکەمان ئەبێت پارتی کرێکاران بێت ، ئەبێت (٧٠ یا ٨٠٪)ی کرێکار بێ وە (٢٠ یا ٢٥٪)ی خەڵکی تر جگە لە کرێکار ، وە ئەمە ئەبێت هەرگیز موعەمل پارتی بێ) ئەم قسەیە (ستالین) لە (١٩٢٤)دا ووتویەتی کەئەبوایە ئێستا نیسبەتی کرێکاران ئەگەر (١٠٠٪)یش نەبوایە ، بەلایەنی کەمەوە ئەبوایە (٧٠ یا ٨٠٪) یا !!

چی ئەزانی دەربارەی خەباتـــی ئەرتیریا ؟! بەشداری هەلبژاردن

لەنامیلكەی جبهـــەی تحریری ئەرتیریاوە وەرگیـــراوە

غازی رسول احمد

پێشەكی

لەبەر ئـــەوەی كەحلقـــەی زنجیرەی خـــەباتی میللەتانی شۆرشگێری جیهان لەیەك دابڕ ئاكرێن‌و یەكالا نابن بەتایبەتی ئـــەو میللەتانەی كەلەئێمرو چەرخی بیســـتەمدا ئالای شۆڕشگێرانەیان بەرز كردوتەوە ڕووبەڕووی ئیمپریالیـــزمو ئەهریمەنەكانی شەرو ئاژاوو بێ‌شێل كردنی مافی میللەتانو چارەنوسیان‌بۆیی وابەپێ‌ویستی ئەزانین كەگوشـــەیەكی تازە بەناووی (وولاتان بناســـە) بێ‌خەینە بەردەست خوێنـــەری كوردی خوشەویست بۆئەوەی شارەزایـــەكی بوخت دەربارەی ئەم میللەتە سەرفرازانەی دونیا پەیدا بكات لەپێشەوە میللەتی ئەرتیری ئەخەینە بەردەســـت خوێنەری ئازیز ئەو میللەتـــەی كەچەكی شۆڕشگێرانـــەی دژی ئیمپریالیزمو زیونیزمو كونـــە پەرســـتی بەرز كردوتـــەوە هیواداری جێگـــای ڕەزامەندی هەموو لایێك بێت ...

(ناوونان وشوێنگای)

ناوی ئەرتیریا لەزمانی یونانی « ســـینوس ارتـــریوس وەرگیراوە ، مانای دەریای سوورە بانیەنەخەكەی ، امـــرا ، یـــە رەئەم وولاتە كەوتوتە كەنارێ رووژ ئاوایی دەریای ســـوور ، سنورەكەی بەم‌جۆرەیە : سوودان لەباكـــوری رووژ ئاوایەوە ، حەبەشە لەباشوریەوە وەسۆمالی داگیركراو لەباشـــوری رووژ هەلاتەوە .

(ڕوبەرو نەخشەی خاكەكەی)

ڕوبەری ئەرتیریا نزیكـــەی (١٢٠) هەزار میـــلی چوار گۆشەیە ئەم وولاتە خاكەكـــەی هەمە جەشنەیە وەكو كـــوردی (شمال) لە ناوەندی وولاتەكەیە كەبەرزایی بەســـەر دەریاوە (٨٠٠٠) پێیە ولەرۆژ هەلاتی ئەریتـــریا زەریایـــە وەدارو درەختێكی زۆری هەیە. هەمیشە چەند ڕوبارێكی گەورەی بەناو خاكەكەدا ئەڕوا گرنگترینیـــان « القاش وبركا » یە وەروباری « ستیت » . كەمـــال دوانزەی مانگ بەردەوامە وەئاوو هەوای ئەم وولاتە بەم جۆرەیە : سال ئاسەری بەهارە لە هەوورازەكان وەگەرمایە بەدرێژایی ســـال كەناری رۆژ ئاوایی وەگشتـــو كالیشی بە گوێرەی ئاوو هەوای هەلكەوتوە .

(گرنگترین بەندەرەكـــانی ئازەی وەریگای‌هاتو چو كردنی)

گرنگترین بەندەر (مصوع وعصبە)یە بـــەلام بەندەری میژویی (عدولیـــــی) بەناو بانگە . وەشارەكانی ئەرتیریا بەجوانترین‌ڕێگاو بان بەستراوە وەدرێژایی ڕێگا قیرتاوەكـــانی ئەگاتە (٣٠١٦) كیلۆمەتـــر هەمیشە ڕێگای شەمەندەفـــەر زوورترین شارەكانی بەیـــەك بەستۆتەوە .

(دانیشتوان)

ئێستاكە ژمارەی دانیشتوانی (٣) ملیون كەسە وەشـــەرە دروندانەكەی ئیمپریالیزمەكـــان زووری قەلاچو كردوە ، وەبەشی زۆری ئەم میللەتە ئەگەڕێتـــەوە رەگو ڕیشەی عارەبی كە لەگەل دانیشتوە كونەكانی بە درێژایی مێژو تواونەتەوە وەبەتایبـــەتی دوای كۆچ كردنی سەبەئیەكان وحەمیریەكان بو كـــەناری رۆژ ئاوایی زەریای ســـوور ... لەگەل قوناغە درێژەكانی دورە پەرژێنیدا كە بەسەر میللەتی ئەرتـــیریا ڕەت بوە دەربارەی دوور كەوتنـــەویان لەناوچەی عارەبیەوە كـــەچی بەردەوام پارێزیان لەخو ڕەووشـــتو رەسەنی عەرەبی خۆیان كردوە .

ماویەتی

پاشماوەی : گۆران ئالەبانی ..

چونكە باشترین ڕێز وتەقدیر بۆ ئەوانەی باش دەرئـــەچن بەتایبەتی بۆ چەند كەسێك كە لە پێشی پێشەوەن لەدەرچوونا ئەوەیە كە خۆیان كوێیان دەوێ بیان نێرن وبەلای منەوە هیچ ئەقدیرێكی تر ناگاتە ئەوە !!

پرسیار : ئـــەم دەردە با تا ڕۆژێ ... باشە ئەی ئارەزووت لە خوێندنی چ بابەتێـــكی عیلمی‌یە ، بۆچی ؟

وەلام : من زۆر حەز لـــە خوێندنی پزیشكی ئەكـــەم ـ بەتایبەتی ـ جا لەبەر ئەوەی مەسەلـەی دەرەوەی وولاتم بۆ ئەچوە سەر ، بریارم دا ئێرە پزیشكی‌ی بخوێنم ، چونكـــە زیاتر لەتوانم خزمەتی میللەتە دواكەوتوەكەمان بكەم !

پرسیار : بێگومان ئێمـــەی كورد پێویستیەكی زۆرمـــان بەكادیری عیلمی هەیە لە هەموو سووچێكی ژیانا . ئایا بـــەلای تۆوە ، بۆ پەیدا كردنی ئـــەم جۆرە كادیرانە پێویســـتیمان بەچی هەیە ؟

وەلام : بۆ پەیداكـــردنی كادیری عیلمی كوردی ، پێویستە باری تایبەتی كوردستان بـــە چاوێكی تایبەتی وگرنگ سەیر بكرێت ، بۆ نمـــوونە نابێت قوتابیەكی سانەوی لەناوچـــەی كوردستان ، كە مامۆســـتای باشی كەمە وبەهۆی شەڕی ئەم (١٠) سالە ، زۆر دواكەوتوە، وەكو قوتابیەكی بەغدا سـەیر بكرێت . دوایی پێویستە هەموو سالێك كۆمەلێك لە قوتابیانی كوردســـتان ـ بەتایبەتی ـ بنێردرێن بۆ دەرەوە . هـــەروا پێویستە لـــە زانستگاكـــانی عێراقدا بەپێی نیســـبەتی دانیشتووان وەربگیرێن .

پرسیار : باشە ، لـــەی ـ هیوایە ـ ئەكانت چـــین ولەبەرچی ؟

وەلام : زۆر حـــەز لـــە خوێندنەوە ئەكەم ، بەتایبـــەتی ئەو كتێبانەی كەباسی پزیشكی ئەكەن ، یاخود كتێبـــەكانی نووسەرە بەناوبانگـــەكان وەك (تولستۆی ـ هیگو ـ هەمەـ نكوای) زۆریش حەزم لـــە خوێندنەوەی ئەدەبی كوردیی‌یە ، بەتایبەتی شیعرەكانی مامۆستا گۆران‌و بێكەس وپیرەمێـــردو هەردی، ئەمە وجگە لەئارەزوشم لە مۆسیقاو هەندێ بەشـــی وەرزش ـ ریشە ـ هەروا حەزم لەیاری (شەترەنج) ە ، چونكە پێویستی بەعەقل بەكارهێنانە .

پرسیار : رات دەربـارەی (دلداری ، زیرەكی،بەختیاری، نیشتمان جوانی ، مافی‌ئافرەتان زانست ، هونەر) چـــۆن دەس‌نیشان ئەكەی ؟

وەلام: هەر چەند پرسیارەكە قورسە ، بەلام ناچـارم دەس نیشانیان بكەم :

(دلداری) : زۆر پێویستە بۆ ژیان، چونكە ژیان بێ‌دلداری وەكو گولێكی بێ بۆن وایە .

(زیرەكی) :
بەهرەیەكە خوا ئەیدا بەبەنـ ئەتەللا وكۆشش ، وەكـــو ئەمامێك وایە ئەگەر لـــاو ئەدرێت ، ئەبەری ئەبێــــتو ئەسێبەر .

(بەختیاری) :
لەشوێنی دەس‌نیشان كراوا نیە ، جار واهەیە دەولەمەندێك لەكۆشكێكدا زۆر بەبەرۆشەوە بۆی ئەگەرێت ، كەچی ئـــەو لەكوخی پیاوێكی هەژارایە !

(نیشتمان) :
شتێكە كە پێویستە مرۆڤ بە دایكی خۆی لێك تـــری بێنێ .

(جوانی) :
كانیەكە بەلێوی چـاوو دل لێی ئەخورێتەوە بۆ ئـــەوەی تینوێتی هەمـــوو لـــەش بشكێنێ !

(مافی ئافرەتان) :
زۆر پێویستە بۆ جێ‌بەجـــێ كردنی پێشكەوتن لـــەهەموو وولاتێكدا .

(زانست) :
كلیلێكە دەرگای پێشكەوتنی بۆ ئەكرێنەوە .

(هونەر) :
بەعەرەبەكە كە هەموو جۆرە زەوقێك ئەتاشێت ورێككی ئەخات .

پرسیار : ئای .. باشە ئەی جوانترین دێرە شیعری كوردیت لە ئەزبەرا بێ چیە ؟

وەلام : ئەگەر هەر ئەنیا دێرێك بلێیت ، زۆر دێـــرە شیعری كوردی جوان هەیـــە وبابەتەكانیشیان جیان ، بۆ نموونە لەشیعری نیشتمانیا ئەم دێرەم بەلاوە جوانە :

داری ئازادی بەخوێن ئاو ئەدرێ قەت بەر ئاگـــرێ
سەربەخۆیی بێ فیداكاری ئەبەد سەرناگرێ

یا لە شیعری دلداری یــا :

كە بێ لێوم لەسەر لێوی بنێم روحم لەسەر لێوە
كەبێت ولابەرێ لێـــوی ، ئەوا ، روح دەرئەچێ پێـــوە

پرسیار : ئای‌لە گـــۆرانی زاناو بەزەوق .. لـــەی لەزاناكانی جیهان كامەیانت بەدلە وبۆچی ؟

وەلام : دەس‌نیشان كردنی یەك زانا كە بەدلم بێت شتێكی هەلــــەیە ، من هـــەموو ئەو زانایانەی كە لەهەمــوو مەیدانێكا شوێن دەستیان هەیە بەدلمن . بەلام ، ئاواتەخوازی ئەوەم زانایـــەك جـــارەی (شێرپەنجە) بدۆزێتەوە . تا بۆ بەدل ئافەرینی بكەمو شوێنێكی تایبەتی بۆدابنێم لەدلودەروونی خۆما .

پرسیار : باشـــترین چارەسەرێك بۆ گیروگرفتەكانی ئادەمیزادی كورد ـ بەرای تۆوە ـ چیە ؟!

وەلام : باشـــترین چارەسەرێك بۆ گیروگرفتەكانی ئادەمیزادی كورد بەرای منەوە لەپێش هەمـــوو شـــتێكا چارەسەركردنی باری سیاسیی میللەتی كـــورد ، ئینجـــا ئەوانی تریش دوای ئەمـــە دێن !!

پرسیار : ئاواتە ـ تایبەتی‌و گشتی ـ بەكانت چـــین لەژیانا ؟

وەلام : ئاواتی تایبـــەتی وگشتی من ، خزمەتی میللەتی دواكـــەوتووی كـــوردمە وهیوادارم بەزوترین كـــات بگاتە ریزی میللەتەكانی تر

دواداخوازی :

بێ زەحمەت كورتەیـــەك لەژیانی خۆت بخە بەردەست خوێنەرانی هاوكاری .

گۆران :

من لە ١٩ مانگی ئەمووزی ١٩٥٣ دا لەدێی (زەرداو)ی ناوچەی كفری لەدایك بوم . لەسالی (٩٥٨)دا لە قوتابخانەی ســـــەرەتایی دێی زەرداو وەرگیرام ، پاش ماوەیـــەك لەبەر منالی دەریان كـــردم ، بەلام من وازم ئەهێنا وهەتـــا بۆلی چوارەم لەوێ بووم ، كە ناوكم دووڕخرایـــەوە بـــۆ ـ عمارە ـ چوومە كــەركووك ولەقوتابخانەی ـ النجاح ـ وەرگیرامو لەتاقی كردنەوەی پەكەلوریای شەشـــەمدا بەدوەم دەرچووم ، لەپال خوێندنـــدا هەمیشە خەریكی چالاكـــی كۆمەلایەتی بووم وسەركردەی تیپی سروودو گۆرانی بـــووم لەقوتابخانەكەمانـــدا . وزۆر حەز بەرەسم كردن ئەكـــەم وتاڕادەیەك لێی ئـــەزانم . لەسالی ١٩٦٥دا هاتمە بەغداو پۆلەی ناوەندیم بەیەكـــەمی تەواوكرد . سانەویشم لـــە ـ اعدادیە المركزیە ـی بەغـــدا تەواو كردو بەیەكەمی هەمـــوو عیراق دەرچووم ومعدل (٩٦) م هێناوە لەلقـــی زانســـتدا . لەئەنجاما سوپاسێكی زۆرتان ئەكەم كەمنتان بیركەوتوتەوە هیوادارم رۆژنامەی جەربەزەی (هاوكاری) هەمیشە لەخزمەتی میللەتی‌كورد وئەدەب وزانست وبرایەتی یا بێت .

(محمود زامدار)
ئامادەی كردوە

پاشماوەی : چلەی تێكۆشـــەر   **عاصم حیدری**

زیندوە . لە دەوری ئـــەم گۆڕەشا لە جیاتی خەمگینیی‌و دەستەو ستانیـــش بەلێـــن تازەكردنەوە ئەبێ بو عاصمو بیروباوەڕە بەهادارەكانی عاصمو تێكۆشانی بێ وەچانی عاصم لە پێناو بەختەوەری ئادەمیزادی كوردی پڕ لە كارەسات .

عاصمی خەباتگێر وانەبێ تەنیا ئەو ڕێبوارە بێ دەنـــگو سەنگ ڕەنگە بێ ، چـــۆن هاتوە ، ئاواش‌بڕوا . هیـــچ شوێنەوارێ لە پاش‌خۆی بـــۆ میللەتەكەی بەجێ نەهێـــلێ‌و وەك بەردی بێ‌گـــوێ ـ وەك هـــەزاران ترسنـــۆكو خۆپەسەندیتر ـ لەژێر پێخەفی حەسانەوەو كوچیا ســـەر بنێتەوە ، نا بەلكو (پێـــوەری یەكەم ئاهەنگی جەژنی نەورۆزی شار) لەو پیاوانە ئەبوو مـــل بۆ فەلسەفەی دورە پەرێـــزو خۆپەرستان كەچ‌كات . بۆیـــە هەر لەو ڕۆژەی كە چـــاوی بەرامبەر دیمەنە ناشیرینەكانی كوردستان كردەوە . مـــلی بەخەباتەوە ناو لەگەل دەستەی یەكەمی لاوانی هەولێر چـــوە ناو ریزی بزوتنەوەی كوردایەتی ئەمرو بوو بە پێوەری هەمـــوو كۆبونـــەوەو ئاهەنگ‌گێرانێكو خۆپیشـــاندانێـــكی ولات بەرەوەرانی شارەكە ، تـــاوای لی‌هات بوو بە دیارترین كەس لەڕیزی بزوتنەوەی نەتەوایەتی‌و دیموكراسی ، كە لەدوا ئەنجاما ڕوو بە ڕوو بەخەگیـــری خوێنمژانی كورد بومەوە و لـــە ئاخرو ئوخرا دەســـكرا بەراوەدوونانو تۆقاندنی ئەمو سەدەها دلسۆزی وەك خۆی‌و بۆ ماوەی دەسالی ڕەبـــەق لەغەریبی‌و پەراگەنـــدەیی‌و برسیەتی ســـەری‌نایەوە ، سەرەرای ئەوەش حەوت سال بەندیخانەو ســـێ‌سال دوور خستنەوەی لەقەزای (بەدرە) بەسەر برد . بەلام هەر كۆلـــی نەدا بەردەوام تا ئەهـــات سەرگەرمتروچاو قایمتر ئەبومەوە زیاتر هەنگاوی ڕامالینی دیمەنە ناشرینەكانی بە جۆشتر ئەبوو لە سایەی ئەم چوســـتو چالاكی‌یەیداو هەر لەگـــەل كۆتایی شەری جیهانی دووەم لەلایـــەن پەرەی نیشتمانی‌ی ئەو سەردەمە هەلبژێردرا بـــۆ ئەنجومەنی پارلەمانی ئـــەو دەورو دوكانە ..

بێجگە لەمانەش عاصمـــی تێكۆشەر نووســـەرێكی لێ هاتووی چـــاو نەترس‌بوو ، ووتارەكانی لەزۆربەی گۆڤارو رۆژنامە كوردی‌و عەرەبی‌یەكانا شایەتی قەلەمی بە جەرگی‌یەتی سەرباری ئەمەش هەر خـــۆی لەخۆیدا ئەنسكلۆپیدیایەكـــی تێرو تەسەلی گشت سەربردەو ڕوداوەكانی شاری هەولێـــرو بزوتنەوەی نیشتمانی‌بوو .

بەلای ئێمەوە ،یاد كردنەوەی هەر پێشەنگێك ئەبێ لە ئاستی هەلوێستە كوردانەكەیەوە دەس پێ‌بكات هەلوێستەكانی عاصمی تێكۆشەریش مایەی شـــانازی هەموو دلسۆزێكە ، هەمـــوو وەفادارێكی ئەم خاكو ئاسمان ومیللەتە . بێگومان ئەو مردو ئێمە ماین ، بەلام دروشـــم وبیروڕایەكانی ئەم هێشـــتا بەردەوام خۆی لەم دێـــرە شیعرەدا ئەنوێنێ :

ئەو ئاگرەی لەدلمەوە بەر بێتە كلفەكەم
تا دوژمنم نەكا بە زوخـــال شەرتە پف‌نەكەم !!

هەزار چەپكەگول بۆ گۆڕی زیندووی عاصمو هـــەزار سلاویش بۆ چلەو دواكۆچی مامۆستای‌ئەوە ، عاصـــمی تێكۆشەر .

(هاوكاری)

پاشماوەی : قولە ڕەشەكانو ..

وولاتی خۆیان بەت ئەكرانو ئەخرانە بابۆرەوەو بەدەریـــاو ئۆقیا نوسا بەلێنداو ســـزا ئەگەیەنرانە كەنارەكانی ئەمریكا تا بازرگانیان پێوەبكەن .

جا لەبەر ئەوەی هەرێمەكانی خواروی ئەمریكا جێـــگای كشتوكال بو ، كۆیلـــەكان لەوێدا زیاتر بەكار ئەهێنران ، لەبەر ئەوە ناوچـــەی خوارو لەوساوە هەتا ئێستـــە ڕەش مەلبەندی جیاوازی ڕەگەزایەتیە دژی قولە ڕەشەكان ، بـــەر لە بەرپا بونی شەڕی ناوخـــۆ كە لەنێوان دوو سەد پیاوێكی سپی‌دا بو لەسەر كارو بـــاری ئابووری (هەروەك مێـــژوو نووسە نوێ‌كان ئەمە ئەسەلمێنن) بەر لەوە ڕەگەز پەرستـــەكانی خواروو سووربون لەســـەر ئەوەی كۆیلەكان ئەبێ هـــەر بەكۆیلەی بمێننەوە گوایـــە چونكە ئەوانە لەئەساسـەوە توانای فێربونو پێش‌كەوتنیان نیە . لەكاتێكدا پیاوە ئاینیەكان رژێمی كۆیلەییان مەسیحیانـــە لێك ئەدایەوە (كۆیلەیەتی ئەنیا ڕێگایەكە بۆ ئەوەی بێنـــە سەر باوەڕی مەســـیحو فەرمایشتەكانی عیسا فێربین).

هەتا (لنكۆلن) ترسنۆك بـــوو !!

كاتێ ئەو شەڕە ناوخۆیـــە بەرپا بوو ئەسەرەتاو لەكۆتایی بۆ سوودی سەربەســـتی كۆیلەكان نەبـــوو (هەروەك دەنگ وابلاوە)و ئەمریكایەكان ئەیانەوێ شانازی پێوە بكەن ، بەلكو شەڕێك بوو لەنێوان زوورو خواروودا لەپێنـــاوی دەست گرتن بەسەر ئابـــوری ئەمریكادا بەگشتی ، هەتـــا مەسەلەی كۆیلەیەتی قـــولە ڕەشەكانی هیچ ئەهمیەتێكی نەبوو وەك ئاشكرایە شەرەكە لەسالی ١٨٦١دا دەســـتی پێ‌كرد ، لەكاتێكدا (لنكۆلن) بەیان‌نامەی رزگاری كۆیلەكانی لە كۆتای سالی ١٨٦٢ دا ئیمزا كرد ، وە خۆی زیاتر لەجارێ ووتویە كە بۆیە توانیویەتـــی پارێزگاری یەكێتی خـــوارو زوورو بكات چونكە مەسەلەی رزگاری كۆیلەكانی بەئاشكرا نەخستۆتە ناو ، وە ئـــەلێ (من لەمەركەزی سەیر كردنی ڕەگەزی سپی‌دا بە بـــەرزی لەریـــزی محافیـــزەكاندا ئەوەستم) .

جولانەوەی بەگژا چـــوونی ڕەگەزی ڕەش‌و ئەنگ پـــێ هەلچنینیان بە هوی یاسـا و كوشتنی بە كۆمەل‌و تـــالانو سزادانی ئاشكرا لەشەقامەكان تـــا ئەهـــات فـــراوانتر ئەبوو هەتا لە سالی ١٧٩٠دا ژمارەی قولـــە ڕەشەكـــان بەنیسبەت هەموو دانیشتوانی ئەمریكاوە ١٩ر٣٪ بوو ، بەلام سزا دانو كوشتن كەیاندیـــە ١٠٪ ، ئەوانەی مانەوە .ئەوانە بوون كە لەبەردەم سزاو ئازارا خۆیان گرت .

لەگەل ئەو هەموو ســـزاو ناڕەوای‌یەشدا ڕەشـــەكان بەشداری شۆڕشی ئەمریكایان لەدژی ئیستعماری ئینگلیز كرد هەتا لەسەر كردایەتی شۆڕشا كابرایەكی قولە ڕەش هـــەبوو ناوی (كریس ئەتاكس) بوو داوای لەهاوولاتیە سپیەكـــان ئەكرد خۆیان بگرنو خەباتیان توندكەن تابتوانن پارێزگاری بەندەری (بۆستن) بـــكەن. بەلام یەكێك لە سپیەكـــان لێی ڕاپەڕی‌و پێی ووت (ئەی ڕەشی بێ‌فەر ، تۆ بۆ خـــۆت ئەخەیتە ناو ئاكۆكی بەینـــی سپیەكانەوە) .

بەلام (ئەتاكس) خـــۆی كردە قوربانی سەربەســـتی هەموو گەلی ئەمریكا ، خۆی‌و زیاتر لە پێنـــج هەزار ڕەش شەهید بوون لەكاتێـــكدا هەموویان هیوای سەربەست بون لە دڕندایەتی‌و دیلیەتـــی لەدلیانا بوو . (فرانس ئەلـــن هاریر) لە هەلبەســـتە بەناوبانگەكەیا (خـــۆت بگەیەنەرە خاكی سەربەست) ئەلێ :

(لەهەر كوێ‌یەك ئارەزوو ئەكەی ..
گۆڕێكم بۆ هەلكەنە ..
لە دەشتێكی بەرین‌دا ، یان لەچیایەكی بەرزا ..
هەر خاكـــێ تۆ ئارەزوو ئەكەیت ..
تەنیا خاكێ نەبێت (كۆیلەی) تیا بێت ..
چونكە دلنیابـــە ، تا لـــە گۆڕیشا
ئەگەر گوێم لە دەنـــگی (كۆیلە)یەك بێت
ئازارو ســـزا پەرێشانی كرد بێت ..
من ئاسرەوم ..
چونكە دلنیام ســـێبەری عەرەبەكێكیان ..
لەسەر گۆڕەكەم ..
ئەتكۆری بە شـــوێنێكی ترسناك) .

ـ ماویەتی ـ

پاشماوەی : لە بیرەوەری (٢٥) سالەی ...

١١ی ئازار پەیوەندیمان بەهێز بكەین بەبیروباوەڕی نیشتمانی شۆڕشگێری ڕاستەقینەوە لەگەل یەكابكەینەوەوە هەنگاوی خێرا بنێین بەرەوپێشەوە بۆجێ‌بەجێ كردنی هەموو بەندەكـــانی بەیانی ١١ی ئازار .. ئەگینا ڕۆژ بەڕۆژ زروفی سیاســـی بەرەو ناڵەباری دەچێت وەباشە ڕۆژی هەموو گەلی عێـــراق بەگشتی وەهەر دوولامـــان بەتایبەتی بێ‌سوودئەبێت :

ـ ئیتر هەربژی پارتـــی دیموكـــراتی كوردســـتان بەسەرۆكایـــەتی بارزانی .

ـ شەكاوەتر بێت ئـــالای خەباتی ٢٥ سالەی پارتیمان .

ـ بەهێز تر بێ برایـــەتی كوردو عەرەبو كمایەتی‌یەكانی ئەتەوەیی‌و ئاینی .

ـ بەهێز ترین پەیوەنـــدی ئێوان هەموو هێزەكـــانی سیاســـی‌و نیشـــتمانی‌و دیموكراتی‌و پێشكەوتوی عێراق لەپێناوی پێك هێنانی بەرەیەكی نیشتمانی یەكگرتوو لەعێراقدا كە حوكمەتێكی نیشـــتمانی‌و دیموكراتی لێ‌هەلقـــولابێ وەبتوانێ هەموو گەلی عێراق كۆبكاتەوە بۆ پێشـــكەوتنی ڕژێمی جومهوریەتی عێراقـــی ومو ســـتان بەرامبـــەر بەپیلانەكانی ئیمپریالیـــزمو نۆكەرەكانی .

ـ بژی كۆماری كـــوردو عەرەب بەسەرۆكایەتی تێكۆشەر كاك ئەحمەد حسن بكر .

دوا بەدوای ئەوە ووتـــاری ڕێكخراوە كوردستانیەكـــان خوێندرایەوە لەلایەن كـــاك فایەق تۆفیقەوە . ئینجـــا بەرنامەكان یەك لەدوای‌یـــەك پێشكەش‌كران بە ڕیز بـــەم شێوەیە : سروودی (ئەی‌وەتەن) لە لایەن كۆمەلی هونـــەرو وێژەی كوردی‌یەوە .هەلپەركێ لەلایەن لاوانی كوردستانەوە ، پارچەیەك مۆسیقا لەژێر ناوی (گەلالە) ، دوانزە سوارەی مەریوان ، چیرۆكی (سندوقە بۆر) لەلایەن تیپی ناوەنـــدی كاوە (یەكێتـــی قوتابیانـــی كوردستان) . گۆرانیەكـــی نیشتمانی لەلایەن عوسـمان شارباژێڕی . گۆرانیەك لەلایەن سەلاح مجیدەوە ، گۆرانیـــەك لەلایەن عەتا غەفورەوە .

ئاهەنگە كە لەكات ژمێری نۆ (٩)دا كۆتایی هـــات بەســـروودی (ئەی‌ڕەقیب) بەم‌جۆرە شارەكەمان ئاهەنگی ٢٥ سالەی دامەزراندنی پارتی گێرا ، هەمـــوو ســـالێك بەخۆشی‌و بەهاتەوە .

پاشماوەی : گۆرانی‌ی یاخی

مەلۆتكەیـــەك بووم ، بۆدنیا بۆچی هاتم ؟!
هەر كە هاتم ،
بە كێردی ئەفسانەو درۆ، ناوكم بڕرا
بە خوێنی سزاو مەینەتی، چاوم ڕێژرا
هەر كە هاتمە دنیـــا ..دنیا ..
بوو بـــە گۆڕێك ڕەش‌وتەنیا ..
لە ناویا گۆڕەو شار درام
بەشیری ئازار گۆش كرام
لای‌لایەی دایكم گریانی
تۆلەی یەكەم شەوی خوێن بوو
بۆ یەكـــەمین ـ حوزەیران ـ ی
تەمی مێژووی بێ زەردەخەنەی شارەكەم
بەستەیەكی ئاگـــرین بوو ..
ئەمڕۆیە دەروونە ئاسكـــە.. زامارەكەم
بۆچی ئیتر یاخی نەبم ؟!
ئەگەر سەیری ..
لاپەڕەی ڕەشی تەمەنم
بكەی هەمووی
مۆمی دێری تواوەیە ..
جەرگی شادیم ، كـــانی‌زامی
خوێنی گـــەشی ـ سیاوەخشی ـ
هەلقولاوی ئەبڕاوەیە ..
چلی ئەمامی ئاواتم ،
گوردەی زەردی گوڵـــەگەنمی هەلقرچاوی ..
ناو گلێنەی ســـووری‌چاوی
ئاگرێكی ئەگوژاوەیە ..
دەیان بەستـــەی سەوزی‌هیوا
لە ئاسۆی سووری لاویما
بە خـــەزانو خۆری پایزشۆراوەیە ..
تاكەی ئیتر یاخی نەبم ؟!
تاكەی ..؟!! تاكەی ..؟!
بە ئاگری وشەی یاخی
لاپەڕەی ڕەش نەسووتێنم..
تاكەی قولنگەكەی ـ فەرهاد ـ
فەرهادی نوێ ..
بۆ (شیرین)ێكی بەهەشتی ..
دل پڕ لە سوێ
بۆ پەیامە پیرۆزەكەم ..
لەگەل یاخی‌یەكانی شارا..
بە هەزار دەست نەوەشێنم.

مایسی ـ ١٩٧١

پاشماوەی : لەم گۆشەیەوە

حەقدە لاپەرەیە ، بەزمـــانی عەرەبی نووسراوەتەوە ، بەلام بەو شێوەیەی كـــە لەپێش سەردەمی جاهلیەتەوە عەرەب بە چەند سەدەیەك قســـەی پێكردوو !! . بەوەدا كـــە مامۆستا لە دامێنی كتێبەكـەی نووسیوەوە (بەخۆرایی لە راهی خوادا بلاو ئەكرێتەوە) مەبەستی پارەی نەبوو لە دانانی ئـــەو كتێبە ، ئەم ئەویست ناوی ئەو پەرتووكە بیەم لەبەر ئەم چەند تێبینی‌یە نەبوایە .. یـــەكێ لەوانە ..

● دیارە مامۆستا لـــەو كتێبەی بۆ جوتیـــارو رەش‌و رووتی كوردستان ، تالیف ، نەكردووە ! ئەگینا بـــە زمانی كوردی بۆی‌ئەنووسی‌وئاگاداری ئەكردن ، وەك ئەوئەلێت ،كەوا ئاینی پیرۆزی مسولمان لـــە مەترسیدایەو هەتاكو ئەوانیش تێبگەن كە مامۆستا ئەفەرموێت چی ؟!! وەیا مامۆستا كوردی نازانێ ؟! یا (حاجی مەلا ذاهیر) بێ‌ی عەیبە بەكوردی بنووسێ‌و بەكوردی نووسین بەئاوان‌وكفر ئەداتە قەلەم ؟! وەیا ئەیەوێت سوارچـــاكی‌و لێزانی عەرەبی خۆیمان بێ نیشـــاندات وەیا ئەیەوێت لەم پەرتووكە (١٧)، لاپەرەیەیدا قوربات بـــە چاوی ئەو (حاجی قادری كۆیی‌یەدا) كە لەپێش سەدەیەك زیاترەوە وتبووی .. ئەوەی زمانی بابی خۆی ئەزانێ ...

● مامۆستای بەرێز وەك لای هەموو كەسێك روون‌و ئاشكرایە لای خۆشت ئاشكراترە كـــە هەموو ئاینێك بۆ خزمەتی مرۆڤ هاتۆتەكایەوە .. وە ئاینیش لە شارستانی‌و ئاوەدانیـــدا بلاو ئەكرێتـــەوە .. بۆیـــە ئاینی مسولمانیش لەگەل ئاوەدانیـــدا ژیاوەو وتویەتی ، ئیمـــاندار ئەوەیە نیشتمانی خۆی خۆش ئەوێت ، وە مەبەستیش لـــەم نیشتمانەیە نەك ئەوی تۆباسـت كردووە لە دامێنی لاپەرە ١٠ی پەرتووكە (١٧)ە لاپەرەیەكەدا.

● مامۆستاكیان ، ئەگەر بە سادە ترین جوتیار بپرسین كە لە گوندێكی زۆر دوور لـــە شاریشدا ژیابێ ئایا ئـــەوەت بێ‌ئالێت كە (مێش) زیندەوەـ رێكی پیسە ؟! ئەی تۆ چۆن تازە لەكۆتای سەدەی بیستەمدا لـــە دامێنی لاپـــەرە ٧ی پەرتووكەكەدا پێمـــان ئەلێت (بالێكی هۆی دەردەو بالێكی تری هۆی شیفا وەئەبێ هەردوو بالی لە وشتەدا نوقم كەین كە لێی ئەكەوێت بۆ ئەوەی دەردو شیفا بەرامبـــەر راوەستن !!) باشە ئەم قسەیەت پێچەوانـــەی ئامۆژگارێكـــانی وەزارەتی تەندروستی نی‌یە ؟؟

● مامۆستاكیان ئەو كارەی لە ڕاهی خوادا كردووتە ئەگەر بەشێوەیەكی تر بێت كردایـــە زۆر جێ‌گـــیر تر دەبوو ، وەك ئەوەی ئەو پارەیەی لەو كتێبەدا خەرجت كردووە كە هیـــچ كەلكێكی نی‌یە بدایە بە چەنـــد بێ‌وەژنێكی هەتیوبار یا چەنـــد كەسێكی بێ دەرەتانی لێ‌قەوماو كە كورد زۆری لەوانە هەیە.. ئەگینا ئاینی مسولمان شـوكر هیچ ئەمـــەتر مـــیدالی‌یەو بێ‌ویستی بەو پەرتووكە ١٧٠، لاپەرەیەی تۆی‌یە بەلـــكو ئەوەی ترسی لە ناوچونـــی هەیە تەنیا ئەو مێشـــكە بۆچەلانەیە كە قوربان بەســـەر ئاینەوە نی‌یەو ئاینیان كردووە بەهۆی خۆ بەختیو كـــردنو بەس .

نوری حەیران

پاشماوەی بەرێوەبەری ترانسپۆرت

فەرمانی ئەم دەزگایە لەلایـــەن ئەوانەوە بەرێكو پوختی‌ئەچێتە سەر .. وە هیچ گیرو گرفتێكی ئەو تۆ نی‌یە شایانی باس بێت.

هاوكاری : سوپاســـتان ئەكەین ، ئاواتە خوازین گشت لایەك سەر كەوتووبن بۆ خۆشی و شادی هاوولاتیان .

هاوكاری
ژماره : ٣٠
٢٨ی ئابی ١٩٧١

لاوی بلیمەت — گۆران تاڵەبانی

گۆران تاڵەبانی گەنجێکی هەلکەوتوی کوردە ، ئەمساڵ یەکەمین قوتابی عیراق بوو — لەبەشی زانستی — قوتابخانەی سانەوی — ئەم بەیەکەمدەرچوونەی کاك گۆران جێگەی شانازی هەموو کورد پەروەریکەوەیەن لە هەموو لایەکەوە بەهەموو جەشنێك یارمەتی كاكە گۆران بدرێ ، بۆ ئەوەی سەرکەوتوانە خوێندنی تەواوکات و خزمەتی ئەتەوە بەجەرگەکەی بکات . کاکە گۆران نموونەیەکی زیندوی بەهرەمەندی وزیرەکی لاوە خوێن گەرمە کوردەکانەو لەوبڕوایەدایین هەزاران (گۆران تاڵەبانی) کە چەورو ستەمی ئەتەوایەتی وچەوسانەوەی چینایەتی لەتاریکی نەزانین ودواکەوتنا گیری داون لە دێهاتەکانی کوردستانی ئازیزاهەن ، بۆیەکا ، لە پێناو ئەوگۆرانە ئەناسراوانە ولە پێناوی لاوی بلیمەت وزیرەکی کوردکاکە گۆران ، دەبا هەموو هێزوتوانستێکمان لەبەرەیەکی بتەوی نیشتمانی‌دا کۆبکەینەوە ، کە تاکەرێگەی راستەقینەی گیروگرفتی میللەتەکەمانە وتاکە شێوازێکی کاریگەرە بۆ دەستەبەری کردنی تەقینەوەی شالاوی هێزو بەهرە وتوانستی هەزەرەها وملیونەها ئادەمیزادی کوردو عەرەبو تورکو فارس وئاژمر ... تاد .

(هاوکاری) بە ئەرکێکی سەرشانی خۆی ئەزانێ کاك (گۆران تاڵەبانی) بە قوتابیان — بەتایبەتی — وبە هەموو کوردێك بناسێنێ وهیوادارە قوتابیە کوردەکان وەك گۆران بەپەرۆشەوە هۆگری خوێندن وفێربوون وخەباتگێڕانو وەرگرتنی زانست بن بۆ ئەوەی بتوانن سەرکەوتوانە بێنە دیزی خزمەتگوزاری ئەتەوەی کوردی

چەوساوە وخەرمان بەتاڵان چوو !!

پرسیار : ئەڵێن گوایە — ئەنشتاین وداروین — لە ٢٪ مێشکیان لە گیروگرفتەکانی زانست بەکار هێناوە ، باشە ئەی خۆت چەند لەسەدی مێشکت تا ئێستا بەکارهێناوە تا لەم چوست وچالاکی‌یەت نواندوە ؟

وەڵام : کاکی خۆم من قوتابیەکم تازە ملی رێگەی خوێندن وزانستم گرتوە ، ئازانم چۆن لەگەڵ — ئەنشتاین — دا بەراوردم ئەکەیت . ئایا باشتر نیە کە رێگەیەك پیشان من بدەن کەمەست بەساکاری بکەم ئەك مەغروری ؟

پرسیار : قەی ناکا ئێمە مەبەستێکی ترمان لەم پرسیارە هەیە .. باشە ئەی مەسەلەی دەرچونت بۆ دەرەوەی عیراق لە چی‌دایە ؟

وەڵام : من حەزم ئەکرد کە پزیشکی یان هەندەسەی ئەوت لەدەرەوەی وڵات دا بخوێنم ، بەڵام ئازانم بۆچی ئەمساڵ ئەو لقی خوێندنە سەروسۆراخی نیە !! چونکە بەراستی کادیری کورد بۆ پزیشکی یان ئەوت کە سامانێکی زۆر گەورەی وڵاتەکەمانە بەجگار پێویستە ، بەڵام داخی گرانم وادیارە ئەم ئاواتەم نایەتە دی ! هیوادارم کاربەدەستان بەکێکی وەکو من کە بەیەکەمی هەموو عیراق دەرچوە بەدڵی خۆم لەگەڵ بکەن .

بروانە : ل ٧

هاوکاری و خوێنەران

ئومێد

● کاك ئەنوەر شاکەلی :
ئەری ئێمە بەچی ئەزانین !! خوێنەرانی بەڕێز .. بابزانین ئەنوەر ئەڵێ چی :

(وا بۆ جارێکی کە هەڵبەستی (گۆرانی ناسور بۆ کێ وتران)م بۆ ناردنەوە بۆ بلاوکردنەوە ، وادیارە بلاوکردنەوە لە (هاوکاری)دا وەکو بەتاقەی شەکرو چای جارانی لێ هاتووە .)

ئینجا کاك ئەنوەر ئەڵێ :
(ئێستا ناچارم ، چونکوو بەپەیمانم بە خۆشەویستەکەم داوە کەپێشکەشی بکەمو لە (هاوکاری)دا بلاوی بکەمەوە . .. هتد)

قوربان کاك ئەنوەر .. ئەگەر ئەدرێسی خۆشەویستەکەت بنێری چاکترە ، شیعرەکەت راستەوخۆ بۆ ئەوی ئەنێرین کە تۆ ... ناوتری .

● کاك مەحمود عەلی هەمەوەندی :
هیوادارین بەرهەمی داهاتووت سەرکەوتووتر بێ .

● کاك جەوهەر مەولود لە هەولێرەوە :
گلەیێکی دورو درێژ لەکۆنگرەی نووسەرانی کورد ئەکات کە وەکو پێویست رێزیان لە (شاری هەولێری دێرین) نەگرتووەو کوتایی بە ووتارەکەی بەوە ئەهێنێ (جا تۆخوا جێگای شانازی هەموو ئەدیبێکی کورد نیە کە لەم کۆنگرەیە بەسترا لە هەموو هۆنراوەکانیان دەیان جار ناوی هەولێریان دووبارە بکردایەوە !؟) ..

.... نێ قوربان ئێمە بڵێین چی ؟!

● کاك هەلۆی جەنگ لە هەولێرەوە :
بەسانە ئەوە کەی رەخنەیە !؟

● کاك نوری شیخ مصطفی ئەمراخی لە سلێمانی‌یەوە :
زۆر سوپاست ئەکەین هیوادارین لەبارەی شتی گەوە بۆمان بنووسی .

● کاك نەریمان فوئاد :
(لە رۆژانەی کرێکاریکا) ئەمجارە ئاواز بوو !

● کاك انور عبدالرحمن فتاح لە سلێمانی‌یەوە :
سوپاسی بێ‌پایانسان پێشکەشت ئەکەین ، بەم زووانە نووسینەکەت بلاوئەکرێتەوە ، دەربارەی گۆڕینی (دافید کوپرفیلد) شتێکی چاکە ، بەڵام بەلای ئێمەوە گەلێ شتی بەنرختر هەن کە پێویستە بگۆڕرێتە کوردی وە پێویستە راستەوخۆ لە زمانە ئەسلیەکە بێ . کە ئەم جورە گۆرانە بەلامانەوە سوود بەخشە .

● کاك عبدالله علی دارتاش لە کەرکوکەوە و کاك بەکر کەساس لە سلێمانی‌یەوە :
هیوادارین بەرهەمی داهاتووتان سەرکەوتووتر بێ .

● کاك محمد عبدالله لە کۆیێ :
کاکە هەستەکەت زۆر ئۆلاو بیرێکی سەرکەوتووت هەلبژاردووە ، بەڵام بریا ئەو هەستو بیرەت لە بۆتەی بەخشانێکدا دارشتبا .

لەپاسوی ئێرانەوە

سەرپەست

لەگەڵ پەرەسەندنی بزوتنەوەی رزگاری خوازی گەلانی ئێرانی ئازادی‌خوا ، دامودەزگا بۆگەنەکانی حکومەتی بەکرێ‌گیراوی بنەماڵەی پەهلەوی ، سیاسەتێکی دڕندانەی دوورلە ساکارترین خوو رەوشتێکی ئینسانی بەکارئەهێنێ دژی گەلانی ئێران بە ئومێدی تەفرووتوناکردنی بزوتنەوە نیشتمانی‌یە پیرۆزەکەیانو زیاترچەسپاندنی دەسەلاتی ئیمپریالیستە ئەمریکیەکان ، ئەمانەی وەکو سەگی هار بەربوونەتە گیانی گەلانی ئێرانو خەریکی راووروت کردنو چەردەبیو دزینی سەروەتو سامانی ئەتەوایەتی ئێرانن .

بنەماڵەی پەهلەوی ئەیەوێ کۆمەلانی فراوانی رەنجدەری فارس‌و کوردوعەرەبو ئازەر بەوە هەلفریوێنێ کە لە رێگەی (ئینقلابی‌سفید) شورشە سپیەکەی شا !! ئیصلاحی ئەرزی ئەکاتو جووتیارە هەژارەکان لەچەوساندنەوەناپارێزەکەی ئاغاو دەرەبەگە کاسەلیسەکان رزگارئەکات ، وە لە رێگەی (سوپای دانش)ەوەچارەسەری گیروگرفتەکانی دێهاتە کلۆلەکانی ئێرانەکاتو لەرێگەی دان‌نان بەمافی هێندی دەولەت رووەرەشەکەی لەمەیانی دەولەتی‌دا سپی ئەکاتەوە .

بەلام بەپێچەوانەی ئارەزوی گلاوی نوکەرانی بنتاگون ، بەم هەنگاوانەزیاتر رووە راستەقینەکەیان ئاشکرابوو زیاتر لە چارەنووسە رەشەکەیان نزیك بوونەوە .

گەلانی ئێران حەقیقەتی ئینقلابە سفیدەکەی شای تاران لەخوێنی سەدان‌رۆلەی دلسۆزی ئێراندا ئەبینن کە لەوەتی شاشورشە سپیەکەی بەرپاکردووە !! لەسێ‌دارەدراون وەیاخود گوللە باران کراون .

چەوساندنەوەی چینایەتی‌لەسەرانسەری ئێراناو لە ئەنجامی ئیصلاحە ئەرزی‌یەکەی شای خوێن‌مژ دەقات بووە ، رەنجدەرە رەشووروتەکانی ئێران پەیتاپەیتاو لەترس مردن لە برساناولەدڕندایەتی لێ‌پرسراوەکانی ئیصلاحی ئەرزی شای‌نوکەراو بۆ دەستەبەری کردنی ژیانێکی کولەمەرگی‌رائەکەنە ئەم دیوی سنور . هاونیشتمانی‌یە ئێرانیەکان لەسەرانسەری ئێراندا حەقیقەتی دروشمە زرنگاوەکانی بنەماڵەی پەهلەوی ئەزانن ، وە بە پروپاگەندەدرۆو دەلەسەی زورناژەنەکانی ئیمپریالیزمی‌ئەمریکایی ئەك هەر هەلناخەلێن ، بەلکو ئەم‌هێرشەی چلکاو خۆرەکانی تاران بووەتە هۆی زیاترلەیەلا نزیك بوونەوەی هێزە نیشتمانی‌یەروەرو پێشکەوتن‌خوازەکانی ئێرانو بووەتە هۆی پەرەسەندنی خەباتی‌عادیلانەی گەلانی ئێرانو لەزۆر شوێنا گەیشتونەرادەی خەباتی چەکدارانەی پیرۆز ، کە درخشانترین‌بەلگە بزوتنەوە شەرفمەندەکەی سیاهکل بوو .

بێ‌گومان دەوری هەموونیشتمان پەروەرو پێشکەوتن خوازێك ، هەموو ئەوانەی‌ئینسان بە گەورەترین سەرمایە ئەزانن ، هەموو‌ئەوانەی هیواو ئاواتو خواستیان رامالینی ستەمی ئەتەوایەتی‌و چەوساندنەوەی چینایەتی‌یە لەجیهاندا ، یارمەتی‌دانو هاوکاری کردنو پشتگیری کردنی خەباتی عادیلانەی ئازادی خوای ئێرانە .

بێ گومانیش گەلانی وولاتەکەمان بەعەرەبو کوردو کەمە ئەتەوایەتیەکانیەوە هەمیشە هانەدەرو یارمەتی‌دەرو دوستی راستەقینەی گەلانی ئێرانو هەرگیز دوواناکەون لەجێ‌بەجێ کردنی ئەرکی مێژوویی‌و نیشتمانی خۆیان‌بەرامبەر بە بزوتنەوەی رزگاری خوازی گەلانی‌ئێران ، کە بەشێکی لە جیابوونەوە نەهاتووی شورشی ئادەمیزادی هاوچەرخە دژی ئیمپریالیزم لەتەواوی جیهاندا .

سەرکەوتن بۆ هەموو ئەوجەنگاوەرە ئەبەزانەی کە رێگەی خەباتی چەکدارانەیان گرتووە دژی حوکمی دڕندەی بنەماڵەی پەهلەوی‌نوکەر .

کۆنفرانسی دووەمی یەکێتی نووسەرانی کورد ـ لقی هەولێر

پاش بەستنی کۆنگرەی‌دووەمی ی . ن . ك ١٤ ـ ١٧ ـ ٧ ـ ١٩٧١ . دەستەی‌بەڕێوەبەری ی . ن . ك لقی هەولێر بە پێی بڕیاری ژمارە١٦ ڕێکەوتی ٢٢ ـ ٧ ـ ١٩٧١ لە رۆژی ١٥ ـ ٨ ـ ١٩٧١ لە کاتژمێری شەش سەر لە ئێوارە لە بارەگای یەکێتی مامۆستایانی کوردستان‌دووەمین کونفرانسی لقی هەولێر گیرا ..

پێشەکی مامۆستا بەدرخان‌بە چەند ووتەیەك کونفرانسی کردەوە .. پاشان راپورتی‌دەستەی بەریوەبەر لە لایەن مامۆستا شارەزاوە پێش‌کەش‌کرا ، ئینجا مامۆستا رەشوانی ژمێریاری یەکێتی راپورتی‌دارایی پێش کەش‌کرد .. پاشا لیژنەیەك بۆ سەر پەرشتی‌هەلبژاردن پێك هات .. ئینجا دەست‌کرا بە هەلبژاردن ئەژیر چاوە دێری حاکمی‌جەزا مامۆستا یەعقوبی و نوێنەری ناوچەی گشتی‌ی یەکێتی نووسەران مامۆستا احمد غفور لە ئەنجامی دەنگ‌دان ئەم بەرێزانەی‌خوارەوە بەدەستەی بەرێوەبەری نوێ دەرچوون :

١ ـ مامۆستا حمە کریم هەورامی .
٢ ـ مامۆستا عزەددین فیزی .
٣ ـ مامۆستا کریم شارەزا .
٤ ـ مامۆستا محمد حسن مەنگوری .
٥ ـ مامۆستا عزیز گەردی .
٦ ـ مامۆستا جمیل رەنجبەر
٧ ـ مامۆستا جلال مدحت خوشناو .
٨ ـ مامۆستا مدحت بێ‌خەو
٩ ـ مامۆستا عبدالله پەشێو

ئەم دووانە بوون بە احتیات . پاشان دەستەی بەرێوەبەری تازە کۆ بونەوە بۆ دابەش‌کردنی کارو فەرمان بەم جورە بریاری لە سەر درا :

١ ـ مامۆستا عزەددین فیضی سەرۆك .
٢ ـ مامۆستا حمە کریم هەورامی جێگری سەرۆك .
٣ ـ مامۆستا کریم شارەزا سکرتێری بەرێوەبردن .
٤ ـ مامۆستا محمد حسن مەنگوری سکرتێری رۆشنبیری .
٥ ـ مامۆستا عزیز گەردی ژمێریار .

هاوکاری : ئاواتە خوازین دەستەی بەرێوەبەری نوێ بە ئەرکی‌سەرشانی خۆی هەڵسێ بو پێش‌کەوتنی ئەدەبو نووسینی کوردی .

سەرنجێك

لە ژمارەی رابوردوودا ئەمدێرەی خوارەوە لە ووتارەکەی مامۆستا (ئاسۆ) کەوتبوو کەدەربارەی شەهید بوونی تێکۆشەری ئەمر (ئەبو ئەیاد)نووسیبووی :

لە دێری (٢٩) دا ... (ئەم شەرەیان ئەکەوچی بەناوی دەستخستنی (هەقی خوداووزەوی داگیرکراوی گەلی فەلەستینەوەیە بەلام سەرکەوتن‌و) ژێر کەوتیان ... هتد) .

●

سکالاینکی تری گەرەکی ئابلاغ

بسم الله الرحمن الرحيم

بۆ :
ـ سەرەك کۆمارو فەرماندەی‌گشتی هێزی چەکدار خەباتگێر مەهیب احمد حسن بکر .
ـ ئەندامانی ئەنجومەنی‌سەرکردایەتی شۆڕشی بەرێز .
ـ وەزیری ناوخۆ .
ـ وەزیری‌کاروباری ژوورو .
ـ وەزیری شارەوانی .
ـ پارێزگاری سلێمانی .
ـ بەرێوەبەری شارەوانی سلێمانی .
رۆژنامەی ـ نورە ـ
ـ رۆژنامەی هاوکاری .
ـ رۆژنامەی ـ التآخی ـ .

ئێمە دانشتوانی گەرەکی ئابلاخین لەپارێزگاری سلێمانی‌و ژمارەمان هەزار ماڵێك ئەبێتو لەسنوری شارەوانیدایین ، تاکو ئێستا ٩٢ سکالامان داوە بەکاربەدەستان لەمانە پێنج سکالایان بۆ بەرێزتان بووە کە بەپۆستەدا بۆمان ناردوون دوا سکالاش لە ١٠ی ٧ی ١٩٧١دا بوو دوا بوو بە ٤ ساڵو ئێمە هەر سکالا پێشکەش ئەکەین بەبێ ئەوەی گوێ بدرێتە داخوازیەکەمان کەئەنها راکێشانی شەقامێکە بۆ قوتابخانەو خەستەخانەکەی ئابلاخ کە لە ٦٠٠م کەمترەو فراوان‌کردنی هێلی لولەی ئاو لەناوچەکە جا لەبەر پێویستی خەلکەکە بەم دووشتانە داوامان لێ‌ئەکەین فەرمان بە کاربەدەستو لێ‌پرسراوان بکەن کە بەتەنگ داواکاریەکەمانەوە بێن لەلای خوانی تەقەلای بیاو ماکان بەفیڕۆ ناروانو چاوەڕوانی بەزەییتانین .

داواکار
مجید رحیم محمد
عەریفی تەقاوێت لەجیانی
هەژار خێزان لەگەرەکی ئابلاخ ـ پارێزگاری سلێمانی

پارتی کۆمۆنیستی سۆڤیێت لەچی پێك هاتووە

فەهمی قەرەداغی

شێوەی پێك‌هاتنی هەر پارتیەك ئاوێنەی راستەقینەی جۆری رەفتاریەتی ... ئەوا شێوەی پێك‌هاتنی پارتی کۆمۆنیستی سوڤیەتان ئەخەینە بەرچاو ، وەکە لە راپورتەکەی لیونید بریجینیفدا هاتووە لە کونگرەی بیست‌وچوارەمی پارتی کۆمۆنیستی سوڤیەت‌دا :

ئەندامانی پارتی (١٤٫٥) ملیونن لەوە (٤٠٫١٪) کرێکارنو (٤٤٫٨٪) فەرمانبەرن !! و (١٦٪) جوتیارن . ئەمە لەکاتێکا کە چینی کرێکاری سوڤیەتی (٥٥٪)ی خەلکی سوفیاتن‌وە فەرمانبەرەکان تەنها (٥٪ ـ ٦٪)ی خەلکن !!

ئەمە لەسەر ئاستی بنکەی فراوانی پارتی بەلام ئەگەر بەرزتربینەوە بۆ کۆمیتەی ناوەندی ئەوا زیاتر پەردە لەسەر رووی راستی‌و دروستی ئەو پارتی‌یەرائەمالرێ حەقیقەتی هەلویستەکانی دەرئەخات . ئەم هەلویستەی کە بێ‌گومان لەگەڵ بەرژەوندی (اکثریە ـ زوربە)دا ئەگونجێ . جا ئەو زوربەیە کرێکارین ، جوتیارین ، فەرمانبەرو ووردەبورژوازی‌بن . ژمارەی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی (١٨٩) ئەندامە ، لەوانە (٨٣) فەرمانبەری پارتین‌و (٦٣)یان وەزیرو نوێنەری بەرێوەبەرایەتین و (١٢)یان سەفیرن‌و (١١)ی تریان ئەفسەری گەورەن‌و (٦) یان عالیمن‌و (٥) یان بەرێوەبەری کارگەن‌و (دوو) نووسەری تیابو (دوو) نوێنەری رۆژنامەگەری‌و (یەك) ئەندامی پارو (یەك) ئەندامی کۆموسمولو نوێنەرێکی دادگا ئینجا لە دوای ئەمانە « یەك » جوتیارو دوو کرێکاری تێدایە !!

تەنها قسەیەك کە هەمان بێ ئەم چەند ووتەی (ستالین)ـە

بروانە : ل ٦

لەم گۆشەیەوە

دۆستێکی هاوکاری کاك (بەختیار کوێی) نامەیەکو کتێبێکی بچکۆلەی بۆ ناردووین کتێبە بچکۆلەکەی بە زمانی عەرەبی « حاجی مەلا زاهیر مەلا سادق کوێی » لە ژێر ناوی « رد الالحاد واماطة الفساد » دا داینا‌وە .. کاك بەختیار داوای لێکردووم کە شتێك دەربارەی ئەو کتێبە بنووسم لەبەر ئەوەی ئەوکتێبە هەرگیز خزمەتی ئەمرۆی کورد ناکاتو زۆرشتی وای تێدایە بەهیچ جۆرێك لەگەڵ راستی‌یە روونەکانی زانستیدا رێك ناکەون ...

سوپاس بۆ کاك بەختیارو ئەو هەستو باوەڕەی بە ئێمەو رۆژنامەی هاوکاری هەیە ... کتێبەکەی (حاجی مەلا زاهیر) !

بروانە : ل ٧

بەژێریدا بروات .. پردەکە ئەو کاتە تەواو بوو .. بەیانی ١١ی ئازاری بەسەرا هاتو ئاشتی‌و ئاسایش گەرایەوە بۆ کوردستان .. بەڵام تا ئێستا شەقامی « خەیال پڵاو » هەر بە رووخاوی مایەوە ، سەرەڕای ئەوەش لە جیاتی فێرناو و شۆستە ، ئەبو تۆزو کۆمی قوڕو چلپاو و گریساو و عەرەبانە تریشقە ، بە ئۆبەڵ ی زیاد کردووە .. لە شارەوانی‌و پارێزگارێتی سلەیمانی ئەپرسین :

تاکەی ئەم حاڵە بەردەوام ئەبێت ؟!؟

وێنەیەك لە کوردستان

پێشکەش بە شارەوانی سلێمانی !!

کاتێ شەڕو کوشتار باڵی کێشابوو بەسەر دیمەنی کوردستاندا ئەم پردە لەسەر شەقامی مەولەوی دروست‌کراو ژێرەکەی ئامادەکرا بۆ ئەوەی شەقامێکی لەسەر تەرزی نوێ

چلەی تێکۆشەر عاصم حیدەری

دوو بەیانی یادی چلەی دواکۆچی مامۆستا عاصم حەیدەری لە سەرانسەری شاری خەباتو بە جەرگی هەولێرا ئەکرێتەوە دیارە لە بۆنەیەکی‌وا دلبرو خەمناکیشا ئەوەی کە تەنیا بۆ سەر مەزاری بەنرخی ئەم جەنگاوەرە هەلبگیرێ ئیکلیلی رازاوەی

٢٤ سەعات بەر لە کۆچی‌دووایی تێکۆشەر « عاصم باغچەو باغاتو مێرغوزارەکانی شارو خۆشەویستی‌ی کۆمەلانی خەلکی ئەم شارەیەبۆسەر ئەم گۆڕە زیندوە و خاوەنی ئەم گورە

بروانە : ل ـ ٧